

Obstarávateľ:

Obec Horné Pršany

Horné Pršany 11, 974 05 Horné Pršany

Dokument vznikol za podpory

Obce Horné Pršany

Za množstvo užitočných a vzácných informácií, aktívnu spoluprácu pri analýzach, hodnotení súčasného stavu ako aj pri programovaní budúcnosti obce do roku 2030

ďakujeme

p. starostovi a pracovníkom obecného úradu, aktívnym zástupcom inštitúcií, organizácií, podnikateľom, zástupcom občianskych iniciatív, spolkov, klubov, partnerom, a všetkým zúčastneným obyvateľom obce, ktorí prejavili záujem a spolupracovali na tomto dokumente.

Máj 2022

OBSAH

ANALYTICKÁ ČASŤ	3
1. Úvod	3
1.1 Program rozvoja obce	3
1.2 Ciele a procesy programovania	4
1.3 Štruktúra dokumentu	9
1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia	10
1.5 Širšie územné väzby	11
2. Analýza geografického a environmentálneho potenciálu	12
2.1 Prírodné pomery (v širších súvislostiach)	12
2.2 Životné prostredie	16
2.3 Súčasná krajinná štruktúra (v širších súvislostiach)	19
2. Analýza hospodárskych, sociálnych a kultúrnych zdrojov	21
2.4 Urbanistická štruktúra sídla (v širších súvislostiach)	21
2.5 Kultúro-historický potenciál	22
2.6 Demografická situácia	24
2.7 Dopravná a technická infraštruktúra	28
2.8 Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie	31
2.9 Hospodárska základňa	33
2.10 Rekreačia, voľný čas a cestovný ruch	37
2.11 Trh práce	38
2.12 Ľudský potenciál (spolky, združenia, kluby)	39
2.13 Územná a integrovaná spolupráca	40
2.14 Bezpečnosť a kriminalita	46
2.15 Územný a investičný rozvoj obce	47
2.16 Inteligentné riešenia	54
2.17 Realizovaný rozvoj	54
2.18 Finančná analýza	56
3. SWOT analýza	57
3.1 Problémová analýza	57
4. Hodnotenie	60
4.1 Sociálna a ekonomická analýza problémov	60
STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ	62
1. Strategický cieľ a opatrenia	63
Špecifický cieľ 1:	64
Špecifický cieľ 2:	68
Špecifický cieľ 3:	84
2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu	87
2.1 Riadiaci orgán Programu rozvoja –PR	88
2.2 Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja –PR	88
3. Finančné zabezpečenie	89
4. Monitoring	90
4.1 Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu	90
4.2 Monitorovací orgán Programu rozvoja obce	90
5. Časový harmonogram realizácie programu	91
5.1 Krátkodobé plánovanie do roku 2028	91
5.2 Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2021-2028 príloha č. 1	91
INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA	92
Prílohy k dokumentu	93
Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu	93

ANALYTICKÁ ČASŤ

1. Úvod

1.1 Program rozvoja obce

Program rozvoja obce (ďalej len PR) je rozvojový dokument obce, ktorý sa spracováva na regionálnej aj miestnej úrovni **v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja** v znení jeho neskorších predpisov (č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z.).

Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza. Je nositeľom rozvojovej politiky obce, predstáva jeho vedenia a obyvateľov o jeho budúcnosti. Je komplexným dokumentom celkového pohľadu na rozvoj obce. Podrobne sa zaoberá sociálnymi a ekonomickými aspektami.

Obec Horné Pršany ako obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj. Zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja, pravidelne ho monitoruje a zabezpečuje jeho súlad s programovým dokumentom vyššieho územného celku. Vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev a podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Vypracovanie Programu rozvoja obce Horné Pršany zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva. PR ako jeden zo základných rozvojových dokumentov obce sa spracováva v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie a inými existujúcimi rozvojovými dokumentami v zmysle platnej legislatívy.

Dokument PR pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti. V analytickej časti sa v dokumente spracováva kompletná analýza sledovaných údajov vrátane hodnotenia rozvoja všetkých oblastí života obce. V strategickej časti stanovuje priority v podobe strategických cieľov a navrhuje opatrenia k ich dosiahnutiu v stanovenom strednodobom časovom úseku. V programovej časti indikuje konkrétne projektové zámery, ktoré umiestňuje v mieste a v čase s návrhom ich finančného plnenia. Spracováva sa s vnútornými aj vonkajšími rozvojovými aktérmi, ktorí sa môžu rovnocenne zapojiť do programovacieho procesu a priamo počas tvorby dokumentu pomenovať problémy a predpoklady rozvoja tak, že výsledkom je spoločná dohoda a viacstranná spokojnosť.

Výsledkom programovania má byť kvalitný a uskutočniteľný dokument, ktorý má za sebou mobilizáciu vnútorných zdrojov, hmotných, finančných ale hlavne ľudských, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou a podmienkou implementácie rozvojovej stratégie v programe rozvoja obce.

Vypracovaním Programu rozvoja obce Horné Pršany sa dosiahne zavedenie priebežného procesu strategického plánovania v časových úsekoch života obce. Programovaním rozvoja rôznych oblastí života obce je predpoklad dosiahnutia zlepšenia zručností a schopností aktérov rozvoja pri realizovaní rozvojových aktivít obce vrátane zvýšenia jeho konkurencieschopnosti pri uchádzaní sa o podporu zo štrukturálnych fondov EÚ a podpory z domácich a zahraničných zdrojov.

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení jeho neskorších predpisov, výber zo znenia cit. :

§ 5 Základné dokumenty podpory regionálneho rozvoja

Podpora regionálneho rozvoja sa vykonáva podľa

- a) Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len „národná stratégia“),
- b) programu rozvoja vyššieho územného celku (ďalej len „program rozvoja vyššieho územného celku“),
- c) programu rozvoja obce (ďalej len „program rozvoja obce“),

§8 Program rozvoja obce

- (1) Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

- (2) Vypracovanie programu rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.
- (3) Program rozvoja obce vytvorený v rámci partnerstva pozostáva z
- a) analytickej časti, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
 - b) strategickej časti, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifik a určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia,
 - c) programovej časti, ktorá obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
 - d) realizačnej časti, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov, a
 - e) finančnej časti, ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce,
- (4) Aktualizácia programu rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby rozvoja obce.
- (5) Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.
- (6) Schválenie programu rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

§4 Zdroje financovania regionálneho rozvoja

(1) Regionálny rozvoj sa financuje

- a) zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo investícií“) a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev,
- b) zo štátnych účelových fondov,
- c) z rozpočtov vyšších územných celkov,
- d) z rozpočtov obcí,
- e) z prostriedkov fyzických osôb,
- f) z prostriedkov právnických osôb,
- g) z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
- h) z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
- i) z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.

(2) Doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov.

1.2 Ciele a procesy programovania

Cieľom programovania na úrovni miest a obcí je vytvorenie podmienok ako:

- a) odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja obce/obce v regióne a zabezpečiť trvalo udržateľný regionálny rozvoj,
- b) zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť miest, obcí a regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja,
- c) zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov miest a obcí v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Podpora regionálneho rozvoja podľa odseku 1 je zameraná najmä na

- a) komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia – prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov,
- b) rozvoj vedy, výskumu a vývoja prispievajúci k celkovému rozvoju regiónu so zreteľom na podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifik regiónu,
- c) rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne,
- d) rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta,

- e) rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce,
- f) predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komunit,
- g) realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu,
- h) zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu,
- i) zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb,
- j) rozvoj cestovného ruchu,
- k) medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu,
- l) zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel,
- m) rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku,
- n) realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu,
- o) ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie,
- p) rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne,
- q) udržateľný rozvoj aglomerácií, obnovu, regeneráciu a rozvoj miest a obcí podľa záväznej časti príslušnej územnoplánovacej dokumentácie,
- r) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania,
- s) budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva,
- t) rozvoj multikultúrnej spoločnosti v regióne vrátane multikultúrneho dialógu, spolupráce a tolerance v regiónoch a sídlach,
- u) rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky,
- v) ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia,
- w) ďalšie aktivity, ak to ustanoví osobitný zákon alebo medzinárodná zmluva.

Programovanie prebiehalo v štruktúre podľa zdrojov pre rozvoj. Zdroje boli identifikované:

ZDROJE

Ekonomické – hospodárska základňa, priemysel, stavebníctvo, služby ako ekonomické oblasti, podnikanie, hospodárenie, cestovný ruch, financie, ,

Ľudské a spoločenské – ľudia, spolky, združenia, vzdelávanie, sociálna oblasť, spolupráca, komunikácia, pracovné príležitosti a zamestnanosť, kultúra, šport, tradície, zručnosti, spoločenský život

Materiálne a fyzické – technická a dopravná infraštruktúra, odpadové hospodárstvo, technický stav verejných budov, sociálna infraštruktúra, fyzická infraštruktúra (chodníky, siete, parky, pamiatky apod.), architektúra, územný rozvoj, stavebný poriadok a územné plánovanie

Prírodné – poloha územia, ochrana prírody a krajiny, trvalo udržateľné prírodné zdroje-ich využívanie, ťažba, environmentálne dopady na životné prostredie- zložky –voda, pôda, ovzdušie, odpady

Prierezové zdroje - inovácie a modernizácie, informačné technológie, originalita riešení, high tech, know how, SMART riešenia

Pre tvorbu PR je štandardne vytvorených 10 oblastí skúmania a hodnotenia:

OBLASTI

1. Administratíva a správa, rozvoj obce
2. Sociálna sféra a zdravotníctvo
3. Občianska sféra, mimovládny sektor
4. Životné prostredie a zeleň
5. Bývanie a rekreácia
6. Školstvo
7. Kultúra a šport
8. Technická infraštruktúra
9. Hospodárenie a podnikanie
10. Kriminalita a bezpečnosť

Programovanie prebehlo v dvoch rovinách, výsledkom čoho je spoločná dohoda na smerovaní rozvoja obce.

1. **Zvnútra** – Prieskum verejnej mienky (dotazníky)
Programovanie v spolupráci so zástupcami verejnosti, partnerských, záujmových skupín)
2. **Zvonku** – Audit zdrojov (prírodné, fyzické, duchovné, ľudské, a iné)
- Pohľad a hodnotenie odborníka z hľadiska existujúcich a potenciálnych zdrojov
3. **Dohoda** - Výsledkom programovacieho procesu je dohoda záujmových strán na spoločnej vízii a stratégii rozvoja.

Prieskum verejnej mienky

Na základe dotazníkového prieskumu, zverejneného na webovej stránke obce v texte „Spolupráca občanov pri tvorbe dokumentu Program rozvoja obce Horné Pršany na roky 2022 - 2030. Vážení spoluobčania a priatelia obce Horné Pršany, vyjadrite svoj názor, zúčastnite sa procesu programovania a pomôžte naprogramovať rozvoj našej obce tak, aby sme do roku 2028 správne nasmerovali naše ekonomické, ľudské aj iné zdroje do toho, čo máme „silné“ a jedinečné a do toho, čo nás trápí, čo treba riešiť pre spokojnosť nás všetkých a pre lepšie podmienky pre prácu, oddych a život v našej obci. Prvým krokom je vyplnenie dotazníka pre účel prieskumu vašich názorov a potrieb pri riešení Programu rozvoja obce Horné Pršany na roky 2022-2028. Priložený dotazník slúži obci k prieskumu verejnej mienky, názorom verejnosti a jej postojom k problémom našej obce. Obec zaujíma naše návrhy ako tieto problémy riešiť a na čo sa prednostne zamerať.

Venujte niekoľko minút svojho času na vyplnenie nasledujúceho dotazníka a pomôžte nám všetkým! Nevzdajte to! Ďakujeme za vyplnenie dotazníka. Náš názor pomôže pri tvorbe stratégie rozvoja našej obce. Vyplnený dotazník Vás prosíme vyplniť a odoslať najneskôr do 18. marca 2022.“

Na web stránke obce dostala široká verejnosť príležitosť zúčastniť sa procesu programovania prostredníctvom elektronického dotazníka aj prostredníctvom tlačenej dotazníka po dobu 52 dní. Vyplnené tlačenej dotazníky boli priebežne doručované na obecný úrad. Výsledky dotazníkového prieskumu tvorili podklad pre hodnotenie situácie v rôznych oblastiach života obyvateľov a východiská pre tvorbu novej stratégie rozvoja obce na najbližších 7 rokov. Príležitosť vstupu do programovacieho procesu dostali všetci obyvatelia obce vrátane užívateľov územia obce, ktorí boli obcou vyzvaní zúčastniť sa procesu programovania. Účasť bola dobrovoľná a proces transparentný do takej miery, akú dovoľovala výnimočná situácia počas pandémie koronakrízy. Pracovné stretnutia s poslancami obecného zastupiteľstva, vedením obce a pracovníkmi obecného úradu, kde sa hodnotila situácia v obci a prehodnocovala sa stratégia rozvoja obce, sa uskutočňovali podľa potreby.

Dotazníkový prieskum sa realizoval 52 dní. Prostredníctvom elektronického zberu informácií sme získali 48 dotazníkov, 80% z celkového počtu. Fyzicky bolo doručených 12 vyplnených dotazníkov, 20% z celkového počtu. Odpovede z tlačenej dotazníkov boli následne preklapené do digitálneho spracovania. Dotazníkom boli získané cenné informácie o potrebách, problémoch ale aj názoroch na rozvoj obce v budúcom období.

Tabuľka č. 1: Dotazníkový prieskum

	Počet návštev elektronic. dotazníka	Počet zobrazení elektronic. dotazníka	Počet odoslání elektronic. dotazníka	Počet nedokončených elektronic. dotazníkov	Počet vyplnených tlačenej dotazníkov
Počet respondentov	89	41	48	0	12
Percentuálne zastúpenie	100%	46,10%	53,90%	0	17,05% (352 obyvateľov vo veku 15+)

Zdroj: Obec 2021

Prevažný čas spracovania dotazníka bol od 10 – 30 minút. Väčšinou vzorku respondentov predstavoval respondent vo veku 41-60 rokov, zamestnanec s vysokoškolským vzdelaním, pričom pomer mužov a žien bol takmer rovnaký (31 žien, 30 mužov).

V rámci stanovenia prioritných oblastí zoradených podľa dôležitosti bolo stanovené poradie:

1	vzhľad obce a krajiny
2	doprava a komunikácie
3	životné prostredie (vodovod, kanalizácia, odpady, kvalita vody ai.)
4	oddych a šport
5	deti a mládež
6	sociálna starostlivosť a zdravotníctvo
7	technická infraštruktúra
8	bývanie
9	vzdelávanie a osвета
10	podnikanie a tvorba pracovných miest
11	komunikácia s obyvateľmi
12	nezamestnanosť
13	kriminalita a bezpečnosť
14	neprispôsobivá skupina obyvateľov
15	korupcia

Za najväčšie problémové oblasti života a rozvoja obce považujú respondenti neexistenciu verejnej kanalizácie a ČOV, chýbajúci obchod so zmiešaným tovarom, rastúci problém s parkovaním osobných automobilov popri ceste v intraviláne obce.

50% respondentov tlačeneho dotazníka hodnotí činnosť vedenia obce a samosprávy za veľmi dobré.

40,47% respondentov nevie posúdiť, či obec venuje dostatočnú pozornosť sociálnej oblasti, 30,50% si myslí, že áno, 28,81% si myslí, že nie. Výsledok je nejednoznačný. V otvorených otázkach dotazníku sa niekoľkokrát zmieňuje denný stacionár pre seniorov a obecný podnik služieb. Práca s deťmi a mládežou bola hodnotená priemerne, obyvatelia by uvítali modernizáciu detského ihriska a zriadenie vonkajšieho fitnesscentra.

66,10% respondentov sa vyjadrilo, že občianska vybavenosť, napriek blízkosti mesta Banská Bystrica, nie je dostatočná, pričom ako vypuklý problém v tejto oblasti považujú chýbajúci obchod so základným spotrebným tovarom a neexistujúcu verejnú kanalizačnú sieť. Ako menej urgentné označili respondenti chýbajúce služby typu kaderníctvo a zabezpečenie základnej zdravotnej starostlivosti priamo v obci.

Z hodnotenia úrovne služieb v obci vyplynula nespokojnosť respondentov s chýbajúcim obchodom a zdravotníckymi službami, parkovaním v obci a spokojnosť s údržbou verejných plôch, administratívnymi službami a riešením kriminality. Skôr pozitívne je vnímaná aj komunikácia samosprávy s obyvateľmi obce.

Za najlepšie projekty za posledných 6 rokov, ktoré pozitívne prispeli k zvýšeniu kvality života v obci, považujú respondenti rekonštrukciu prístupovej cesty do obce, modernizáciu futbalového ihriska, modernizáciu verejného osvetlenia v obci, zriadenie parkovacích miest pre turistov, kamerový systém, nákup kompostovacích zásobníkov do domácností. Z organizovaných podujatí v obci respondenti vyzdvihli Deň obce, Pršiansky ples a fašiangovú zábavu.

Najdôležitejšie oblasti, do ktorých by podľa respondentov mala obec v najbližšom období investovať/podporiť ich sú: potraviny so zmiešaným tovarom, verejná kanalizácia a ČOV, riešenie stacionárnej dopravy v intraviláne obce, občasná ambulancia všeob. lekára, denný stacionár pre seniorov, škôlka, zveľadenie detského ihriska, exteriérové športovisko a reštaurácia/bufet, ubytovanie, obecný podnik služieb.

Až 85 % všetkých respondentov považuje obec za bezpečnú.

Ako najväčšie riziko vnímajú respondenti predimenzovanú cestnú premávku v obci. Objavuje sa niekoľkokrát zmienka o probléme so vzťahom k životnému

100 % všetkých respondentov triedi odpady.

Obyvatelia prioritne využívajú automobilovú dopravu (78,33% respondentov), ako druhý najčastejší spôsob dopravy bola označená autobusová doprava (20%). Využívanie zdieľanej osobnej automobilovej dopravy neoznačil ani jeden respondent.

Respondenti v otvorenej otázke, týkajúcej sa možností rozvoja podnikania v obci uviedli cestovný ruch a z tejto oblasti obzvlášť agroturistiku, požičovňu e-bikov, bufet, penzión. Opakovane bol uvedený aj obchod s potravinami a zmiešaným tovarom. Ojedinele sú uvedené prevádzky služieb, výrobné prevádzky, developerské činnosti.

Až 60% dotazovaných občanov získava informácie o dianí v obci hlavne prostredníctvom obecného rozhlasu. Preferované sú tiež rôzne spôsoby e-komunikácie – webové stránky, emailová skupina, skupina na sociálnych sieťach.

Celkovo možno hodnotiť prieskum verejnej mienky ako dostatočný. Boli poskytnuté bohaté podnety, návrhy a riešenia problémov obce.

Audit zdrojov

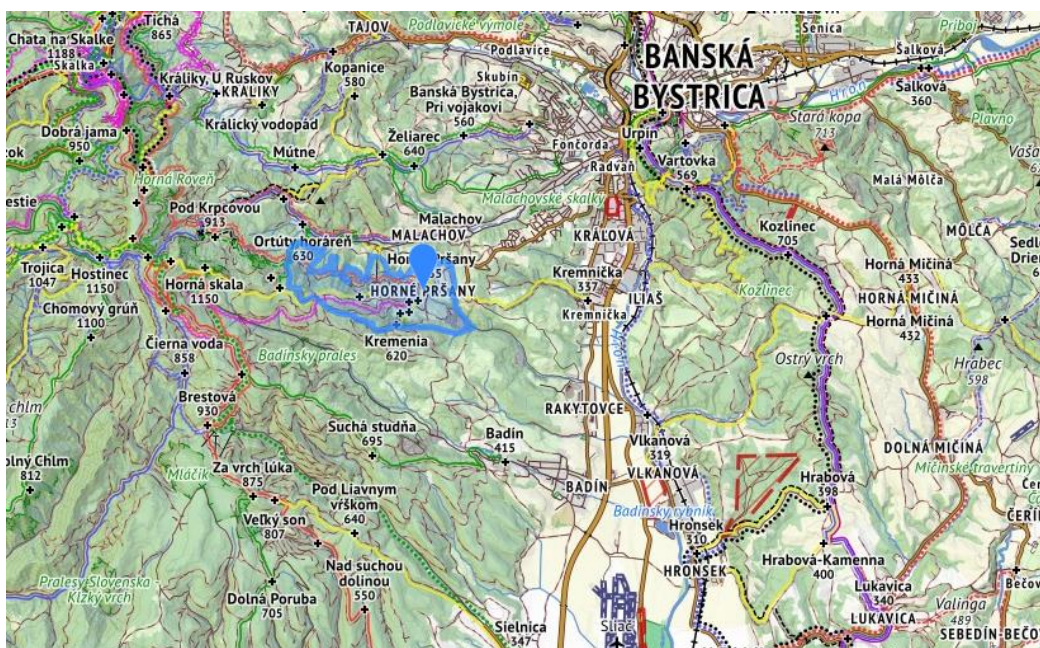
Audit zdrojov analyzuje východiskový stav podľa jednotlivých kapitol. Analýzou existujúcich zdrojov z pohľadu štatisticky sledovaných ukazovateľov ŠÚ SR a hodnôt, hodnotení z úrovne miestnych znalcov, mestských evidencií, štatistík MsÚ a národných, regionálnych a miestnych inštitúcií (SAŽP, KÚ SR, Polícia SR a iné) sa sleduje zistenie potenciálu a problémov obce ako východiska pre stanovenie správnej stratégie rozvoja. Výsledkom hodnotenia je SWOT analýza s identifikáciou silných a slabých stránok, príležitostí a rizík rozvoja obce a problémová analýza príčin a dôsledkov ako východiska pre postavenie novej stratégie rozvoja obce.

Programovanie a východiská pre stratégiu

Oznámenie o programovaní rozvoja obce bolo zverejnené na web stránke obce. Verejnosť sa zapojila do programovania účasťou na dotazníkovom prieskume. Dotazníkový prieskum bol zároveň aj prieskumom verejnej mienky, kde mali obyvatelia príležitosť pomenovať problémy a navrhnúť riešenia a smerovanie rozvoja obce do roku 2028.

Z dôvodu opatrení prijímaných v súvislosti s bojom proti pandémie COVID-19, v dôsledku koronakrízy na celom Slovensku ako aj obmedzeniu stretávania sa verejnosti, nebolo možné zabezpečiť širšiu účasť záujmových skupín na programovaní cestou otvorenej komunikácie tak, ako to bolo v minulosti. Akčná plánovacia skupina bola zúžená na účastníkov programovania z poslancov obecného zastupiteľstva. V obci existuje niekoľko spolkov, združení a záujmových skupín z rôznych oblastí života, ktoré majú vlastné rozvojové zámery ako aj vlastné nápady či podnety na riešenia problémov v sociálnej, ekonomickej a inej komunálnej problematike. Z dôvodu vyhlásenia núdzového stavu a kvôli existencii pandémie COVID-19 nebolo umožnené sa stretnúť a spoločne diskutovať. Cestou prieskumu verejnej mienky boli oslovení všetci partneri pôsobiaci na území obce Horné Pršany, aby sa zapojili do vyplnenia dotazníka zverejneného na web stránke obce alebo svoje podnety doručovali priamo na uvedené kontakty elektronicky alebo telefonicky.

Akčná plánovacia skupina pracovala podobným spôsobom širšieho rozsahu vnímania obce ako celku ako jedného spoločného „hospodára“ bez hierarchizácie cieľov a oblastí rozvoja. Najdôležitejšou úlohou bola vzájomná dohoda priorít oblastí rozvoja tak, aby sa sledoval jeden spoločný cieľ. Bolo stanovené programovacie obdobie a bola zadefinovaná štruktúra dokumentu. Výsledkom práce boli priority rozvoja obce podľa rozvoja oblastí ako napr.: základná vybavenosť obce, infraštruktúra, ľudia, cestovný ruch, priemysel, malé a stredné podnikanie, technická vybavenosť, sociálna starostlivosť, životné prostredie a iné.

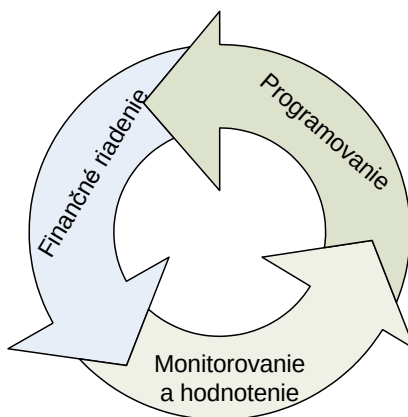
Zdroj:Freemap Slovakia

1.3 Štruktúra dokumentu

Analytická časť		Popis a hodnotenie		
		SWOT analýza		
		Smery rozvoja		
		Ciele a priority		Strategická časť
		Stratégia rozvoja		
		Programovanie		
		Finančné zabezpečenie		
Implementácia		Riadenie programu		
		Monitoring		
		Organizačné zabezpečenie		

Strategické plánovanie podpory regionálneho rozvoja pozostáva z týchto troch hlavných procesov:

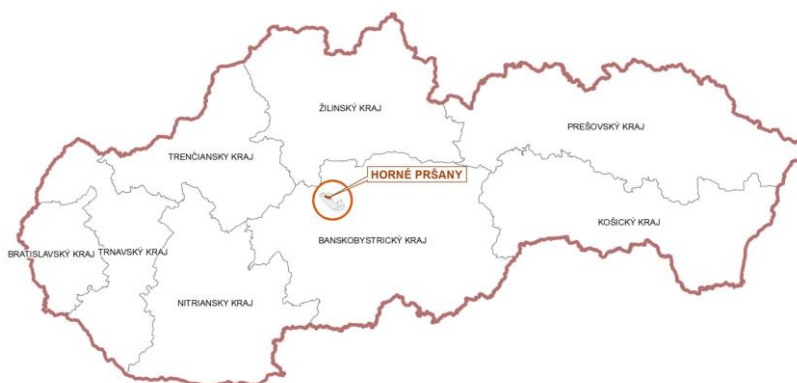
- programovanie
- finančné zabezpečenie
- monitorovanie a hodnotenie

1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia

Región:	okres Banská Bystrica
Nadmorská výška:	635 m n. m.
Rozloha:	3,53 km ² (353 ha)
Počet obyvateľov:	383 (k 31.12.2021)
Hustota obyvateľstva:	108,50 obyvateľ(ov)/km ²
Prvá písomná zmienka:	1407
Štatistická územná jednotka:	508641
PSČ:	974 05 (pošta Banská Bystrica)
Adresa obecného úradu:	Obecný úrad Horné Pršany, Horné Pršany 11
Webové sídlo:	http://www.hornepršany.sk

Poloha obce v rámci Slovenska

Obec Horné Pršany leží na území okresu Banská Bystrica v Banskobystrickom kraji. Obec Horné Pršany je koncová obec dostupná autobusovou dopravou z miestnej časti Banskej Bystrice Radvaň - Kráľová cez novobudovanú lokalitu bytovej výstavby a rodinných domov Pršianska terasa po komunikácii III. triedy. Vzdialenosť obce od Banskej Bystrice z autobusového nádražia je 10 km.

Základná charakteristika obce Horné Pršany

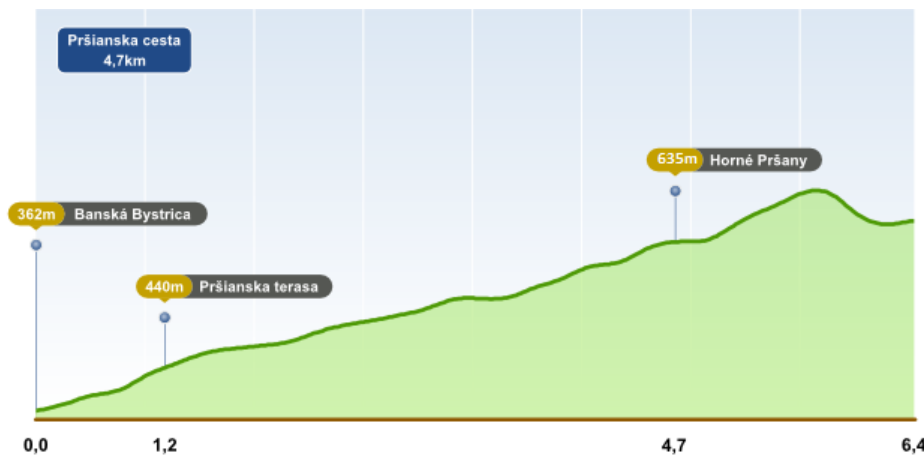
Tabuľka č. 1 a 2

Obec	id. číslo	okres	najnižšia nadm. výška	najvyššia nadm. výška
Horné Pršany	313467	601	464	845

Zdroj: ŠÚSR k 31.12.2020

Obec	Kód ZUJ	Rozloha katastra v km ²	Počet obyvateľov v r. 2021	Hustota obyvateľstva v katastri: obyv./ km ²	Výročie prvej písomnej zmenky o obci v r. 2022
Horné Pršany	508641	3,53	383	108,5	615

Zdroj: Obec 2021

Zdroj: Obec 2021

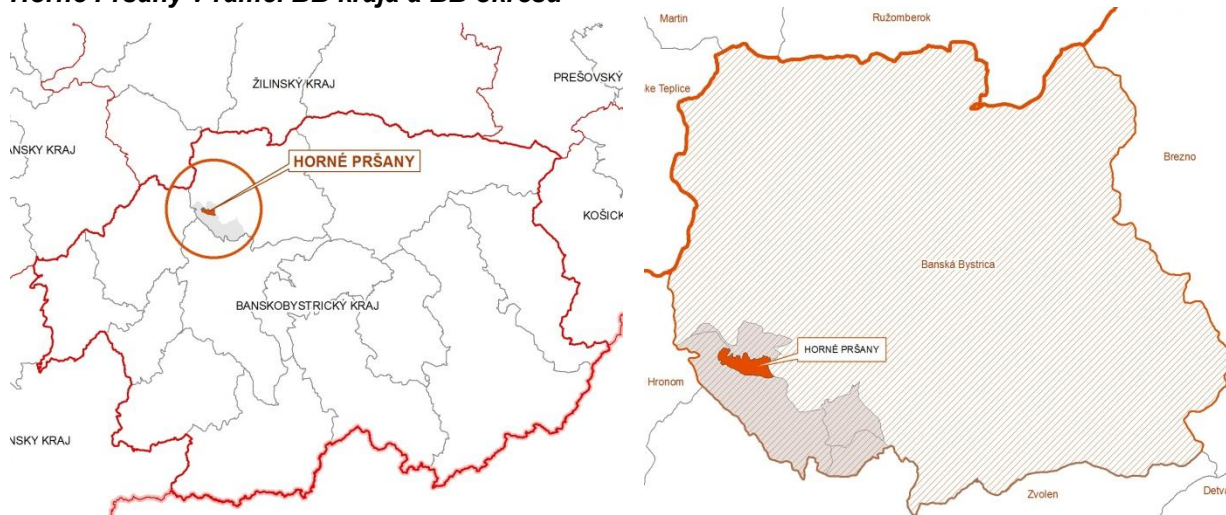
1.5 Širšie územné väzby

Obec Horné Pršany sa nachádza na strednom Slovensku, v bode definovanom matematicko-geografickými súradnicami: 48°42' s.z.š. a 19° 05' v.z.d. Leží na úpätí Kremnických vrchov. Susednou obcou je zo severu Malachov, z východu mesto Banská Bystrica a najdlhšiu hranicu na juhozápade má s obcou Badín.

Z územného hľadiska chotár obce **Horné Pršany** patrí do regiónu Pohronia. Nachádza sa v tesnej blízkosti mesta Banská Bystrica (cca 6 km). Prípojnú dopravnú sieť na nadradenú sieť predstavuje cesta III. triedy č. 066026, ktorá nadväzuje priamo na cestnú sieť mesta Banská Bystrica v priestore mestskej časti Radvaň. V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač).

Obec Horné Pršany leží v okrese Banská Bystrica. Je členom **Mikroregiónu Pozdola Bystrice**. Mikroregión zahŕňa obce Badín, Hronsek, Malachov, Vlkánová, Sielnica, Horné Pršany, Veľká Lúka. Rozloha Mikroregiónu je 8567 ha a bol založený v roku 2003. Sídlo mikroregiónu je v obci Vlkánová. Združenie je neziskovou organizáciou, ktorá svoje prostriedky používa na rozvoj obcí mikroregiónu. **Rozvoj mikroregiónu je podmienený priestorovo aj funkčne vyváženým rozvojom všetkých obcí nachádzajúcich sa v tomto priestore vrátane obce Horné Pršany.**

Horné Pršany v rámci BB kraja a BB okresu

Mikroregión Pozdola Bystrice a obec Horné Pršany

2. Analýza geografického a environmentálneho potenciálu

2.1 Prírodné pomery (v širších súvislostiach)

Obec Horné Pršany leží na východných svahoch Kremnických vrchov. Povrch zväčša zalesneného chotára rozčleneného menšími potokmi na rad dlhých chrbtov, prudko sa zvažujúcich do dolín, tvoria druhohorné usadeniny a pyroklastiká andezitov.

Pri obci je ojedinelá jaskyňa so stenami vyplnenými pestrými odrodami kremeňa. Prevládajú tu nasýtené hnedé lesné pôdy.

2.1.1. Geologické pomery

Pre okolie Banskej Bystrice je charakteristické mozaikovité prelínanie sa geologických fenoménov. Na tomto území sa stýkajú horniny, ktoré vznikli v dôsledku neogénneho vulkanizmu a horniny staršie, ktoré vznikli v sedimentačnom priestore druhohorných morí a v dôsledku alpínskych vrásnivých pohybov sa tak vytvorila pre Karpaty typická príkrovová stavba. V okolí tejto lokality nachádzame horniny krížňanského i chočského príkrovu. A aby tvorivý dej prostredia dostal ešte jednu pozoruhodnosť, v dôsledku doznievajúcej sopečnej činnosti sa uvoľnili cesty po zlomoch pre roztoky bohaté na SiO₂. Výsledkom ich pôsobenia v Kremnických vrchoch sú nielen zlatokremenné žily, výskyty i ložiská rúd antimónu, ortuti, či arzenu, ale aj rozsiahle prejavy silicifikácie (prekremenenia). Ich výsledkom v okolí Banskej Bystrice sú ložiská ortuti (širšie okolie Malachova), arzenu (nálezy realgáru a auripigmentu pri Tajove a Králikoch), ale najmä rôzne intenzívne prejavy silicifikácie (vytvára sa zmes kremítych nerastov ako sú opál, chalcedón, kremeň a ich ďalšie rôznofarebné odrody). Takýmto spôsobom vznikli napr. opalizované kamene v Badíne, a taktiež opalizované dolomity na Malachovských skalkách i viacerých ďalších lokalitách smerom na Horné Pršany.

2.1.2. Geomorfologické pomery

Územie obce patrí do geomorfologického celku Kremnických vrchov, ktoré sú súčasťou provincie Západných Karpát, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty a oblasti Slovenského stredohoria. V rámci Kremnických vrchov ide o podcelok. Najvyššia výška územia je 845 m.n.m a najnižší bod sa nachádza v nadmorskej výške 464 m.n.m. Stred obce má nadmorskú výšku 635 m.n.m. Výškový rozdiel je teda 381 m.

Tabuľka č. 3

Obec	Najnižšia nadmorská výška	Najvyššia nadmorská výška
Horné Pršany	464 m.n.m.	845 m.n.m

Zdroj: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 1. časť

2.1.3. Klimatické pomery

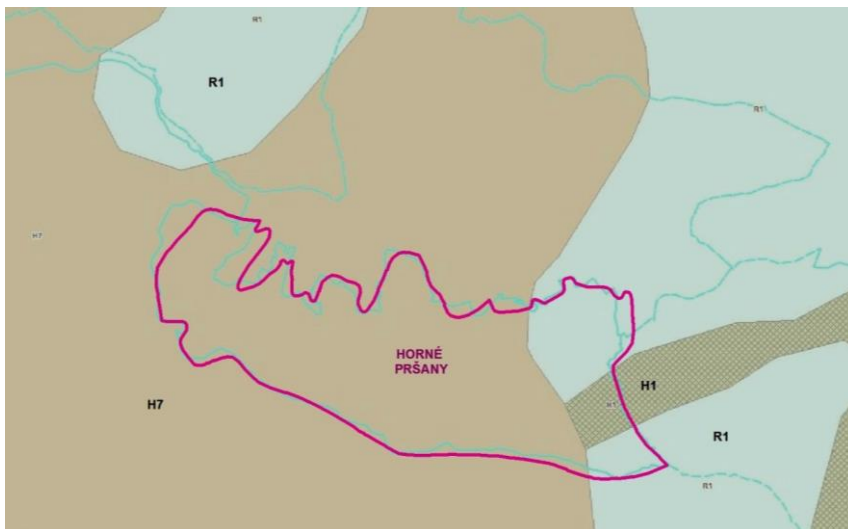
Kataster pripadá do oblasti mierne teplej. Vyššie teploty vo vegetačnom období v porovnaní s južnými rovinatými oblasťami sa oneskorujú, takže výpar vody z pôdy sa neprejavuje škodlivo ani cez leto. Aj zrážky sú dosť časté a tak rastliny majú dostatok vlhky od jari až do jesene. Pred účinkami vetrov sú chránené najmä údolné polohy katastra. Kataster Horných Pršian patrí do typu s mierne teplou klímou až do typu s málo chladnou klímou. Priemerná ročná teplota skúmaného územia sa pohybuje okolo 8°C. Priemerný ročný úhrn zrážok je 853 mm (1965), 777,9 mm (1992), 864,7 mm (1993). Priemerná teplota vo vegetačnom období (apríl – september) je 14,8°C a úhrn zrážok za toto obdobie je 441 mm. Priemerná teplota najteplejšieho mesiaca júla je 18,7°C. najchladnejším mesiacom je január - 4,2°C. Najviac zrážok padne v máji a novembri (88mm), najchudobnejší na zrážky je február (56 mm). Priemerný dátum prvého mrazu je 9.10., najskorší 9.9.1931 a najneskorší 11.11.1944. Priemerný dátum nástupu posledného mrazu pripadá na 2.5., najskorší bol 29.3.1937 a najneskorší 3.6.1928.

2.1.4. Hydrologické pomery

Územie obce patrí do povodia Hrona. Katastrom územia obce neprechádza žiadny potok. Po ľavej strane hranice obce preteká Rakytovský potok a po pravej strane hranice obce Ortútsky potok. V katastri obce v oblasti Kremnických vrchov sa nachádza niekoľko prameňov, z ktorých najvýdatnejšie boli zachytené a používali sa ako zdroj pitnej vody. Vrch Krmník – 5 prameňov, sú v súčasnosti odstavené z dôvodu potrebnej renovácie. Kremenica – 1 prameň, ktorý je v súčasnosti hlavným zdrojom pitnej vody pre obec. Obec je zásobovaná pitnou vodou hlavného rezervára verejným vodovodom.

2.1.5. Pôdne pomery

Vývoj pôd z genetického hľadiska a druchovej štruktúry je výrazne ovplyvňovaný všetkými prvkami fyzicko-geografického prostredia a je sprevádzaný zložitými chemickými, fyzikálnymi a biologickými procesmi. V súčasnosti je vývoj pôd ovplyvňovaný aj antropogénnymi zásahmi do pôdy. Prevládajúcimi pôdnymi typmi, ktoré sa nachádzajú v širšom území katastra obce sú kambizeme (hnedé pôdy, kambizeme kyslé (hnedé pôdy kyslé), rendziny, rendziny hnedé.

Legenda:

H1 – kambizeme modálne a kultizemné nasýtené až kyslé

H7 – kambizeme modálne kyslé

R1 – rendziny a kambizeme rendzinové

Zdroj: www.podnemapy.sk

2.1.6. Rastlinstvo a živočíšstvo

Podľa fytogeografického členenia Slovenska je predmetné územie začlenené do oblasti Západokarpatskej flóry, obvodu flóry vysokých Karpát.

Podstatná časť Kremnických vrchov je takmer úplne zalesnená, ale veľké plochy zaberaajú aj trvalé trávnaté porasty.

V súčasnosti sa na území Horných Pršian vyskytujú hospodárske, ťažbou využívané, zmiešané bukové lesy. Hlavnou porastovou drevinou je buk lesný, hrab obyčajný, v nižších polohách s prímiesou javora horského, lípy malolistej a borovice lesnej. Vo vyšších severných polohách k nim pristupuje smrek obyčajný, topol osika, jedľa biela, smrekovec opadavý, ojedinele jarabina vtáčia. Chránené, ohrozené a zriedkavé druhy sa v území nenachádzajú.

Vlhké a tmavé severné svahy porastajú papraďorasty, mnohé druhy machov, ktoré majú v tomto ekosystéme dôležitú funkciu z hľadiska vytvárania zásob vody a životného prostredia pre mikroskopické živočíchy, huby a riasy. Pokryvnosť aj druhová pestrosť bylinného poschodia je nízka. Najčastejšími druhmi sú Kopytník európsky, Neodmysliteľnou súčasťou lesného ekosystému sú huby. V lesoch pršianskeho katastra môžeme počas teplej a vlhkej jesene nájsť rôzne druhy masliakov, kozákov, plávok a suchohríbov.

Živočíšstvo, najmä vtáctvo modelového územia zodpovedá lesnému charakteru územia v podhorskom pásme s ojedinelým výskytom vzácnejších druhov. Z vtáctva prevažujú lesné druhy podhorskeho pásma. Najcennejší je výskyt muchárika červenohrdlého, dnes je to už vzácny hniezdič bukového stupňa lesa. Ďalej tu nájdeme: drozd čierny, kukučka jarabá, sojka škriekavá, žlna zelená, krutihlav hnedý, hrdlička poľná, slávik červienka, kolibkárik čipčavý, sýkorka belasá, sýkorka veľká, sýkorka leskohlavá, pinka lesná, penica hnedokrídla, strakoš červenochrbtý, ojedinele bol registrovaný aj dudok. Charakteristickou skupinou cicavcov sú párnokopytníky – raticová poľná zver – čierna zver : srnec lesný, jeleň lesný, jeleň stredoeurópsky, diviak lesný. Z menších zástupcov cicavcov sa v lesnom ekosystéme vyskytuje plíšik lieskový, plch sivý a plch lesný. Z predátorov sú tu bežné líška hrdzavá, kuna lesná, lasica mäsožravá, rys ostrovid, vlk dravý a medveď hnedý.

2.1.7. Chránené územia

Chránené územia – územná ochrana

Pre územnú ochranu stanovuje zákon NR SR č. 546/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny 5 stupňov ochrany, ďalej ustanovuje 7 kategórií chránených území.

Národná sústava chránených území

Z hľadiska ochrany prírody sa na území obce nachádza jedno chránené územie. Ide o prírodnú pamiatku Kremenie. bola vyhlásená na ochranu unikátneho geologického objektu - pseudokrasovej jaskyne situovanej v sivých dolomitoch s vysokým stupňom sekundárneho prekremenenia v záverečnej fáze postvulkanickej hydrotermálnej činnosti na území Kremnických vrchov.

Tabuľka č. 4: Zoznam chránených území v uvedených kategóriách v obci a okolí

Názov CHÚ	Kategória	Rozloha (m ²)	Rok vyhlásenia	Stupeň ochrany prírody	Dôvod ochrany
Zasahujúce do katastra obce					
Kremenie	PP	37 800	1997	IV.	Zabezpečenie ochrany územia s pseudokrasovou jaskyňou, ktorá dokumentuje záverečné fázy postvulkanickej činnosti na území Kremnických vrchov s veľkou pestrosťou povrchových tvarov.
V okolí obce					
Badínsky Pales	NPR	300 300 Rozloha OP – 1 234 300	1913	V. OP - IV.	Ochrana ukážky pralesovitých klimaxových lesných spoločenstiev Kremnických vrchov bukového vegetačného stupňa so zastúpením všetkých troch základných vývojových štádií európskych pralesov.
Pralesy Slovenska – Lokalita Horná skala	PR	394 663	2021	V.	Ochrana prirodzených procesov a umožnenie prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev nachádzajúcich sa na územiach PR, ako aj zabezpečenie priaznivého stavu predmetov ochrany prírodných rezervácií.

Zdroj: SAŽP 2021

NPP – Národná prírodná pamiatka

PP – Prírodná pamiatka

OP – ochranné pásmo

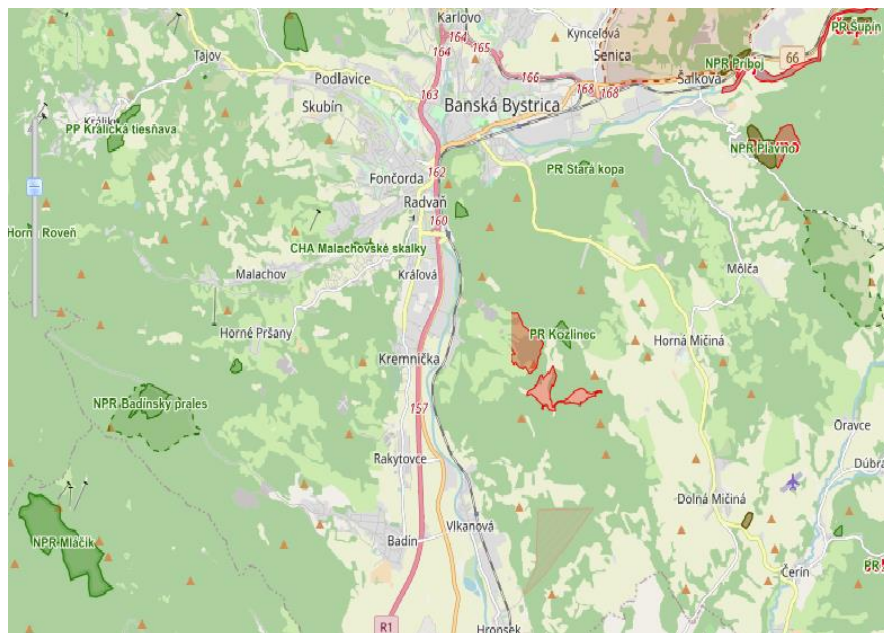
areál

NPR – Národná prírodná rezervácia

CHKO – Chránená krajinná oblasť

PR – Prírodná rezervácia

CHA – Chránený areál

Zdroj: Úrad geodézie a kartografie, ŠOP SR 2022

1. OSOBITNE CHRÁNENÉ ÚZEMIA – v národnej legislatíve:

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA

Podľa Národného zoznamu chránených vtáčích území, ktorý bol schválený vládou SR (9.7.2003) a spolu s národným zoznamom navrhovaných ÚEV bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu na posúdenie, sa na území obce Horné Pršany nenachádza žiadne chránené vtáčie územie.

Charakteristika navrhovaných chránených vtáčích území: v k. ú. obce Horné Pršany sa nenachádzajú.

2. OSOBITNÉ ÚZEMIA OCHRANY- v národnej legislatíve:

ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU

Národný zoznam území európskeho významu bol schválený vládou SR (17.3.2004) a spolu s národným zoznamom navrhovaných CHVÚ bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu. Následne vydalo MŽP SR 14.7.2004 Výnos č. 3/2004-5.1, ktorým sa zoznam navrhovaných ÚEV vydal s účinnosťou od 1.8.2004 (č.450/2004 Z. z.).

V okolí k.ú. Horné Pršany sa nachádza územie európskeho významu Badínsky prales (SKUEV0044) – **výmera 154,02 ha.**

Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220) a druhov európskeho významu: fúzáč alpský (*Rosalia alpina*), *Boros schneideri*, mlok karpatský (*Triturus montandoni*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk dravý (*Canis lupus*) a medveď hnedý (*Ursus arctos*).

V r. 2017 bolo vydané Opatrenie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky zo 7. decembra 2017 č. 1/2017, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky zo 14. júla 2004 č. 3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu

V rámci uvedeného opatrenia bolo vyhlásené Územie európskeho významu Horná skala (SKUEV0858); **výmera 120,06 ha.** – ktoré sa nachádza v okolí k.ú. Horné Pršany.

- Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu Kyslomilné bukové lesy (9110), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Lipovo-javorové sutinové lesy (*9180) a druhov európskeho významu fúzáč alpský (**Rosalia alpina*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*).

Týmto sa považujú podľa zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny navrhované územia európskeho významu uvedené v národnom zozname ustanovenom všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným MŽP SR za chránené so stupňom ochrany uvedenom v národnom zozname. V samotnom katastrálnom území obce sa územia európskeho významu nenachádzajú.

Územný systém ekologickej stability v rámci

Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhuje ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.

Podľa ÚPN VÚC Banskobystrického kraja sa v riešenom území nenachádzajú žiadne plochy ÚSES nadregionálneho významu. Na území mikroregiónu leží jedno významné biocentrum nadregionálneho významu: **Horná Roveň - Badínsky prales – Horná skala** na juhu. Juhovýchodne od riešeného územia preteká **biokoridor nadregionálneho významu – rieka Hron**.

Z prvkov siete ECONET zasahuje do mikroregiónu zo severu Jadrové územie národného významu **Kremnické vrchy**. Jeho hranica kopíruje hranicu navrhovanej CHKO Kremnické vrchy. Prvky ÚSES vytvárajú celoplošnú kostru systému, ktorý zabezpečuje ekologickú stabilitu územia a trvalo-udržateľný rozvoj vo vzťahu k prírodným danostiam krajiny. Okrem toho je hlavnou funkciou biocentier poskytovať priestor pre existenciu, rozmnožovanie a úkryt rastlinným a živočíšnym spoločenstvám, ktoré sú typické pre daný región. Hlavnou funkciou biokoridorov je umožňovať migráciu a výmenu genetických informácií rastlín a živočíchov. Z tohto dôvodu je dôležité všetky prvky ÚSES chrániť a zachovávať aj napriek tomu, že nie sú legislatívne chránené.

Prírodná pamiatka - Kremenica s jaskyňou

Smrek leto

2.2 Životné prostredie

2.2.1 Environmentálna regionalizácia

Environmentálna regionalizácia Slovenska predstavuje prierezový zdroj informácií o stave životného prostredia a odráža jeho diferencovaný stav v rôznych častiach územia SR. V procese environmentálnej regionalizácie sa v rámci uceleného súboru vybraných environmentálnych charakteristík podľa zvolených kritérií a postupov hodnotí životné prostredie a vplyvy naň, vyčleňujú sa regióny s istou kvalitou alebo ohrozenosťou životného prostredia.

Jedným z výstupov je mapa hodnotiaca územie SR v **5 stupňoch kvality životného prostredia**. Podľa tejto mapy boli identifikované najviac zaťažené oblasti – ich jadro predstavujú spravidla územia v 5. stupni s najviac narušeným životným prostredím. K nim boli pričlenené aj územia prevažne v 4. stupni kvality životného prostredia.

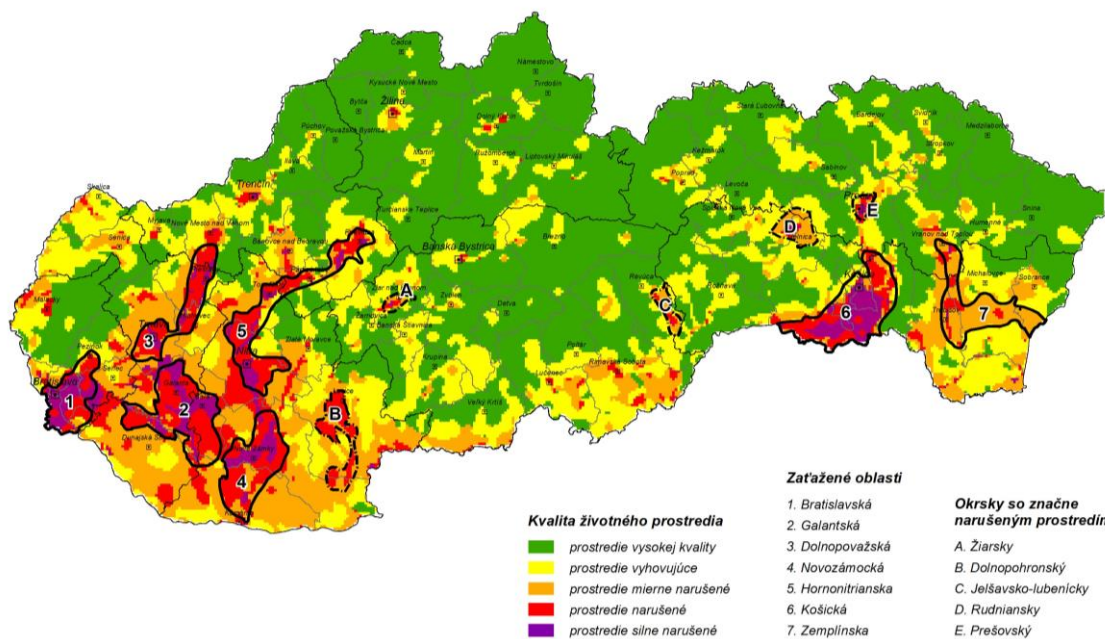
Okrem takto identifikovaných území bolo žiaduce vymedziť aj ďalšiu kategóriu území s relatívne horšou kvalitou životného prostredia – okrsky so značne narušeným prostredím. Tieto sú prejavom nedoriešených environmentálnych problémov z minulých období, keď tvorili súčasť zaťažených oblastí alebo sa vydiferencovali v súčasnosti po aplikácii nových hodnotení stavu vôd.

Následne boli na báze území s rôznou kvalitou životného prostredia vyčlenené formou ich generalizácie v rámci Slovenska **tri typy regiónov s rôznou environmentálnou kvalitou**:

1. environmentálna kvalita – regióny s nenarušeným prostredím
2. environmentálna kvalita – regióny s mierne narušeným prostredím
3. environmentálna kvalita – regióny so silne narušeným prostredím.

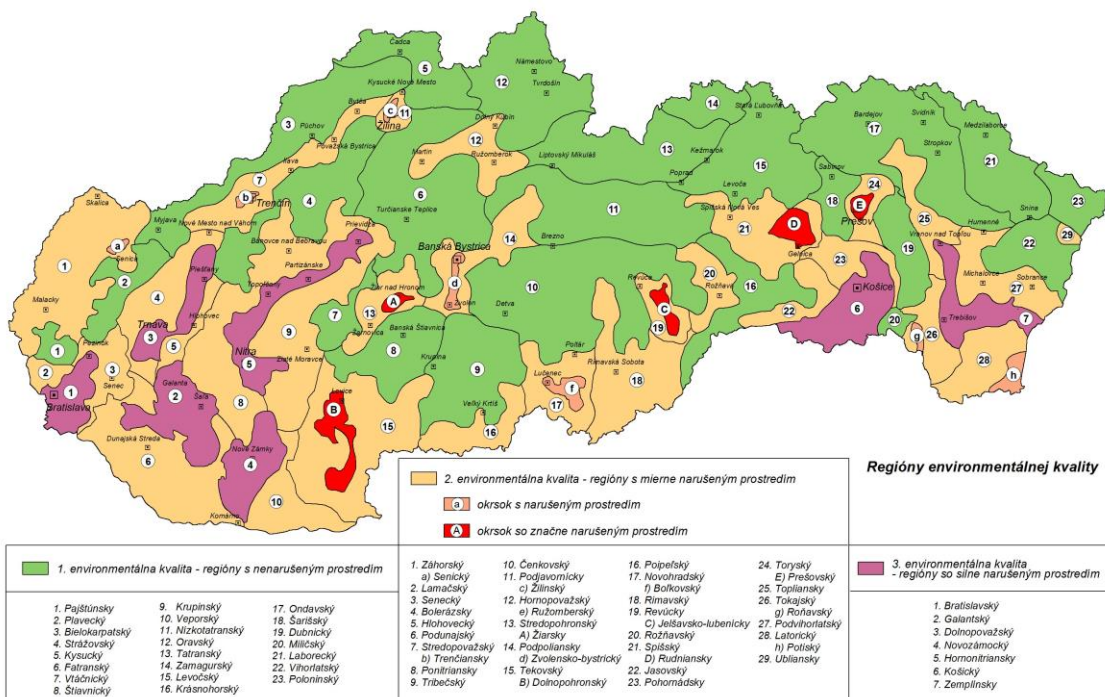
Územie obce Horné Pršany patrí do dvoch okrskov – Podpoliansky okrsok s mierne narušeným prostredím a Nízkotatranský okrsok s nenarušeným prostredím.

Kvalita životného prostredia s vymedzením zaťažených oblastí a okrskov so značne narušeným prostredím

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR 2019

Regióny environmentálnej kvality

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR 2019

2.2.2 Hlukové pomery z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a II. triedy, zberných komunikácií sú povolené pre deň LA eq,p = 60 dB a v noci LA eq,p = 50 dB. Hlavná dopravná záťaž v katastrálnom území je na ceste **III triedy**, ktorá spája obec s mestom Banská Bystrica.

2.2.3 Ovzdušie

V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom je znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy. Na tomto úseku v čase zimnej údržby prichádza k zvýšeniu prašnosti z posypových materiálov a tiež emisií z dopravných prostriedkov. Ďalším zdrojom znečistenia sú bytové objekty vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Celé územie Banskobystrického kraja patrí z hľadiska čistoty ovzdušia k menej znečisteným oblastiam a nevyžaduje v tomto smere osobitnú ochranu..

2.2.4 Pôda

Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno - imisná kontaminácia pôd. Pri poľnohospodárskych pôdach možno reálne predpokladať, že vzhľadom na súčasnú ekonomickú situáciu v poľnohospodárstve dochádza v týchto pôdach k úbytku rezíduí priemyselných hnojív a pesticídov. Tiež sa vyskytujú určité formy znečistenia pôd na okraji zástavby obce spojené so spôsobom bývania v dotknutom území, najmä z pestovateľskej činnosti a drobného chovateľstva.

2.2.5 Voda

V obci nie je vybudovaná verejná kanalizácia ani čistiareň odpadových vôd (ČOV). Obyvatelia obcí na likvidáciu splaškových vôd využívajú individuálne žumpy a septiky. Podľa SOBD 2021 využíva domácu čističku odpadových vôd len 14% domov.

Vyprázdňovanie žump sa prevádza fekálnymi vozmi RD, pričom nie všetky žumpy a septiky spĺňajú hygienické podmienky prevádzky. Navyše ich nedostatočným vyprázdňovaním dochádza k odtokaniu splaškových vôd, čo spôsobuje značné hygienické závary.

Dažďové vody odtekajú miestnymi rigolami do voľného terénu.

Podľa výsledkov monitorovania kvality podzemných vôd v roku 2020 v okolí mesta Banská Bystrica, do ktorého spadá aj obec Horné Pršany, boli namerané zvýšené hodnoty ukazovateľov v prípade dvoch objektov. Konkrétne išlo o antimón a azén. Najrelevantnejší objekt (vrt v Kremničke) nevykázal prekročené ukazovatele znečistenia podzemných vôd.

Tabuľka č. 9: **Kvalita pozorovaných podzemných vôd v území**

Názov sídla	Názov objektu	Číslo a typ Objektu	Prekročený ukazovateľ
Horné Pršany	Kremnička (90090)	SK1000700P, vrt	žiadny

Zdroj: SHMÚ 2020

2.2.6 Radónové riziko

Najväčšia časť územia mikroregiónu patrí do kategórie území so stredným až nízkym radónovým rizikom.

2.2.7 Odpadové hospodárstvo

Na území obce Horné Pršany je zavedený množstvový zber zmesového komunálneho odpadu.

Popis celého systému nakladania s komunálnymi odpadmi vrátane triedeného zberu je zverejňovaný na webovom sídle obce.

Systém triedeného zberu

Zberné nádoby/kontajnery/vrecia na triedený zber odpadov sú farebne rozlíšené:

- modrou farbou, kde patrí čistý papier, ako sú noviny, časopisy, katalógy, reklamné letáky, zošity, knihy, kancelársky papier, aj skartovaný, poskladané obaly z tvrdého kartónu alebo vlnitej lepenky. Papier sa triedi a ukladá do modrého plastového vreca (zbernej nádoby označenej modrým štítkom), modrého plastového 1100 l kontajnera na papier. Súčasne je zabezpečený výkup papiera 4xročne prostredníctvom mobilného zberu súkromnej firmy.
- zelenou farbou, kde patrí biele a farebné čisté sklo rôznej veľkosti (poháre, fľaše, a pod.), sklenené

črepy, sklo sa triedi a ukladá do zeleného plastového 1100 l kontajnera na sklo. c) žltou farbou, kde patria stlačené PET fľaše neznečistené chemikáliami a olejmi, fólie, tégliky, iné stlačené plastové obaly, plastové obaly z mlieka a iných nápojov, kombinované viacvrstvé obaly, fólie kombinované s inými materiálmi, malé časti polystyrénu. Plasty sa triedia a ukladajú do žltého plastového vreca (zbernej nádoby označenej žltým štítkom), žltého plastového 1100 l kontajnera na plasty.

d) červenou farbou, kde patria kovové obaly, konzervy, plechové obaly z nápojov. Kovy sa triedia a ukladajú do hnedého plastového 1100 l kontajnera. Väčší kovový odpad sa odovzdáva do zberu objemného odpadu.

Textil sa triedi a ukladá do plechového kontajnera označeného farebným štítkom s nápisom „textil“.

Na území obce pre držiteľa elektroodpadu z domácností sa na zber elektroodpadu z domácností, pre držiteľa použitých prenosných batérií a akumulátorov a automobilových batérií a akumulátorov, pre držiteľov jedlých tukov a olejov, pre zber odpadu z domácností s obsahom škodlivých látok a pre zber objemného odpadu sa uplatňuje kalendárový zber. Nespotrebované veterinárne lieky a humánne rovnako kalendárový lieky je držiteľ povinný odovzdať do verejnej lekárne. Objemné (nadrozmerne) odpady z domácností a drobný stavebný odpad je vyvážaný v rámci kalendárového zberu zabezpečovaného obcou Horné Pršany minimálne dvakrát ročne. Rovnakým režimom sa riadi aj vývoz odpadu s obsahom škodlivých látok z domácností a vývoz elektroodpadu. Drobný elektroodpad je možné odovzdať do zbernej nádoby E-BOX, ktorá sa nachádza v budove obecného úradu.

Nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom (BRO)

Medzi biologicky rozložiteľný komunálny odpad patrí:

- odpad zo záhrad, parkov vrátane odpadu z cintorínov,
- kuchynský odpad z domácností.

Obyvatelia obce majú možnosť kompostovať a ukladať svoj vlastný biologicky rozložiteľný kuchynský odpad a biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad na svojich domácich kompostoviskách.

Nakladanie s biologicky rozložiteľným kuchynským odpadom (BRKO) a reštauračným odpadom od prevádzkovateľa kuchyne

Na území obce Horné Pršany sa nezavádza triedený zber komunálneho odpadu pre biologicky rozložiteľný kuchynský odpad z dôvodu, že 100 % domácností kompostuje vlastný odpad.; týmto nie je dotknutá zodpovednosť prevádzkovateľa kuchyne za nakladanie s biologicky rozložiteľným kuchynským a reštauračným odpadom v súlade s § 14 tohto nariadenia.

2.2.8 Zhodnotenie

Územie obce Horné Pršany sa zaraďuje medzi územie s nenarušeným životným prostredím až mierne narušeným životným prostredím. Obec vykonáva aktivity na rozvoj a ochranu zelených plôch.

Obec organizuje a zabezpečuje triedený zber komunálneho odpadu. Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov za kalendárny rok **2019 bola 32% a za kalendárny rok 2020 je 37,69%, v roku 2021 dosiahla úroveň až 53,12% (zdroj: OcÚ)**. Úroveň bola vypočítaná z údajov evidencie o druhoch a množstve a o nakladaní s ním za príslušný rok. Hodnota ukazovateľa prudko vzrástla. Obec vyvíja aktivity smerujúce k predchádzaniu vzniku odpadu.

Obec vyvíja aktivity na revitalizáciu a zveľaďovanie verejných priestranstiev.

Do budúcnosti je potrebné riešiť systém odvádzania a čistenia odpadových vôd.

2.3 Súčasná krajinná štruktúra (v širších súvislostiach)

Nielen krajina obce ale celé územie mikroregiónu má členitý reliéf a pestrú krajinnú pokrývku.

Rozloha územia obce je necelých 353 ha, z čoho približne 50% tvorí poľnohospodárska pôda. Prevažnú časť nepoľnohospodárskej pôdy predstavujú lesy. Zvyšok územia tvoria zastavané, vodné a ostatné územia. V priebehu 25 rokov zaznamenávame mierny pokles poľnohospodárskej pôdy v prospech nepoľnohospodárskej a to najmä v dôsledku výstavby rodinných domov.

Tabuľka č. 5: Členenie pôdneho fondu v území

Obec	Poľnohospodárska pôda/ha	Lesná pôda/ha	Vodné plochy/ha	Zastavané plochy/ha	Ostatné plochy/ha	Spolu/ha
Horné Pršany	176,74	149,90	0,91	11,37	13,71	352,63
% vyjadrenie	50,12	42,51	0,00	3,22	3,89	100

Zdroj: ŠÚSR 2021

Lesné hospodárstvo

Lesná pôda v katastri obce Horné Pršany zaberá až 149,90 ha, čo predstavuje takmer 43% z celkového pôdneho fondu.

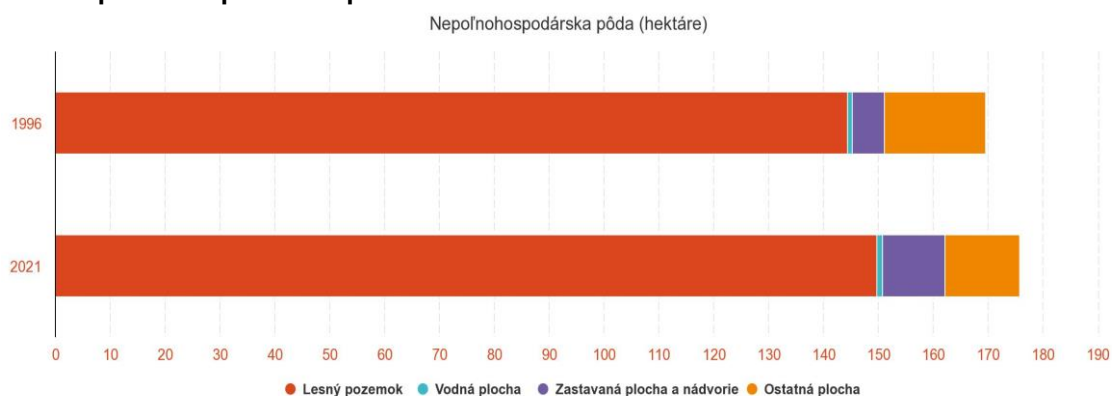
Funkčný význam lesov je nasledovný:

Hospodárske lesy - hlavná funkcia je produkčná, plnia však aj mimoprodukčné, verejnoprospešné funkcie - pôdoochranné, vodohospodárske, klimatické, rekreačné a pod.

Ochranné lesy - hlavná funkcia je ochrana stanovišť a všetky mimoprodukčné funkcie lesov

Lesy osobitného určenia - plnia hlavne verejnoprospešné funkcie a súbežne plnia aj funkciu produkčnú

Graf č. 1: **Nepoľnohospodárska pôda obce**

Zdroj: ŠÚSR 2022

Lesný pozemok tvoria hlavne zmiešané bukové lesy, využívané na hospodársku ťažbu drevnej suroviny.

Poľnohospodárstvo

Prevažnú väčšinu poľnohospodárskej pôdy tvoria trvalo trávnaté porasty až 88%. Záhrady sa viažu prevažne na sídelný útvar a ich rozsah je daný hustotou a charakterom sídelnej štruktúry, ktorá je pomerne malá. Vinice, sady a chmeľnice sa v tomto území nenachádzajú. Dané územie nepredstavuje vhodné podmienky pre takýto druh pozemkov.

Z pôdných typov tu majú najväčšie zastúpenie kambizeme a kambizeme kyslé. Ide o stredne úrodné pôdy vhodné na pestovanie len určitých typov poľnohospodárskych plodín. Tieto pôdy sa nachádzajú zväčša na zvetralinách pevných hornín a často obsahujú v celom profile kamene a štrk. Ďalej sú to rendziny a rendziny hnedé, pričom ide prevažne o horské pasienky.

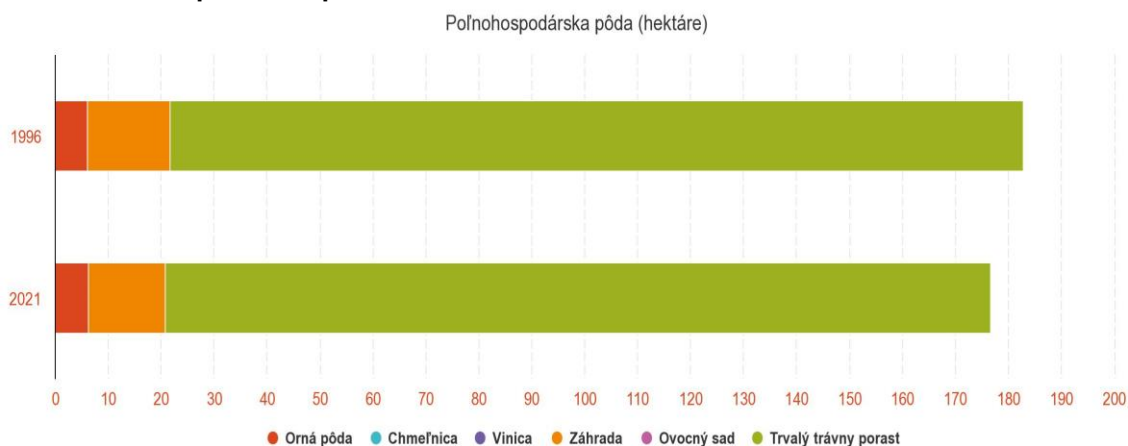
Poľnohospodárstvo obce bolo v minulosti zamerané predovšetkým na chov dobytka, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy, z ktorej takmer 88% pripadá na trvalé trávne porasty (lúky a pasienky). Poľnohospodárstvo má len nepatrné zastúpenie pre účely spásania v rámci chovu oviec a sádov v rámci záhrad pri zastavaných častiach obce.

Tabuľka č. 5: Štruktúra poľnohospodárskej pôdy

Názov KÚ	orná pôda v ha	záhrada v ha	trvalý trávny porast v ha	Poľnohospodárska pôda spolu v ha
Horné Pršany	6,31	14,65	155,77	176,74
% vyjadrenie	3,57	8,29	88,14	100

Zdroj: ŠÚSR 2021

Graf č.2: Poľnohospodárska pôda obce

Zdroj: ŠÚSR 2022

3. Analýza hospodárskych, sociálnych a kultúrnych zdrojov

3.1 Urbanistická štruktúra sídla (v širších súvislostiach)

Poloha a význam obce v rámci osídlenia:

Obec Horné Pršany je nevelké vidiecke sídlo, ktoré sa nachádza v dostupnej vzdialenosti od hlavného dopravného koridoru a nadradenej technickej infraštruktúry v blízkosti spádového mesta Banská Bystrica (6km).

Prípojnú dopravnú sieť obce na nadradenú sieť predstavuje cesta III. triedy č. 066026, ktorá vedie z Banskej Bystrice z mestskej časti Radvaň, pokračuje cez Pršiansku terasu priamo do obce. Z Banskej Bystrice vedie následne cesta I. triedy č. 65, ktorá nadväzuje na medzinárodnú cestu 77 (I/59). V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač), ktoré je v súčasnosti využívané na vojenské účely.

Obec Horné Pršany ako nevelké vidiecke sídlo v štruktúre osídlenia podľa ÚPN VÚC BB kraja je zaradené do horehronskej rozvojovej osi BB – Brezno - Heľpa s ustáleným počtom trvale žijúcich obyvateľov. V rámci územnosprávneho členenia patrí do okresu Banská Bystrica. Okresné sídlo je vzdialené od obce 6 km. Pozitívnym faktorom v rozvoji obce je väzba riešeného územia na nadradené systémy technickej infraštruktúry, ktorú zaisťujú v:

- dopravnom riešení** – cesta III. triedy 2416 napojená priamo na cestnú sieť mesta Banská Bystrica **železničná trať** Zvolen – BB – Margecany
- zásobovaní vodou** – Obec je napojená na Pohronský skupinový v správe STVAK Banská Bystrica. V obci je 100% obyvateľov napojených na vodovod. Z hľadiska potencionálneho rozvoja výstavby obce, môže vzniknúť problém s nedostatočným tlakom vody vo vodovodnej sústave.
- zásobovaní elektrickou energiou** – nadradená sieť **elektrického vedenia** ZVN 400kV a elektrické vedenie VVN 110 kV
- telekomunikáciách** - Územie obce patrí pod uzlový telefónny obvod Banská Bystrica. Kapacita telefónnej ústredne je vyhovujúca. Dostupnosť internetového spojenia je zabezpečený momentálne najmä satelitným spojením. V obci poskytujú internetové pripojenia 3 provideri a 2 mobilní operátori. Členitý terén spôsobuje na niektorých miestach nedostatočný signál. V blízkej budúcnosti je plánované optické internetové pripojenie.

Tabuľka č. 6: **Prehľad vývoja osídlenia na území obce**

Obec	Vznik obce	Výročie založenia obce v r. 2022
Horné Pršany	1407	615

Súčasná urbanizácia územia obce Horné Pršany je daná historickým vývojom a prevláda zástavba pozdĺž hlavnej cesty. Hlavná prístupová komunikácia sa rozvetvuje do dvoch vetiev – Horný a Dolný koniec. Z Dolného konca sa ďalej dá ísť do „Doliny“ a do „Halajov“. Horný a Dolný koniec sú prepojené a vytvárajú okruh. Nová domová zástavba vzniká v časti Pred závozom.

Obec Horné Pršany je koncová obec dostupná autobusovou dopravou z miestnej časti Banskej Bystrice Radvaň - Kráľová cez novobudovanú lokalitu bytovej výstavby a rodinných domov Pršíanska terasa po komunikácii III. triedy. Vzdialenosť obce od Banskej Bystrice z autobusového nádražia je 10 km.

Obec má typickú zástavbu rodinných domov popri miestnych komunikáciách, člení sa na tri časti - Rovný, Dolný a Horný koniec. Do obce je prístup cez Rovný koniec do centra obce. Z tohto miesta je možné dostať sa do Dolného konca, ktorý sa člení na dve časti alebo do hornej časti obce – Horného konca. Postupnou výstavbou rodinných domov sa v oblasti „na Kopčoku“ spája Horný a Dolný koniec obce.

Architektonické tvaroslovie nových objektov obytnej zástavby ale i objektom občianskej vybavenosti nekorešponduje s architektonickým tvaroslovím staršej zástavby regiónu. Objekty sú zastrešené rôznymi modifikáciami sedlovej alebo stanovnej strechy. Pôvodný ráz obce je zmenený novou výstavbou. Architektúra novej zástavby je charakteristická prerastaním nových domov s väčším objemom medzi pôvodné prízemné domy. Domy z konca 20. storočia sú väčšinou dvojpodlažné s využitím podkrovi na obytné účely. K zatraktívneniu obce chýba lepšia údržba verejných i súkromných priestranstiev, zazelenenie poľnohospodárskych dvorov a architektonické preriešenie niektorých objektov bytovej výstavby a občianskej vybavenosti.

3.1.1 Zhodnotenie

V poslednom období boli zrealizované viaceré aktivity zamerané na zatraktívnenie a revitalizáciu verejných priestranstiev a budov. Prebehla čiastočná rekonštrukcia cestnej komunikácie „Pre závozom“ a údržba krajíníc. Napriek tomu pretrvávajú potreba riešenia parkovacích miest v obci alebo úpravu pravidiel stáť na okraji ciest v obci. V roku 2016 prebehla modernizácia verejného osvetlenia. Nová individuálna bytová výstavba je limitovaná nutnou investíciou do prispôsobenia vodovodnej siete obce (problém s bedostatočným tlakom vody v niektorých potencionálnych oblastiach výstavby. Rovnako je limitujúca aj neexistencia kanalizačnej siete a čističky odpadových vôd.

3.2 Kultúrno-historický potenciál

Tabuľka č. 7: **Druhovú členenie kultúrnych pamiatok a ich počet**

Obec	pamiatky architektúry	pamiatky archeológ.	historické pamiatky	historická zeleň	pamiatky ľud. staviteľstva	pamiatky techniky	výtvarné pamiatky	spolu
Horné Pršany	/	/	zvon na zvonici	/	/	/	/	1

Zdroj: Obec 2022

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1407 pod názvom Persen. Neskôr sa názov obce menil na Perssan (1447), Prssan (1467), Persany (1560), Prschen (1786), Prcsany (1808) až do dnešného názvu Horné Pršany - maďarsky Fels őperesény. Podľa miestnej kroniky má meno Pršany obec nepochybne preto, že v oblasti – na vršku – často prší. Obec sa vyvinula na starom osídlení, ktoré získali v 13. storočí hradčania. Založili ju drevorubači a uhliari, ktorí v Kremnickom pohorí pálili drevené uhlie a neskôr sa tu usadili. Do hút a hámrov bolo potrebné na tavenie rúd drevené uhlie. Okolité lesy ponúkali množstvo drevenej hmoty. Predkovia založili uhliarsku osadu aj napriek tomu, že sa v oblasti nenachádzal potok. Uhliarstvom sa živili tri - štyri storočia, najmä za rozmachu Thurzovsko-Fuggerovskej spoločnosti.

V roku 1407 sa stala zemianskou. V roku 1828 mala 26 domov a 178 obyvateľov. V 18.-19. storočí sa obyvatelia okrem poľnohospodárstva zaoberali povozníctvom a chodili na sezónne práce na Dolnú zem. V roku 1858 založil v Horných Pršanoch prvú cirkevnú evanjelickú školu veľký slovenský básnik Andrej Sládkovič, ktorý v nej aj 1 rok vyučoval. Táto pôvodne drevená škola už nestojí.

Začiatkom 20. storočia boli známi aj ako povozníci a sezónni robotníci. V prvej polovici 20. storočia sa začali rozmáhať remeslá ako napr. obuvník, murár, stolár, debnár, iní stále furmančili. Mladé dievčence chodili do služby do bohatých sedliackych, meštianskych či židovských rodín, po čase aj do tovární.

O elektrifikáciu obce a výstavbu vodovodu v polovici 20. storočia sa pričínal učiteľ Pavol Klobušník. Slovenské národné povstanie a obdobie 2. svetovej vojny zanechali stopy aj v obci. Občania aktívne podporovali partizánske hnutie - zásobovali a skrývali partizánov i ľudí židovského pôvodu. Z budov bola najviac poškodená škola. Obec bola oslobodená 23. marca 1945.

V obci sa nachádza zvonica, ktorá bola zrekonštruovaná v roku 2013. Zvon, ktorý sa v nej nachádza je zapísaný do zoznamu hnutelných kultúrnych pamiatok na Slovensku.

Tabuľka č. 8: Národné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu

Obec	č.úzpľ	unifikovaný názov KP	vznik	sloh	dátum zápisu
Horné Pršany	Ss/1994/H	zvon	1757	neskoré baroko	7.12.1995

Zdroj: Obec 2022

Tabuľka č. 9: Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – hmotné zdroje, pamätihodnosti

Obec	Pamätihodnosť
Horné Pršany	• Zvonica so zvonom • Skala s nápisom v rúnovom písme

Zdroj: Obec 2022

Runový nápis pri studničke objavil a do verejnosti uviedol znovu slovenský národovec Samuel Petrikovič z Radvane.

NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO:

Súčasťou kultúrneho dedičstva sú ľudové tradície, zvyky, pôvodné remeslá, etnografické prejavy (slovesná a hudobná kultúra, odev, nástroje, výrobky), folklórne slávnosti a expozície významných osobností.

V obci je zriadená "izba" tradícií, kde sa z historických fotografií miestnych obyvateľov dá dozvedieť viac o tom, ako sa kedysi žilo na Pršanoch, ako sa tam ľudia spolu stretávali a veselili. Nájdú tam i slovník typických výrazov Pršancov a rôzne dobové predmety z ich domácností.

Kultúra v súčasnej recesii v dôsledku koronakrízy prežíva vo veľmi skromných podmienkach. Významný posun nastal v posledných rokoch v organizovaní zaujímavých podujatí kultúrneho, spoločenského aj športového význam. Je predpoklad, že na tento trend nadviažu obyvatelia obce aj po ukončení koronakrízy. V priemere sa v obci koná spoločenské podujatie raz za 40 dní. Regionálny význam má Turíčny pochod krížom cez Kremnické vrchy, ktorý je súčasťou Dní obce už vyše 15 rokov. K významným osobnostiam pôsobiacim v obci patril v minulosti spomínaný Andrej Sladkovič.

Zvon z roku 1757

Text v runovom písme

Pamätník SNP

3.2.1 Zhodnotenie

Obec Horné Pršany oslávi v roku 2022 615-te výročie prvej písomnej zmienky. Pôvodne uhliarska osada sa rozvinula ako satelitná obec krajského mesta. V katastri obce sa nachádza v rámci pamiatok zvonica so zvonom z roku 1757 a skala s nápisom v rúnovom písme. Obdobie SNP a aktívne zapojenie obyvateľov do oslobodzovacích bojov pripomína pamätník SNP.

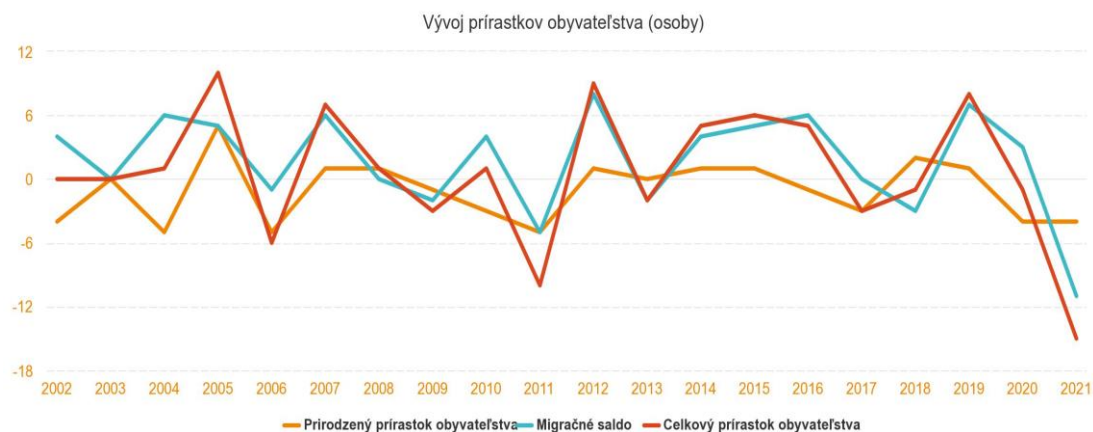
Zriadenie „izby tradícií“ vytvorilo základ pre muzeálnu zbierku predmetov pochádzajúcich z Horným Pršian. V rámci nehmotného kultúrneho dedičstva patria medzi obľúbené podujatia Dni obce so súbežným Turíčnym pochodom, fašiangy a ples.

3.3 Demografická situácia

3.3.1 Stav obyvateľstva

Podiel zastúpenia mužov a žien v obci je pomerne rovnaký, miernu prevahu majú ženy – 50,65 % na rozdiel od mužov – 49,35% (SOBD 2021, stav k 1.1.2021). Vývoj počtu obyvateľstva v obci je stabilný, k 31.12.2021 predstavoval 383 obyvateľov. Mierny pokles v porovnaní s rokom 2021 bol spôsobený migráciou obyvateľstva

Graf č. 3: Vývoj prírastkov obyvateľstva

Zdroj: ŠÚSR 2022

Tabuľka č. 10: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 1869-2003

Obec/rok	1869	1890	1910	1930	1950	1970	1991	1996	2001	2003
Horné Pršany	254	227	271	250	279	350	360	341	374	374

Zdroj: ŠÚSR 2022

Tabuľka č. 11: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 2004-2014

Obec/rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Horné Pršany	375	385	379	386	387	384	385	371	380	378	383

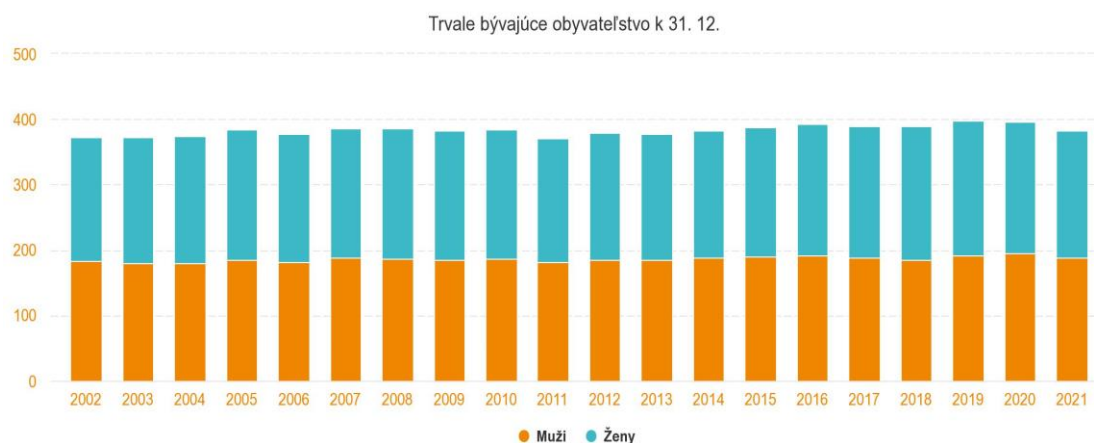
Zdroj: ŠÚSR 2022

Tabuľka č. 12: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 2014-2022

Obec/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Horné Pršany	389	394	391	390	390	398	397	383

Zdroj: ŠÚSR 2022

Graf č.4: Trvale bývajúce obyvateľstvo

Zdroj: ŠÚSR 2021

3.3.2 Veková štruktúra

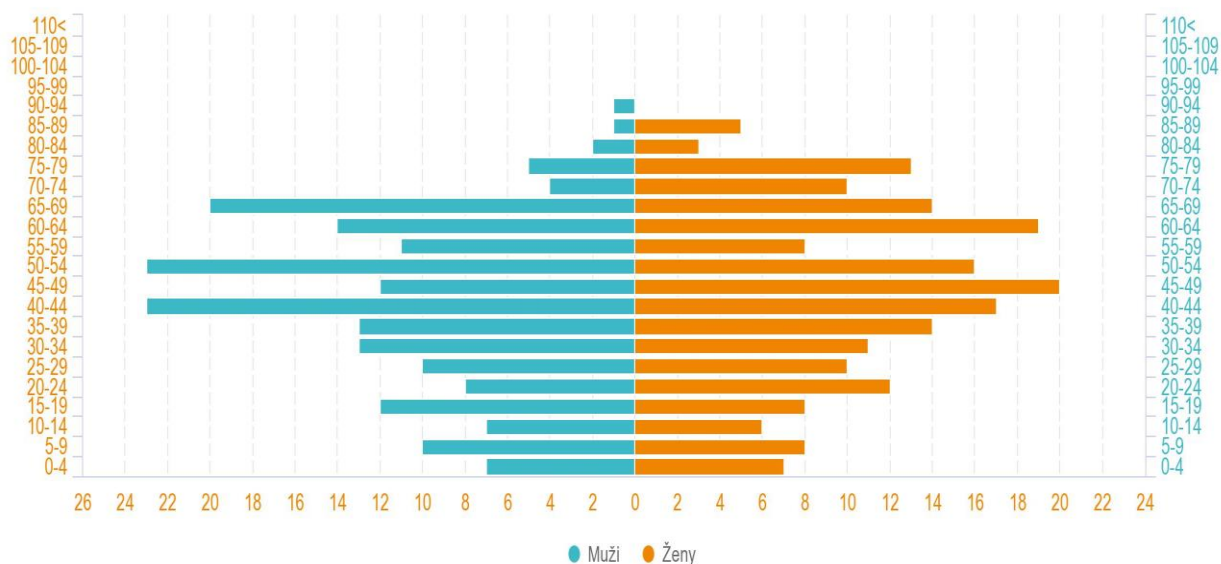
Tabuľka č.13: Vekové zloženie obyvateľstva k 31.12.2020

Vek , veková skupina, ukazovateľ	Obec Horné Pršany	Vek , veková skupina, ukazovateľ	Obec Horné Pršany
0-4	10	55-59	19
5-9	18	60-64	27
10-14	15	65-69	35
15-19	19	70-74	18
20-24	13	75-79	17
25-29	22	80-84	5
30-34	23	85-89	6
35-39	21	90-94	1
40-44	41	95-99	
45-49	30	100-	
50-54	43		

Zdroj: ŠÚSR 2021

Graf č.5: Veková štruktúra obyvateľstva

Veková štruktúra obyvateľstva k 31. 12. 2020 (osoby podľa vekových skupín)

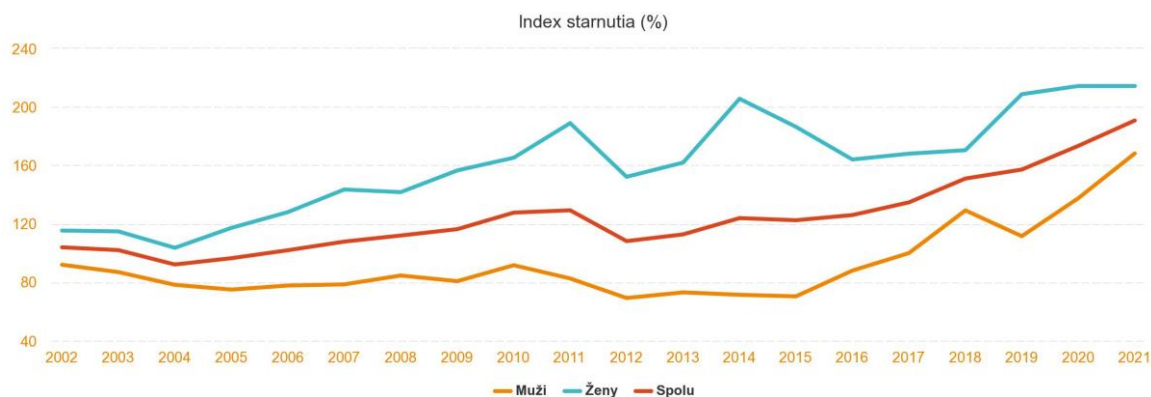
Zdroj: ŠÚSR 2021

Tabuľka č. 14: Priemerný vek, index starnutia k 1.1.2021

Obec	Muži		Ženy	
	Priemerný vek	Index starnutia	Priemerný vek	Index starnutia
Horné Pršany	42,84	137,5	45,77	214,29

Zdroj : ŠÚSR 2021

Graf č.6: Index starnutia

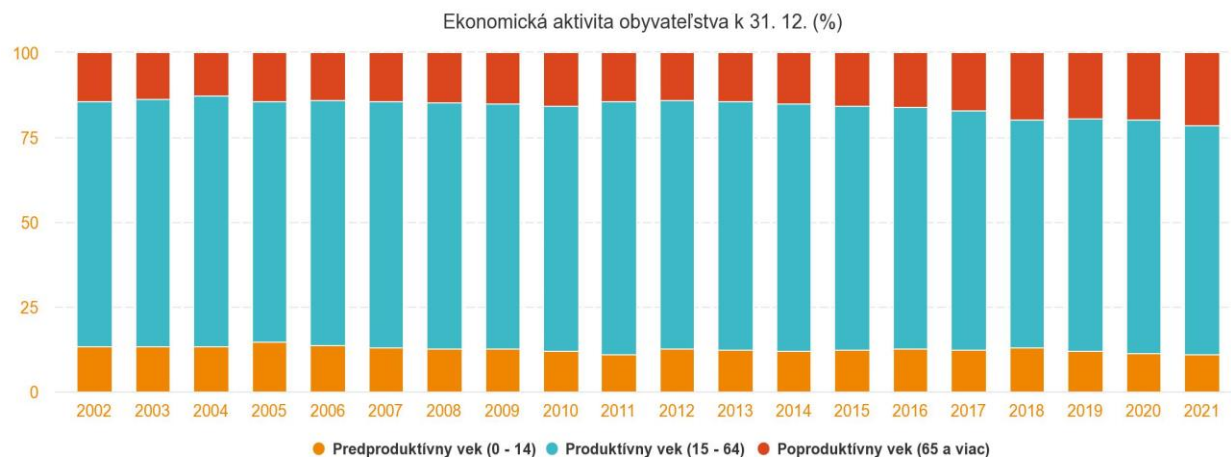
Zdroj : ŠÚSR 2021

Tabuľka č. 15: Porovnanie vekovej štruktúry obyvateľstva obdobie 2016 a 2021

Ukazovateľ	2016	2021
Predproduktívny vek	12,69%	11,23%
Produktívny vek	71,32%	67,36%
Poproduktívny vek	15,99%	21,41%

Zdroj: ŠÚ SR SR, k 31.12. 2021

Graf č.7: Index starnutia

Zdroj : ŠÚSR 2021

Percentuálne je v obci najviac zastúpené obyvateľstvo produktívneho veku – 67,36%, pričom počet obyvateľov v predproduktívnom veku dosahuje len 11,23%. Negatívny európsky trend starnutia populácie zaznamenávame aj v obci Horné Pršany, no len v minimálnej miere, percentuálne zastúpenie je 21,41%.

3.3.3 Národnostná štruktúra obyvateľstva

Drvivá väčšina obyvateľov je slovenskej národnosti. Z ostatných národností ani jedna nedosahuje 1% zastúpenia. Najpočetnejšou inou národnosťou sú Česi (2 obyvateľia), potom Ukrajinec (1). Medzi ostatné, alebo nezistené národnosti sa počíta 7 obyvateľov.

Tabuľka č. 16: Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva v obci Horné Pršany

Národnosť	slovenská	maďarská	rómska	česká	ukrajinská
Územie spolu:	388	0	0	2	1
Národnosť	ruská	moravská	židovská	poľská	ostatné, nezistené
Územie spolu:	0	0	-	-	7

Zdroj: ŠÚSR 2021

3.3.4 Vzdelanostná štruktúra

Vzdelanostnú úroveň obyvateľov dokumentuje tabuľka. Čerpali sme z údajov SOBD 2021. Pri pohľade na údaje o vzdelanostnej úrovni obyvateľstva vidíme, že najviac obyvateľov dosiahlo stredné vzdelanie ukončené maturitou (33,67%). Vysokoškolské vzdelanie dosiahol 91 obyvateľov, čo je približne 22,86%. Najvyššie základné vzdelanie u osôb nad 15 rokov evidujeme len v dvoch prípadoch. Vzdelanostná úroveň v obci rastie.

Tabuľka č. 17: Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva, rok 2021.

Horné Pršany/ vzdelanie	základné	učňovské a stredné (bez maturity)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysoko- školské	bez školského vzdelania	ostatní bez udania
Počet	42	90	134	91	33	8
%	10,55	22,61	33,67	22,86	8,29	2,01

Zdroj: SOBD 2021

3.3.5 Náboženská štruktúra

Najväčšia skupina obyvateľstva, až 38,94% je bez vierovyznania. Čo sa týka náboženského vyznania obyvateľov registrujeme v priebehu 10 rokov posun k približne rovnakému počtu obyvateľov s rímsko-katolíckym vyznaním (25,13% obyvateľov) a evanjelikov a.v. (29,65% obyvateľov), t.z. vzrástol počet katolíkov. SOBD 2021 zaznamenalo aj skupinu svedkov Jehovových (7 obyv.).

Tabuľka č. 18: **Zloženie obyvateľstva – vierovyznanie v obci Horné Pršany**

Bez vyznania	Rím.- kat. cirkev	Evanj. cirkev aug. vyznania	Náb. spol svedkovia Jehovovi	Budhizmus	Ostatné a nezistené
155	100	118	7	1	17

Zdroj: SOBD 2021

3.3.6 Rovnosť príležitostí a sociálny stav obyvateľstva

Ženy prevládajú medzi osobami poberajúcimi starobný, vdovský a sociálny dôchodok, muži zase medzi invalidnými dôchodcami. Ženy odchádzajú do dôchodku skôr a v priemere sa dožívajú vyššieho veku, čím dôchodok poberajú dlhšie. Ženy sú výrazne viac zastúpené v najnižších výškových pásmach sólo starobných dôchodkov, často pod hranicou životného minima.

V ústavných zariadeniach sociálnych služieb je starostlivosť poskytovaná väčšiemu počtu žien než mužom. V domovoch pre seniorov je umiestnených žien 2,2-krát viac oproti mužom. Muži vo väčšej miere využívajú služby nocľahárni (2,4-krát viac než ženy), resocializačných stredísk a útulkov.

Z hľadiska pohlavia sú na Slovensku rizikom chudoby o niečo viac ohrozené ženy ako muži. Vo všeobecnosti platí, že s rastúcim počtom detí v domácnosti sa zvyšuje aj miera rizika chudoby. Ďalšou rizikovou skupinou sú neúplné domácnosti, teda domácnosti jedného rodiča s aspoň jedným závislým dieťaťom. Starnutím a odchodom do dôchodku, napriek odpracovaným rokom a prispievaniu do dôchodkového systému, výchove a starostlivosti o deti, dvojnásobnej záťaži neplatenou prácou v domácnosti oproti mužom sa ženy 65 a viac ročné ocitajú v riziku príjmovej chudoby a sociálneho vylúčenia 1,5-krát častejšie v porovnaní s mužmi tej istej vekovej kategórie.

3.3.7 Zhodnotenie

Od roku 2005 je počet obyvateľov v území obce stabilný. Podľa údajov Štatistického úradu SR k 31.12.2021 žilo v obci Horné Pršany 383 ľudí. Priebeh posledných rokov do roku 2021 nepredstavoval extrémne zmeny. Z hľadiska vekovej štruktúry zaznamenávame mierny trend starnutia obyvateľstva. Index starnutia je vyšší u žien ako u mužov. V obci žijú v prevažnej väčšine Slováci. Zaznamenávame rast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva. Z hľadiska náboženstva vrátila skupina obyvateľov bez vierovyznania a tiež sa, čo do počtu, vyrovnávajú katolíci a evanjelici a.v.. Do podhorských obcí ako je Horné Pršany prichádzajú najmä mladé rodiny s deťmi a to z dôvodu lepšej dostupnosti bývania ako v meste Banská Bystrica. Príťahovaní občania väčšinou rekonštruujú existujúce objekty. Nová bytová výstavba je limitovaná tak nevyriešeným odkanalizovaním obce ako aj nedostatočným tlakom verejnej vodovodnej siete v potencionálnych oblastiach.

3.4 Dopravná a technická infraštruktúra

3.4.1 Dopravná infraštruktúra

Doprava a dopravné väzby obce

Obec Horné Pršany sa nachádza v tesnej blízkosti (cca 6 km) mesta Banská Bystrica. Prípojnú dopravnú sieť obce na nadradenú sieť predstavuje cesta III. triedy č. 2416, ktorá vedie z Banskej Bystrice z mestskej časti Radvaň, pokračuje cez Pršiansku terasu priamo do obce. Z Banskej Bystrice vedie následne cesta I. triedy č. 65, ktorá nadväzuje na medzinárodnú cestu 77 (I/59). V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač).

Mesto Banská Bystrica plní pre obec funkciu sídla s vyššou občianskou vybavenosťou a funkciu dopravy a zamestnanosti. Poloha obce je z pohľadu dopravných väzieb na nadradenú cestnú a železničnú sieť veľmi dobrá. Zvolenská kotlina je ťažiskovým dopravným priestorom Slovenska, v ktorom sa križujú medzinárodné / celoštátne významné diaľkové ťahy v smere západ - východ (Rakúsko / Česko -) Bratislava / Trenčín - Zvolen - Košice (- Ukrajina) aj sever - juh (Poľsko -) Ružomberok / Žilina - Banská Bystrica - Šahy (- Maďarsko).

Stavebnotechnická kvalita týchto ťahov je v súčasnosti nevyhovujúca. Výhľadove sa zlepši dobudovaním rýchlostných ciest aj modernizáciou železničnej siete. V priestore B. Bystrica - Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač), ktoré má parametre pre prevádzku najmodernejších lietadiel aj predpoklady uspokojiť nároky celého stredného Slovenska na (medzi-) národnú verejnú leteckú prepravu. O jeho využití pre civilné obyvateľstvo sa však v blízkom časovom horizonte neuvažuje.

Najvýraznejším trendom nielen v tunajšej doprave za uplynulé roky je výrazný rast individuálnej automobilovej dopravy na úkor verejnej osobnej dopravy. Individuálna automobilová doprava je environmentálne najnepriaznivejšia. V obci sa prejavuje hlavne v ranných a popoludňajších hodinách. Spojenie obce s mestom Banská Bystrica zabezpečuje SAD Zvolen. Doprava a komunikácie v obci - dĺžka miestnych komunikácií v km 1,9, obec má vybudované chodníky o dĺžke 40m, počet autobusových liniek miestneho významu (prímestská) 1.

Tabuľka č. 19: Stav dopravnej infraštruktúry

Obec	MHD	Dĺžka miestnych komunikácií	Počet autobus. zastávok	Autobusové prístrešky	vlak	Benzínová pumpa	Dĺžka chodníkov v obci
Horné Pršany	SAD Zvolen	1900 m	1	1	nie	nie	40 m

Zdroj: Obec 2021

Súčasný stav komunikačnej siete

Cestná doprava

V danom regióne je dopravná sieť, ktorá sa člení: cesta III. triedy č. 2416, ktorá nadväzuje priamo na dopravnú sieť mesta Banská Bystrica. Mestom prechádza medzinárodná cesta 77 (I/59). Cesta III. triedy č. 2416 tvorí základnú kostru obce. Na túto dopravnú kostru je napojená sieť miestnych komunikácií, ktoré vytvárajú základný, dopravný, urbanistický raster obce. Súčasný stav cestnej komunikácie č. 2416 je nevyhovujúci. Táto komunikácia ešte pred povolením výstavby v lokalite Pršianska terasa zabezpečovala dopravné spojenie len s obcou Horné Pršany pre cca 400 obyvateľov. V lokalite Pršianska Terasa pribudlo vyše 300 nových bytov a desiatky rodinných domov. Cesta 2416 nebola nikdy dimenzovaná na aktuálne dopravné zaťaženie. Je nevyhnutné, aby v danej lokalite bola realizovaná výstavba primeranej potrebnej infraštruktúry. Situáciu má zlepšiť vybudovanie cestnej komunikácie z Kremničky na Pršiansku terasu, ktorá je v kompetencii VÚC.

Železničná doprava

Priamo v katastri obce sa nenachádza železničná stanica, ani neprechádza železničná trať.

Statická doprava

Obec má vybudovanú parkovaciu plochu s kapacitou 5 - 10 vozidiel na začiatku rekreačnej oblasti, malá odstavná plocha sa nachádza aj na začiatku obce. Parkovacie plochy v samotnej obci sú však požadované, automobily sú často zaparkované na hlavnej komunikácii, čo má za následok komplikovaný pohyb áut a zvýšenie nebezpečenstva pre chodcov. Nedostatočný počet parkovacích miest je pred obchodnou jednotkou, obecným úradom, cintorínom a športovou infraštruktúrou.

Hromadná doprava

Dopravca SAD Zvolen neuvažuje so zásadnými zmenami vo vykonávaní verejnej pravidelnej autobusovej dopravy na území obce. Pre linky je tu situovaná 1 zastávka verejnej pravidelnej

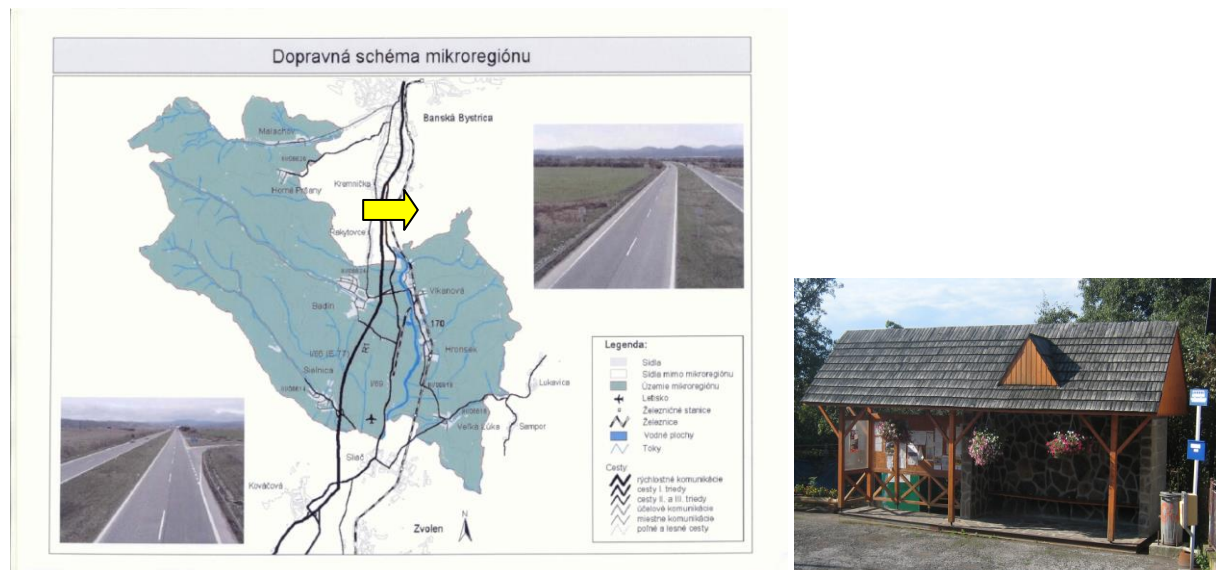
autobusovej dopravy. Prístrešok pre cestujúcich na zastávke je zrekonštruovaný. Izochrómy pešej dostupnosti nie je vzhľadom na jestvujúcu zástavbu v plnej miere pre riešené územie aj vzhľadom na zámery SAD vo vykonávaní verejnej dopravy dosiahnuť.

Vodná doprava

V riešenom území nie sú podmienky pre existenciu vodnej dopravy.

Letecká doprava

Najbližšie letisko je na Sliači, je využívané na vojenské účely.

3.4.1.1 Zhodnotenie

Stavebno-technický stav dopravnej infraštruktúry nie je postačujúci. K pozitívnym krokom radíme obnovu asfaltového povrchu cesty III. triedy č. 2416. V dôsledku poddimenzovanej cestnej infraštruktúry lokality Pršianska terasa je ale do budúcnosti žiaduce ďalšie cestné prepojenie lokality. V rámci hromadnej dopravy sa využíva najmä autobusová. Z prieskumu vyplýva, že väčšina obyvateľov obce sa prepravuje do zamestnania/školy automobilom. Zdieľaná automobilová doprava v rámci obce podľa prieskumu verejnej mienky neexistuje. Postupne sa rekonštruujú chodníky pre peších. Obyvatelia obce hodnotia negatívne parkovanie automobilov popri ceste v intraviláne obce. V rámci hromadnej dopravy by obyvatelia ocenili posilnenie víkendových spojov.

3.4.2 Technická infraštruktúra

Tabuľka č. 20: Vybavenosť územia infraštruktúrou

Obec	vodný zdroj	plyn	min. prameň	term. prameň	vodovod	kanalizácia splašková	ČOV	televíz. signál	digit. ústredňa	vykurovanie
Horné Pršany	áno	nie	nie	nie	100%	nie	nie	vyhovuje	nie	TP, EI

Zdroj: Obec 2022

TP – tuhé palivo, **EL** – elektrické vykurovanie, **VODOVOD** – v stĺpci je udávané % napojenosti obyvateľov EO.

Zdroje pitnej vody a ich ochrana

- Všeobecná ochrana podľa § 4 Vodného zákona (138/73 Z. z.) platí pre celé územie obce.
- Sprísnená - špeciálna ochrana vyplýva z § 19 zákona 138/73 o stanovení pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre využívané vodné zdroje slúžiace pre hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou a pre využívané zdroje prírodných liečivých vôd a minerálnych vôd stolových.

V obci v súčasnosti je vybudovaný verejný vodovod napojený na vlastný zdroj, ktorý si vybudovala obec a neskôr prešlo vlastníctvo a prevádzka na SVPS a.s. Pokrytie vodovodnou infraštruktúrou je 100%.

Tabuľka č. 21: **Vyhlásené ochranné pásma vodárenských zdrojov v území**

Názov sídla	Názov vodného zdroja	Id vodného zdroja
Horné Pršany	Horné Pršany	

Zdroj: Obec 2022

Minerálne vody

V území sa nenachádzajú.

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

V obci nie je vybudovaná verejná kanalizácia ani čistiareň odpadových vôd (ČOV). Obyvatelia obcí na likvidáciu splaškových vôd využívajú individuálne žumpy a septiky, novostavby domové čističky odpadových vôd.

Vyprázdňovanie žump sa prevádza fekálnymi vozmi RD, pričom nie všetky žumpy a septiky spĺňajú hygienické podmienky prevádzky. Navyše ich nedostatočným vyprázdňovaním dochádza k odtokaniu splaškových vôd, čo spôsobuje značné hygienické závady.

Dažďové vody otekajú miestnymi rigolami do voľného terénu.

Protipovodňové opatrenia

Cez obec nepreteká žiadny potok. Pri privalových dažďoch sú značným ohrozením nedostatočné rigoly popri komunikáciách, ktoré sú v súčasnosti znečistené a nestačia odvádzať množstvo vody. Je potrebné vybudovať dažďovú kanalizáciu v rámci celej obce.

Odpadové hospodárstvo

Obec Horné Pršany nemá vo svojom katastrálnom území skládku odpadu a ani sa neuvažuje o jej zriadení. Z prieskumu verejnej mienky vyplynul záujem o zriadenie zberného dvora. Obec má upravené nakladanie s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, vznikajúcimi v obci cez VZN.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec je pripojená na zdroj elektrickej energie prostredníctvom distribučných 22/04 kV transformovní, napájaných z 22 kV vonkajších vedení 22 kV káblovými, resp. vonkajšími prípojkami prostredníctvom 110/22 kV transformovní a 110 kV nadradenej siete. Súčasný stav elektrickej siete v obci je vyhovujúci.

Zásobovanie teplom

Prevažujúci spôsob vykurovania obce je tuhým palivom a to až 76% domov. Elektrinu na vykurovanie využíva 20% domov, alternatívne zdroje približne 5% domov.

Plynofikácia

Obec nie je plynofikovaná ani sa do budúcnosti neuvažuje s plynofikáciou.

Verejné osvetlenie

V roku 2016 prebehla modernizácia verejného osvetlenia v obci, v rámci ktorej boli uvedené do prevádzky LED svietidlá. Mimo úspory energií projekt zabezpečil lepšiu viditeľnosť.

Rádiokomunikácie

V obci je príjem televízneho signálu zabezpečovaný cez digitálny signál ktorý je šírený v rámci rádiokomunikácií SR, pričom väčšina občanov v rodinných domoch má zabezpečený signál prostredníctvom vlastných satelitných zariadení. Stožiar firmy Satro pre šírenie bezdrôtovej digitálnej televízie a iných signálov sa nachádza pri rozhľadni "Na Kopaniciach" na kopci Lažtek.

Miestny rozhlas

V súčasnom stave má obec Horné Pršany vybudovaný bezdrôtový rozhlas. Prevádzka je zaistená cez rozhlasovú ústredňu v budove obecného úradu. Z prieskumu verejnej mienky vyplýva preferencia získavania informácií prostredníctvom verejného rozhlasu.

Telekomunikácie

Územie obce patrí pod uzlový telefónny obvod Banská Bystrica. Kapacita telefónnej ústredne je vyhovujúca. Pokrytie signálom mobilných telefónnych operátorov je postačujúce. Podobná situácia je aj s možnosťou internetového pripojenia

Miestna telefónna sieť v obci a jej miestnych častiach je prevedená káblami v zemi a vzdušným vedením. Pripojenie telefónnych účastníkov je z UR osadených na stĺpoch, vzdušnými vedeniami. Kapacita telefónnej ústredne je v súčasnosti postačujúca.

3.4.2.1 Zhodnotenie

V prípade technickej infraštruktúry narážame najmä na neexistenciu kanalizačnej siete a čističky odpadových vôd. Obec nie je plynofikovaná a nie je ani predpoklad ekonomickej efektívnosti plynového pripojenia obce. Elektrina a alternatívne zdroje zásobovania teplom tvoria 25% z celkových zdrojov, je predpoklad rastu ich zastúpenia. Verejné osvetlenie prebehlo rekonštrukciou v roku 2016. Modernizovaný je aj obecný rozhlas. Telekomunikačné pripojenie obce je vyhovujúce.

3.5. Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie**3.5.1 Občianska vybavenosť**

Na občiansku vybavenosť obce je potrebné nahliadať cez optiku satelitného sídla krajského mesta, ktoré poskytuje miestnym obyvateľom dostatočný komfort. Z prieskumu verejnej mienky vyvstala potreba obchodu s potravinami a zmiešaným tovarom priamo v obci. Obyvatelia by uvítali bežné občianske služby ako napr. kaderníctvo. Trhový mechanizmus zrejme nevytvára dostatočný priestor pre takéto prevádzky. V budúcnosti sa uvažuje so zlepšením statickej dopravy v obci ako aj s rozšírením turistickej infraštruktúry. Pozitívne hodnotená modernizácia futbalového ihriska bude pokračovať. K rozvoju občianskej vybavenosti by prispel územný plán obce.

Tabuľka č. 22: **Prehľad a popis inštitúcií pôsobiacich v území**

Obec	Miestna úroveň	Regionálna úroveň	Národná úroveň
Horné Pršany	Obecný úrad	-	-

Zdroj: Obec 2022

Tabuľka č. 23: **Verejné a iné služby -situácia**

Obec	Obchod a služby	Administratíva
Horné Pršany	2x pohostinstvo, práčovňa	Obecný úrad

Zdroj: Obec 2022

Tabuľka č. 24: **Stav objektov verejných budov**

Obec	Objekty s nevyhovujúcim stavebno – technickým stavom	Málo využívané objekty	Objekty s nepostačujúcou kapacitou	Vlastníctvo objektu/prevádzkovateľ zariadenia
Horné Pršany	Dom smútku			Obec
	Zvonica a požiarna zbrojnica			Obec

Zdroj: Obec 2021

Tabuľka č. 25: **Náklady na prevádzku verejných obecných zariadení**

Ukazovateľ/Rok	2019	2020	2021
Výdavky v Euro	103 788	98 638	165 802

Zdroj: Obec 2021

Tabuľka č. 26: **Niektoré známe rozvojové zámery v oblasti verejných a iných služieb**

Obec	Známe rozvojové zámery	Vlastníctvo objektu
Horné Pršany	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	obec
	Rekonštrukcia domu smútku	obec
	Vybudovanie parkoviska pri obecnom úrade	obec
	Dobudovanie parkoviska, informačných zariadení Pod Kopanicami	obec
	Dobudovanie športového centra na futbalovom ihrisku	obec
	Optická sieť v obci – verejne prístupný internet	obec
	Modernizácia a rozšírenie vodovodu, vodojemu	obec
	Vybudovanie verejnej kanalizácie, čističky odpadových vôd	obec
	BRO +technika na údržbu	obec
	Kamerový systém-rozšírenie	obec
	Propagácia a marketing	obec
	Vypracovanie územného plánu	obec
	Bežkárské a cyklistické trasy	obec

Zdroj: Obec 2021

3.5.2 Sociálna a zdravotná starostlivosť

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko ani občasná ordinácia všeobecného lekára. Z verejného prieskumu vyplynula požiadavka o stálu službu všeobecného lekára. Zdravotná starostlivosť ako aj lekáreň je obyvateľom k dispozícii v meste Banská Bystrica. Z oblasti sociálnej starostlivosti by, podľa prieskumu verejnej mienky, seniori ocenili denný stacionár.

Tabuľka č. 27: **Sociálna infraštruktúra v obci**

Obec	administratíva	pošta	obchod	espresso	pohostinstvo	kaderníctvo	kino
Horné Pršany	Obecný úrad	nie	nie	nie	áno 2X	nie	nie

Obec	lekár obvodný	lekár pediater	zubár	lekáreň	MŠ	ZŠ - 1. stupeň	ZŠ - 2. stupeň
Horné Pršany	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie

Obec	kostol	kaplnka modlitebňa	zvonica	kult. dom	knižnica	pamät. izba	rozhlás	dom smútku	cintorín
Horné Pršany	nie	nie	áno	áno	áno	nie	áno	áno	áno

Obec	telocvičňa	kúpalisko	lyžiarsky vlek	futbalové ihrisko	vol/tenis ihrisko	klzisko
Horné Pršany	nie	nie	nie	áno	áno	nie

Obec	verejne prístupný internet, miesto	www stránky obcí	propagačný materiál	noviny	informačné strediská
Horné Pršany	nie	www.horneprsansy.sk	nie	nie	nie

Zdroj: Obec 2021

3.5.3 Školstvo

V obci sa nenachádza materská škola, základná škola ani základná umelecká škola. V prieskume verejnej mienky by niektorí obyvatelia uvítali zriadenie materskej školy.

3.5.4 Domový fond

Obyvateľstvo obce na bývanie využíva rodinné domy. K 01.01.2021 evidujeme v obci 143 rodinných domov.

Tabuľka č. 28: **Prehľad domového fondu podľa obdobia výstavby**

	spolu	pred rokom 1919	1919 - 1945	1946 - 1960	1961 - 1980	1981 - 2000	2001 - 2010	2011 - 2015	2016 a neskôr	nezistené
abs.	143	13	25	28	31	26	8	4	6	2
per.	100%	9%	17%	20%	22%	18%	6%	3%	4%	1%

Zdroj: SOBD 2021

Tabuľka č. 29: **Prehľad domového fondu podľa počtu podlaží**

Počet podlaží	1 podlažie	2 podlažia	3 podlažia	4 podlažia
Počet domov	18	61	61	1

Zdroj: SOBD 2021

Tabuľka č. 30: **Prehľad domového fondu podľa materiálu nosnej konštrukcie**

	spolu	murovaná konštrukcia (tehly, tvárnice, tehlové bloky)	konštrukcia z nepálených tehiel	spriahnutá oceľobetónová konštrukcia (stenové panely)	konštrukcia z kameňa	drevená konštrukcia	konštrukcia kombinovaná (kameň a tehly)	nezistený
abs.	143	91	1	1	15	6	27	2
per.	100%	64%	1%	1%	10%	4%	19%	1%

Zdroj: SOBD 2021

3.5.5 Zhodnotenie

Sociálna infraštruktúra samotnej obce nie je dostatočná. Je nutné zohľadniť prímestský charakter obce. Obyvatelia obce by uvítali obchod s potravinami, podporu základných služieb a aspoň čiastočnú lekársku starostlivosť priamo v obci.

Stavebnotechnický stav budov je rozmanitý, prevažujú však objekty vyhovujúce. Časť pôvodných domov bolo zrekonštruovaných na stále bývanie prípadne chalupy, rekonštrukcie prebehli najmä v období od roku 2010. Tento trend sa predpokladá aj naďalej z dôvodu atraktivity sídla ako satelitu pre bývanie ľudí pracujúcich v Banskej Bystrici, no len v miere, akú umožní základná infraštruktúra (kanalizácia, vodovodné pripojenie)

Vzhľad obce nie je ideálny, ale v posledných rokoch dochádza k jeho postupnému zlepšovaniu (stavebnotechnický stav objektov a ulíc). Nová IBV vzniká v časti Pred závozom a čiastočne v časti „Dolina“.

Obecný úrad s KD

Dom smútku

Hostinec Pršianka

Ihrisko –volejbal

Klub

Obecný úrad, Kultúrny dom, Knižnica

3.6 Hospodárska základňa

3.6.1 Priemysel v obci

Priemyselná aktivita v území je založená na ťažbe a spracovaní miestnej surovínovej základne. Neexistuje tu však priemyselná základňa, ktorá by poskytovala markantne voľné pracovné miesta pre obyvateľov obce.

Priemyselná výroba a stavebníctvo

V obci pôsobí niekoľko menších podnikateľských subjektov, ktoré sa venujú stavebnej činnosti

Strojársky priemysel

nemá zastúpenie v obci

Drevospracujúci priemysel

nemá zastúpenie v obci

Stavebný priemysel

nemá zastúpenie v obci

Iný priemysel

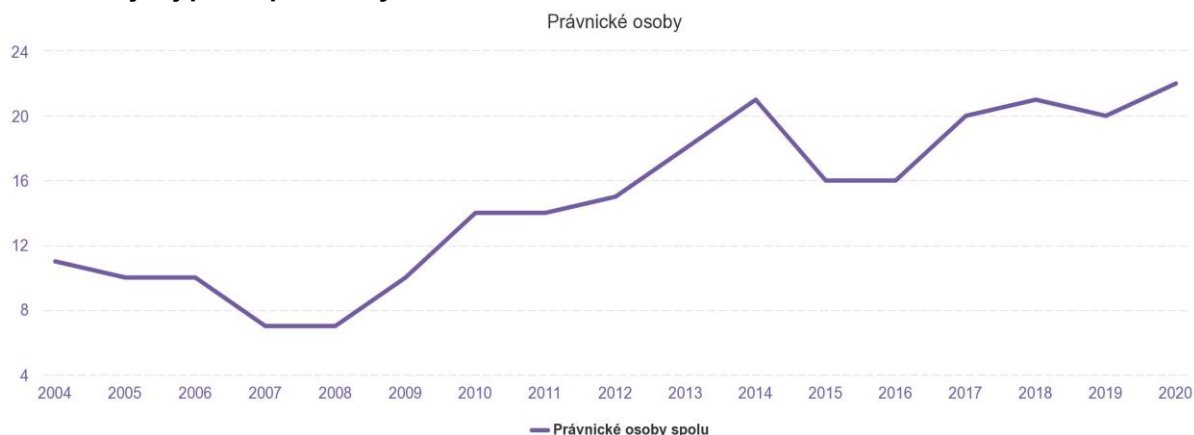
Výroba a montáž športových zariadení

3.6.2 Podnikanie v obci

V obci Horné Pršany najviac subjektov pôsobí vo sfére služieb. Primárny sektor je zastúpený najmä chovateľmi dobytka a oviec, ťažbou dolomitu a lesným hospodárstvom. Sekundárny sektor v obci predstavuje niekoľko remeselných podnikov. Terciálny sektor služieb pozostáva z bežných služieb, ako napr. autoservis, účtovníctvo, kozmetické služby, pilčícke služby a pod. Klientela miestnej podnikateľskej sféry sa nachádza najmä v príľahlom krajskom meste.

Z hľadiska organizačnej štruktúry zaznamenávame z dlhodobého hľadiska rast právnických osôb so sídlom v obci a stabilný počet fyzických osôb-podnikateľov.

Graf č.8: Vývoj počtu právnických osôb v obci

Zdroj: ŠÚSR 2021

Graf č.9: Vývoj počtu fyzických osôb-podnikateľov a živnostníkov v obci

Zdroj: ŠÚSR 2021

Tabuľka č. 31: Organizačná štatistika za obec

Oblasť	Právnické osoby ziskové	Právnické osoby neziskové	Fyzické osoby - podnikatelia	Živnostníci
Obec Horné Pršany	19	3	33	31

Zdroj: ŠÚSR 2021

Tabuľka č. 32: Vybrané podnikateľské subjekty zapísané v ORSR so sídlom v obci

Názov podnikateľského subjektu	Podnikateľská oblasť
Autumn Letters s.r.o.	Prekladateľské a tlmočnické služby, počítačové služby, administratívne služby, vydavateľská, polygrafická výroba
BMJ spol. s r.o.	Maloobchod, veľkoobchod, nákladná cestná doprava do 3,5 t, počítačové služby, dopravná zdravotná služba
Igor Mozola, s.r.o.	geodetické a kartografické práce
ENZO CARS s.r.o.	Administratívne služby, finančné služby, ubytovacie služby, kurierska služba, údržba motorových vozidiel, stavebné práce

Program rozvoja obce Horné Pršany 2022-2030

J.V. + M.V. s.r.o.	Maloobchod, veľkoobchod, murárstvo
GAME GOLF s.r.o.	Výroba a montáž zariadení športového a rekreačného charakteru, maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovanie obchodu, Faktoring, forfaiting, nákladná cestná doprava do 3,5 t, vypracovanie stavebnej dokumentácie, čistiace a upratovacie služby, poskytovanie rýchleho občerstvenia
LaDanza Agency s.r.o.	Organizovanie spoločenských podujatí, maloobchod, veľkoobchod, nákladná cestná doprava do 3,5 t, poskytovanie rýchleho občerstvenia, vedenie účtovníctva, počítačové služby
SMS - SALON, s.r.o.	Maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovateľská činnosť, prípravné práce k realizácii stavby, uskutočňovanie stavieb a ich zmien
Šulaj, s.r.o.	Maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovateľská činnosť, prevádzkovanie výdajne stravy
Talon Trade, s.r.o.	Maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovateľská činnosť, údržba motorových vozidiel bez zásahu do motorickej časti vozidla
UNISOL SLOVAKIA s.r.o.	Maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovateľská činnosť, uskutočňovanie stavieb a ich zmien
STEVIA s.r.o.	Maloobchod, veľkoobchod, úprava nechťov – manikúra, vizážistické služby
MIKIHO, s. r. o.	Maloobchod, veľkoobchod, reklamné a marketingové služby

Zdroj: www.orsr.sk r.2021

Tabuľka č. 33: Vybrané podnikateľské subjekty zapísané v ŽRSR so sídlom v obci Horné Pršany

Názov podnikateľského subjektu	Hlavné zameranie činnosti
Peter Kukuľa	Vodoinštalatérsvo a kúrenárstvo
Erika Kokavcová KVETINÁRSTVO ERIKA	Vedenie účtovníctva, maloobchod, veľkoobchod
Richard Potocký - La Danza	Organizovanie spoločenských podujatí v rozsahu voľnej živnosti, maloobchod, veľkoobchod
Ing. Ján Ščensný - NET	Počítačové služby
Michal Oravec	Poskytovanie služby vedenia cudzieho motorového vozidla
Ing. Božena Kučerová	Čistiace a upratovacie služby,
Ján Krnáč	Pilčické práce.
Július Vozár JUVO	Prípravné práce pre stavbu
Dana Vozárová	Predaj na priamu konzumáciu alkoholických nápojov
Jaroslav Drapka	Maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovanie obchodu, montáž a servis pomerových rozdeľovačov vykurovacích nákladov
Ing. Monika Hlavatá	Maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovanie obchodu, organizovanie kurzov, prednášok, výstav a trhov
Dušan Vozár – D.B.M. - TRANSPORT	Kuriérske služby, maloobchod, veľkoobchod, nákladná cestná doprava do 3,5 t
Peter Snopko SNOSTAV	Demolácia a zemné práce, Staviteľ - vykonávanie jednoduchých stavieb a poddodávok
Juraj Krnáč	Pilčické práce
Peter Terem	Vedenie cudzieho motorového vozidla
Peter Murgaš - "ŠENK u JÁGRA"	Predaj na priamu konzumáciu alkoholických a nealkoholických nápojov
Ing. Lucia Ursínyová - EXPO4UM	Maloobchod, veľkoobchod, reklamné a marketingové služby, sprostredkovateľská činnosť v oblasti služieb, organizovanie športových, kultúrnych a iných spoločenských podujatí
Dagmar Oravcová - KONZUM	Sprostredkovateľská a obchodná činnosť so všetkými druhmi tovarov, okrem tovarov, na ktoré je potrebné osobitné povolenie.
Zuzana Snopková Vozárová	Predaj na priamu konzumáciu tepelne rýchlo upravovaných mäsových výrobkov a obvyklých príloh ako aj bežných jedál, pohostinské služby
J.D.V. s.r.o.	Maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovateľská činnosť, Reklamné a marketingové služby, ubytovacie služby

Zdroj: www.zrsr.sk r.2021

3.6.3 Poľnohospodárska výroba

Poľnohospodárstvo obce bolo v minulosti zamerané predovšetkým na chov oviec, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy, z ktorej takmer 88% pripadá na trvalé trávne porasty (lúky a pasienky) avšak v obci má v súčasnosti poľnohospodárstvo len nepatrné zastúpenie.

Tabuľka č. 34: Poľnohosp. subjekty v provovýrobe, hospodárske dvory, SHR

Lokalita	subjekt	celková výmera PP	orná pôda	TTP	morky	hovädzí dobytok	ovce	počet zamest.
Horné Pršany	Július Vozár J.D.V. s.r.o.							
		26 169	24 768	1401			360	0
	Zuzana Snopková Vozárová, Horné Pršany 121							
	Dana Vozárová, Horné Pršany 105							

Zdroj: Obec 2021

3.6.4 Ostatné oblasti hospodárstva

Poľovníctvo

Na území obce pôsobí poľovnícky ochranný spolok Košiar a poľovnícke združenie ORTÚTY.

Lesné hospodárstvo

Miestne lesy obhospodarujú Štátne lesy SR prostredníctvom svojho odštepného závodu v Slovenskej Ľupči. V obci je založené urbárske spoločenstvo Urbár Horné Pršany – pozemkové spoločenstvo, Cúdenice – pozemkové spoločenstvo a Lesnícka nová spoločnosť.

Nerastné suroviny a prírodné zdroje

Na území katastra obce sa nachádza dobývací priestor a chránený ložiskový priestor suroviny dolomit.

Tabuľka č. 35: Nerastné bohatstvo a ťažba – dobývacie priestory

Lokalita	Druh nerastu	Dobývací priestor	ťažba
Horné Pršany	dolomit	Horné Pršany	bez organizácie

Zdroj: www.hbu.sk , k 31.12.2014

Tabuľka č. 36: Nerastné bohatstvo a ťažba – chránené ložiskové územia

Lokalita	Druh nerastu	Chránený ložiskový priestor	ťažba
Horné Pršany	dolomit	Horné Pršany	bez organizácie

Zdroj: www.hbu.sk , k 31.12.2014

3.6.5 Zhodnotenie

V prípade obce Horné Pršany je hospodársky rozvoj naviazaný najmä na neďaleké krajské mesto. Poľnohospodárska pôda je v nadväznosti na podhorský charakter územia, využívaná chovateľmi oviec avšak v menšej miere. V obci sa nachádza ložisko dolomitu. Lesné hospodárstvo zastupujú najmä Lesy SR a niekoľko spoločenstiev. Priemysel nemá v obci významnejšie zastúpenie. V sektore služieb sú zastúpené bežné služby obyvateľstvu a remeselné služby. Počet podnikateľských subjektov je stabilný.

3.7 Rekreácia, voľný čas a cestovný ruch

Obec je cieľom prímestskej rekreácie občanov mesta Banská Bystrica a širokého okolia. Obec je členom mikroregiónu Pozdola Bystrice, je atraktívna predovšetkým pre jej:

- prírodný potenciál a krajinu
- priaznivé podmienky pre cykloturistiku a turistiku, bežecké lyžovanie
- možnosti chatárenia a chalupárenia

Územie obce sa nachádza v Kremnických vrchoch, ktoré sú známe svojim veľkým potenciálom pre pešiu turistiku a cykloturistiku a v zimnom období bežkovanie. Trasy vedú do Malachova, Králik, oblasti Troch krížov, prípadne až do Kremnice a okolia. Atraktivitu obce zvyšujú rôzne vyhlídkové body, z ktorých je krásny výhľad na Banskú Bystricu, Zvolenskú kotlinu, masív Poľany, Nízke Tatry, Starohorské vrchy s Krížnou

Ihrisko

Apartmánový dom

Pohľad z obce

3.7.1 Rozvoj športových aktivít

Tabuľka č. 37: Vyznačené turistické trasy v katastri obce Horné Pršany

Trasy	Trasa	Dĺžka
Inak označené chodníky		
	Náučný chodník Horné Pršany - Lažtek, rozhľadňa	0,79 km
Inak označené chodníky		
	Náučný chodník Horné Pršany - Kremenia	1,46 km
Zeleno označené chodníky		
5443	Ortúty – Horáreň pod Košiarimi (prepojenie so žltou a modrou trasou)	1,81 km
Žlto označené chodníky		
8444	Kremnička – Tri kríže	9,8 km
Modro označené chodníky		
2619a	Malachov – Sedlo Tri kríže	7,7 km

Zdroj: www.oma.sk

Rozhľadňa –Lažtek

Kremenia

Tabuľka č. 38: Prehľad športových zariadení

Obec	Športové zariadenie	Počet	Vlastník	Povrch	Poznámka
Horné Pršany					
	futbalové ihrisko	1	obec	tráva	
	volejbalové ihrisko	1	obec	asfalt	

Zdroj: Obec 2021

3.7.2 Služby cestovného ruchu

Z hľadiska rozvoja cestovného ruchu môže obec ťažiť hlavne zo svojej polohy v blízkosti mesta Banská Bystrica. Horné Pršany sú súčasťou tohto významného priestoru z hľadiska cestovného ruchu. Jej potenciál je hlavne v zapojení územia do regionálnych a nadregionálnych sietí cyklistických a turistických trás. Je potrebné dobudovať hlavne doplnkové služby v oblasti cestovného ruchu, t. z. stravovacie, v menšej miere ubytovacie (hlavne ubytovanie na súkromí), servis pre cykloturizmus a bežecké lyžovanie.

V obci sa nachádza jedno ubytovacie zariadenie – Apartmán Na obraze s počtom lôžok 10.

Boli vytvorené dve zaujímavé turistické náučné chodníky s vhodnou dĺžkou aj pre rodiny s deťmi. V zimnej sezóne je už pravidlom údržba bežkárskeho trati.

3.7.3 Zhodnotenie

Východiskami pre rozvoj obce v oblasti cestovného ruchu sú najmä prímestská turistika, cykloturistika a bežecké lyžovanie. Potencionálne ide o silné hospodárske odvetvie obce. Z tohto dôvodu je potrebné rozvíjať infraštruktúru cestovného ruchu v nadväznosti na vyššie spomenuté oblasti (servis pre cykloturistiku, bežecké lyžovanie, stravovacie zariadenie...), podporovať súkromný sektor v oblasti cestovného ruchu aj s ohľadom na dopady koronakrízy na toto odvetie.

3.8 Trh práce

Podnikateľské aktivity, pracovné príležitosti

Priamo v obci je zamestnané minimum obyvateľov. Prevažne dochádzajú za prácou do príslušných väčších sídiel, prevažne do Banskej Bystrice a do Zvolena.

Nezamestnanosť na Slovensku v druhom štvrtroku 2020

Nezamestnanosť sa zvýšila medziročne o 14,7 %, tak výrazný rast bol naposledy v roku 2010.

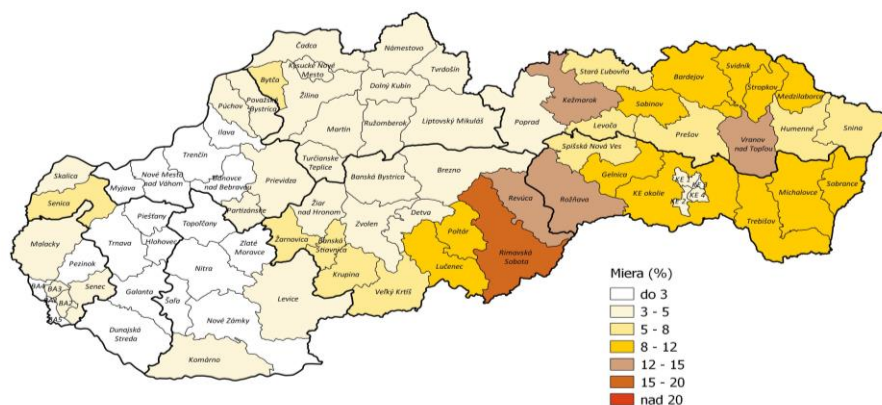
Počet nezamestnaných na Slovensku podľa Výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) 2) dosiahol v 2. štvrtroku 2020 v absolútnom vyjadrení 177,8 tis. osôb, medziročne vzrástol o 14,7 % (o 22,8 tis. osôb). Takýto prudký nárast bol zaznamenaný naposledy pred desiatimi rokmi (v 2. štvrtroku 2010 vzrástol počet nezamestnaných medziročne o 28,5 %).

Dlhodobý pokles nezamestnanosti sa zastavil v prvom štvrtroku roka 2020, kedy nastala zmena trendu vo vývoji nezamestnanosti a počet nezamestnaných začal rásť. Medziročný nárast počtu nezamestnaných trvajúci aspoň dva štvrtroky za sebou bol zistený naposledy v 3. štvrtroku 2013.

Súčasne miera nezamestnanosti vzrástla medziročne o 0,9 p. b. na 6,6 %, dostala sa tak na úroveň pred dvoch rokov (2. štvrtrok 2018). Sezónne očistená nezamestnanosť sa oproti 1. štvrtroku 2020 zvýšila o 14,3 tis. (o 8,7 %) na 178,4 tis. osôb.

Dopad koronakrízy sa prejavil najmä rýchlym zvýšením počtu aj podielu osôb, ktoré boli krátkodobo nezamestnané (mesiac, respektíve jeden až tri mesiace). V súhrne sa počet osôb v týchto dvoch skupinách v štruktúre nezamestnaných medziročne zdvojnásobil.

Miera evidovanej nezamestnanosti v okresoch SR k 31.12.2019

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava

Miera evidovanej nezamestnanosti je vypočítaná na základe výberových zisťovaní ŠÚ SR a priemerného počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Algoritmus výpočtu stanovilo MPSVR SR.

Zdroj: ÚPSVaR k 31.12.2019

Tabuľka č. 39: Stav nezamestnanosti v obci

Ukazovateľ	2/2022
Počet uchádzačov o zamestnanie	11

Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2022

Tabuľka č. 40: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v obci za mesiac február 2022

Štruktúra UoZ	Muži	Ženy	Občan -12 kal. mesiacov nemal pravidelne platené zamestnanie	ZŤP	občan starší ako 50 rokov	Dlhodobó nezamestnaní	Občan vzdelanie nižšie ako stredné odborné
Počet UoZ	5	6	6	0	6	3	0
Podiel v %	45%	55%	55%	0%	55%	33%	0%

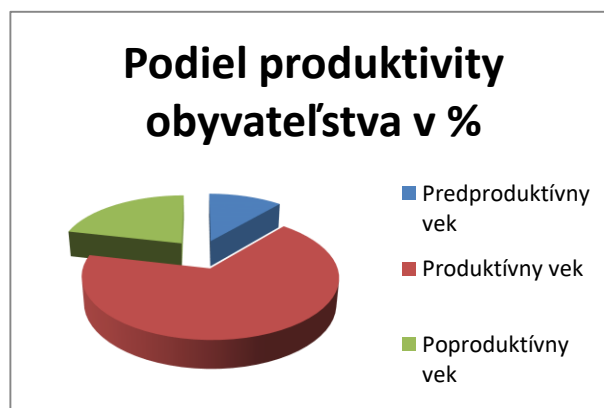
Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2022

Tabuľka č. 41: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v obci za mesiac február 2022

Oblasť	Menej ako 20 rokov	20 - 34	35 - 44	45 - 54	55-59	Viac ako 60 rokov
Horné Pršany	0	2	3	3	2	1

Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2022

Podiel produktivity obyvateľstva	v %
Predproduktívny vek	11,23
Produktívny vek	67,36
Poproduktívny vek	21,41

3.8.1 Zhodnotenie

V rámci obce evidujeme nízku mieru nezamestnanosti. Štruktúra uchádzačov o zamestnanie k februáru 2022 nejaví známky anomálií. Väčšina produktívneho obyvateľstva nachádza pracovné príležitosti v Banskej Bystrici a iných okolitých sídlach.

3.9 Ľudský potenciál (spolky, združenia, kluby)

3.9.1 Mimovládne organizácie

Tabuľka č. 42: Zručnosti obyvateľstva

Obec	Databáza zručných ľudí v území
Horné Pršany	- Jolana Krnáčová - háčkovanie, vyšívanie, výroba z papiera a servítk - Radka Riečanová - knepľovanie, vyšívanie - Katarína Dobrotová - vyšívanie - Janka Riečanová - vyšívanie - Jaroslav Held - aranžovanie suchých kvetov - Viktor Murgaš zdobenie a výroba Veľkonočných vajčiek - Alena Pisáková výroby z papiera - Erika Kokavcová - šitie hračiek, aranžovanie kvetov - Eva Dvorská – aranžovanie, maľovanie na sklo, keramiku, výrobky z papiera

Zdroj: Obec 2021

Tabuľka č. 43: **Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – nehmotné zdroje, ľudský potenciál**

Obec	Kluby, spolky združenia	Kultúrne podujatia
Horné Pršany	Registrované združenia: • OZ Kremeník (rozvoj obce, regiónu, CR) • Jednota dôchodcov Slovenska • OKST Turista Horné Pršany • TJ Iskra Horné Pršany, futbalový oddiel • Základná organizácia ÚNIE ŽIEN SLOVENSKA • Miestny spolok červeného kríža • ZO Slovenský zväz včelárov BB – Kremnička • Urbár Horné Pršany – pozemkové spoločenstvo • Lesnícka Nová spoločnosť Horné Pršany • Poľovnícky ochranný spolok Košiar • Poľovnícke združenie ORTÚTY • Pozemkové spoločenstvo Cúdenice	• Deň matiek • MDD • Úcta k starším • Mikuláš • Fašiangy • Oslavy oslobodenia obce a SNP • Turičný pochod • Stavanie mája • Pršíansky ples • Deň obce • Detský maškarný ples

Zdroj: Obec 2021, Register Občianskych združení SR

Práca s verejnosťou

Obec Horné Pršany komunikuje s občanmi prostredníctvom bežných komunikačných nástrojov. Z realizovaného prieskumu verejnej mienky vyplýva rast záujmu obyvateľov a komunikáciu prostredníctvom nových e-komunikačných kanálov. Rovnako ostáva v popularite aj obecný rozhlas. Občiansku spoločnosť obce, čo potvrdil aj prieskum verejnej mienky, utužujú spoločenské podujatia a športové podujatia.

3.9.2 Športové kluby

V organizovanej forme sa v obci rozvíja futbal a turizmus. V obci je vytvorené zázemie aj pre volejbal. V budúcnosti sa plánujú ďalšie rozvojové aktivity v rámci futbalového ihriska.

3.9.3 Zhodnotenie

V obci pôsobí viacero neziskových organizácií a športových klubov, ktoré prispievajú k rozvoju športových, kultúrnych aktivít. Najvýznamnejším podujatím sú Dni obce a v rámci nich Turičný pochod. Obľube sa teší aj fašiangový sprievod. Obyvatelia obce sa spoločných aktivít radi zúčastňujú. Pri práci s verejnosťou sa i do budúcnosti osvedčí verejný rozhlas, zároveň predpokladáme rast významu e-komunikácie.

3.10 Územná a integrovaná spolupráca

3.10.1 Regionálna spolupráca

Obec Horné Pršany je členom **Združenia miest a obcí** a taktiež členom Združenia obcí **mikroregiónu Pozdola Bystrice**. Je členom Oblastnej organizácie cestovného ruchu **Stredné Slovensko**. Obec nie je členom žiadnej miestnej akčnej skupiny (MAS).

3.10.2 Územná spolupráca v rozvoji – integrovaný územný rozvoj (Operačný program Slovensko)

V roku 2021 začína nové programové obdobie Európskej únie, ktoré sa skončí v roku 2027. V tomto období môžeme využívať financovanie na týchto **päť cieľov politiky súdržnosti**:

1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa;
3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;
4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.
5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

Integrovaný územný rozvoj je rozvoj založený na prepájaní odvetvových politík na rôznych hierarchických úrovniach (európskej, národnej, regionálnej, komunálnej) na územnom prístupe s cieľom zabezpečiť udržateľný rozvoj a efektívne využitie zdrojov pre dosiahnutie vyššej kvality života jeho obyvateľov.

Územná spolupráca je v zmysle zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja (ďalej len „zákon“) spolupôsobenie sociálno-ekonomických partnerov pri zvyšovaní úrovne hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja v nadväznosti na územie kraja.

Integrované územné stratégie (ďalej len „IÚS“) sú komplexné rozvojové stratégie územia integrujúce všetky aspekty rozvoja a rozvojové aktivity v území. IÚS sú spracovávané ako Programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej len „PHRSR“) samosprávnych krajov v spolupráci so socioekonomickými partnermi v zmysle zákona. IÚS sú základnou stratégiou pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ, ako sú integrované územné investície.

Strategicko-plánovacie regióny (ďalej len „SPR“) sú územiami, pre ktoré sú v rámci PHRSR VÚC definované špecifické stratégie. Skupina miest a obcí tvoriaca SPR môže na základe zmluvy o spolupráci vypracovať spoločný PHRSR skupiny obcí v zmysle zákona a tým nahradiť PHRSR jednotlivých obcí.

Región Banskobystrického kraja – Strategicko plánovací región a Mestský región Banská Bystrica a okolie

Príprava na územnú spoluprácu súvisí s prípravou mestského regiónu Banská Bystrica a okolie na nové programové obdobie EÚ, konkrétne na podporu z operačného programu Slovensko (OPSK). OPSK je pripravovaný a bude implementovaný v súlade s princípom „partnerstva“, v rámci implementačného mechanizmu sa navrhuje aplikovať integrovaný prístup. OP Slovensko bude implementovaný prostredníctvom tzv. regionálnych integrovaných územných stratégií (ďalej len „RIÚS“). RIÚS budú mať povahu jedného z nástrojov integrovaného prístupu, ktoré EK ponúka pre nové programové obdobie. Výhodiská pre realizáciu integrovaného prístupu v SR sú uvedené v zmysle legislatívy EÚ na nové programové obdobie sa realizujú prostredníctvom nasledovných opatrení:

- integrované územné investície (ďalej len „IÚI“);
- udržateľný mestský rozvoj (ďalej len „UMR“);
- udržateľný mestský a vidiecky rozvoj (ďalej len „SPR“)
- miestny rozvoj vedený komunitou („CLLD“).

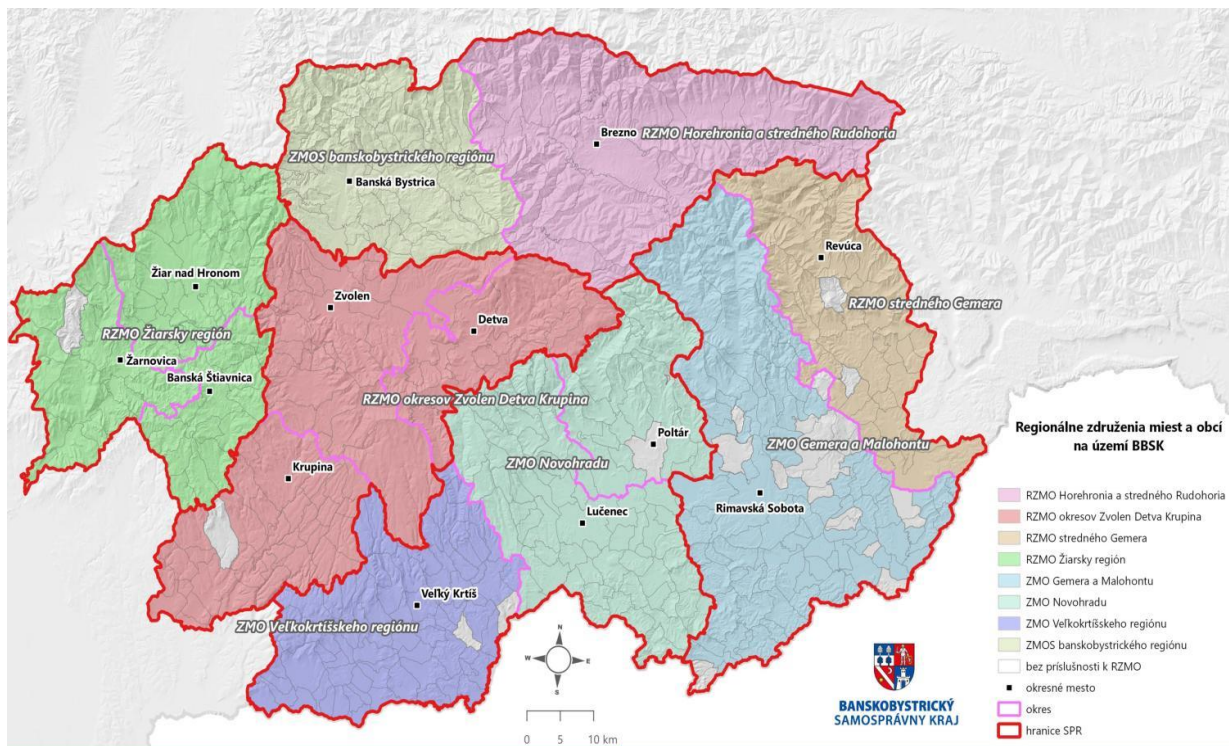
Partnerská dohoda SR definuje osem krajských miest vrátane ich jadrového pásma ťažiska osídlenia vymedzené v KURS 2001 v znení KURS 2011, ktoré predstavujú mestské funkčné oblasti, a na ktorých sa budú realizovať opatrenia SPR v zmysle čl. 7 Nariadenia o EP a Rady (EÚ) č. 1301/2013. CLLD je postavený na fungovaní miestnych verejno-súkromných partnerstiev, inštitucionalizovaných v podobe miestnych akčných skupín. Nástroj CLLD nie je pre RIÚS.

Integrované územné investície (IUI) sú novým realizačným režimom na združovanie financovania z viacerých prioritných osí jedného alebo viacerých operačných programov pre viacerozmerné a medziodvetvové zásahy. IUI môže byť ideálnym nástrojom na podporu integrovaných činností v mestských oblastiach, keďže poskytuje možnosť kombinovať financovanie spojené s rôznymi tematickými cieľmi vrátane kombinácie financovania z tých prioritných osí a operačných programov EÚ podpory v budúcom programovom období.

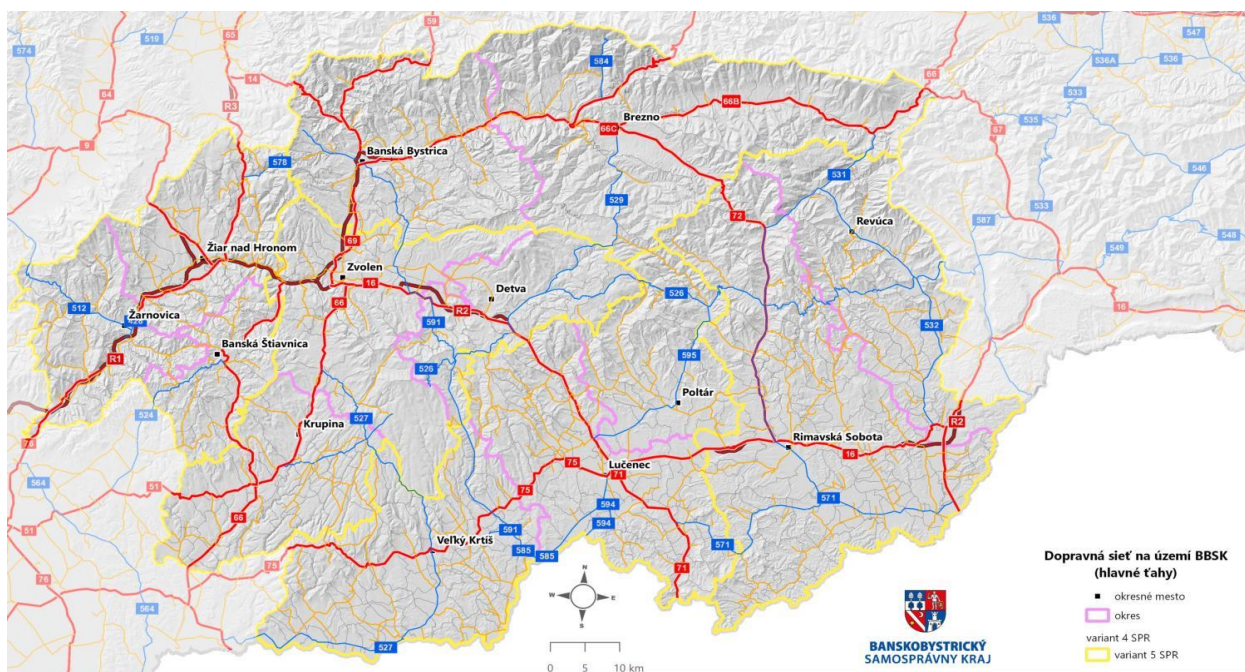
IÚI predstavujú nástroj strategického a výsledkovo orientovaného prístupu s cieľom riešiť potreby a výzvy regiónov podľa ich špecifických potrieb. IÚI budú v podmienkach SR realizované prostredníctvom RIÚS. V kontexte OP Slovensko a RIÚS sú IÚI súbor vzájomne prepojených aktivít (vecne a/alebo časovo a/alebo funkčne a/alebo komplementárne a/alebo synergicky a pod.) realizovaných na vymedzenom území. SPR sa bude realizovať ako súčasť modelu RIÚS. Bude zameraný na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, demografických a sociálnych výziev, ktoré majú vplyv na mestské oblasti, pričom najmenej 5 % zdrojov EFRR vyčlenených na národnej úrovni v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti sa vyčlení na integrované činnosti udržateľného rozvoja miest.

Integrovaný projektový balíček - súbor vzájomne prepojených a súvisiacich projektov, ktorého realizácia ako celku je potrebná pre naplnenie niektorej z priorit Integrovaného územného rozvoja. Jadrom integrovaného projektového balíčka je spravidla kľúčová/ nosná operácia (projekt), ktorej efekt je podporený viacerými doplnkovými operáciami (projektmi) zastrešenými tematickými projektovými balíčkami.

Tematické projektové balíčky– súbor komplementárnych operácií (projektov) ku kľúčovým/nosným operáciám (projektom) v rámci integrovaného projektového balíčka. Je potrebné ich realizovať, aby sa v súčinnosti s kľúčovou/nosnou operáciou (projektom) dosiahli ciele nadväzujúce na niektorú z priorit. Vzhľadom na potrebu ponechania dostatočného priestoru pre flexibilné rozhodovanie po dobu realizácie Integrovannej územnej stratégie sú tieto operácie (projekty) v IÚS definované len ako tematické projektové balíčky, ktoré budú napĺňané konkrétnymi projektami na základe rozhodnutia Rady partnerstva z projektových zámerov ktoré do zásobníka projektov navrhnu sociálno-ekonomickí partneri.

Zdroj: BBSK 2020

Zdroj: BBSK 2020

3.10.3 Udržateľný mestský a vidiecky rozvoj – SPR okresov Banská Bystrica a Brezno

Integrované územné stratégie mestského a vidieckeho rozvoja sú definované pre mestské a vidiecke funkčné územia Banskobystrického kraja (IÚS BBSK). Územia SPR sú v rámci PHSR VÚC chápané ako **strategicko-plánovacie regióny (SPR)**. To umožní pre ich implementáciu využiť zdroje špecificky určené pre územia mestského rozvoja (UMR) a územie VÚC ako celok.

Program rozvoja obce Horné Pršany 2022-2030

Strategicko-plánovacie regióny		1	2	3	4	5
Územné členenie	Okresy	Banská Štiavnica	Detva	Banská Bystrica	Lučenec	Revúca
		Žarnovica	Krupina	Brezno	Poltár	Rimavská Sobota
		Žiar nad Hronom	Zvolen		Veľký Krtíš	
Demografia	Počet obcí	68	77	72	150	149
	Počet obyvateľov (k 31.12.2019)	88 706	123 192	172 571	138 818	124 006
	Rozloha (Km2)	1 235,04	1 793,10	2 074,64	2 150,01	2 201,20
	Hustota obyvateľstva (Osoba na Km2)	71,82	68,70	83,18	64,57	56,34
	Priemerná veľkosť obce podľa počtu obyvateľov	1 305	1 600	2 397	925	832
Hospodárstvo	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (2019)	46 557	65 387	96 202	66 769	56 852
	Miera evidovanej nezamestnanosti (2019)	5,38%	4,12%	3,67%	7,97%	14,33%
	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (2018)	1 113,85	1 047,98	1 096,95	873,08	857,15
	Počet podnikov (2019)	2 680	4 209	9 839	3 492	2 042
	Počet živnostníkov (2019)	5 876	6 799	10 235	5 815	4 246
Cestné komunikácie	Rýchlostné cesty (Km)	53,85	37,95	17,61	-	18,18
	Cesty I. Triedy (Km)	101,52	122,42	184,43	127,04	105,32
	Cesty II. Triedy (Km)	52,35	128,37	66,98	180,70	173,67
	Cesty III. Triedy (Km)	301,10	310,88	216,08	558,43	452,34
	Cestné komunikácie spolu (Km)	508,82	599,62	485,09	866,18	749,51
Priemyselné parky	Počet zelených parkov	2	3	1	4	-
	Výmera zelených parkov (m2)	714 000	714 824	364 000	587 034	-
	Počet hnedých parkov	1	1	-	2	3
	Výmera hnedých parkov (m2)	154 204	29 517	-	46 676	202 120

Zdroj: BBSK 2020

Hlavným impulzom pre spracovanie dokumentu Integrovannej územnej stratégie udržateľného mestského rozvoja (*d'alej len „IÚS UMR“*) mesta Banská Bystrica a obcí tvoriacich spolu mestskú funkčnú oblasť (ktoré nemajú spoločný Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHRSR) v zmysle platnej legislatívy) je návrh implementačného mechanizmu pre nové programové obdobie EÚ fondov na roky 2021-2027 a vychádza z procesu monitorovania a hodnotenia realizácie PHSR mesta Banská Bystrica a obcí tvoriacich mestskú funkčnú oblasť v rokoch 2014 - 2020 a ich priemetu do Regionálnej integrovanej územnej stratégie Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK).

Zámerom je reagovať na nové výzvy a identifikované špecifické problémy dotknutého územia a politické, sociálne, ekonomické, technologické a environmentálne faktory (zelená a digitálna transformácia, dôslednejšie uplatnenie integrovaných nástrojov a špecificky miestneho prístupu, Industry 4.0, dostupnosť otvorených dát, nové požiadavky na odolnosť územia, občianske iniciatívy a pod.). Potreba spracovania novej implementačnej stratégie udržateľného mestského rozvoja je zmena strategických priorít na národnej úrovni a zmena pohľadu na využitie potenciálu mestskej funkčnej oblasti

IUS sa vypracúva ako územná rozvojová stratégia pre mestské funkčné územie s jadrovým mestom Banská Bystrica a obcami: Badín, Dolný Harmanec, Harmanec, Horná Mičiná, Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Môlča, Nemce, Riečka, Selce, Slovenská Ľupča, Tajov, Špania Dolina, Vlkanová.

Strategicko-plánovací región (SPR) okres Banská Bystrica (vrátane obce Horné Pršany) a Brezno
Z hľadiska sídelnej štruktúry je SPR rozdelený na **2 mestá a 70 obcí, v ktorých žije 172 tis. obyvateľov**. SPR patrí k ekonomicky najrozvinutejším regiónom kraja. Ekonomickým „ťahúňom“ regiónu je najmä okres Banská Bystrica, ktorý dosahuje v porovnaní s krajom nadpriemerné výsledky v nízkej miere nezamestnanosti, vysokej priemernej mzde a vysokému prílevu zahraničného kapitálu. Okres Brezno môžeme zaradiť k ekonomicky priemerne rozvinutým. Celkovo je nezamestnanosť v regióne pod priemerom kraja (v okrese BB je miera nezamestnanosti 5,1 % a v okrese BR 7,8 %), a navyše sú uchádzači o zamestnanie v priemere kratšie v evidencii oproti krajskému priemeru. Problematické je v regióne nadpriemerné starnutie obyvateľstva. Podiel obyvateľov v hmotnej núdzi sa pohybuje pod krajským priemerom, a pozitívny vývoj vidíme aj v počte podnikov, ktorý rastie výrazne rýchlejšie než je trend v kraji.

Vyplyva to najmä zo silného podnikateľského prostredia predovšetkým v odvetví priemyselnej výroby a obchode a tiež z vysokého podielu priamych zahraničných investícií (viac ako tretina PZI kraja). V

región má silnú tradíciu kovospracujúci, drevospracujúci a strojársky priemysel. Výhodou regiónu, ktorá prispieva k jeho ekonomickej výkonnosti je dobrá dopravná dostupnosť. Okres Banská Bystrica má priame napojenie na rýchlostnú cestu R1 spájajúcu toto krajské mesto s hlavným mestom Slovenska a okres Brezno leží na križovatke dopravných trás spájajúcich Banskobystrický kraj s Liptovom cez sedlo Čertovica. Prepojenie obcí v okrese s mestom Brezno je vo veľkej miere problematické.

Špecifické potenciály, problémy a výzvy pre jednotlivé strategicko-plánovacie regióny:

Tvorba pracovných miest a pridanej hodnoty

- Chýbajúca digitálna a dopravná infraštruktúra
- Nevyužitý a zanedbaný inovačný potenciál
- Slabá diverzifikácia a nerovnomerné rozmiestnenie priemyslu
- Slabé prepojenie dopytu a ponuky na trhu práce

Potenciál pre rozvoj ekonomiky

- Sociálna ekonomika
- Inovácie
- Cestovný ruch

Životné prostredie

- Skládkovanie odpadov
- Vykurovanie domácností
- Dopady zmeny klímy
- Vyludňovanie vidieka

Kvalita života

- Nedostupnosť sociálnych služieb
- Nedostupné zdravotníctvo
- Fragmentácia a nízka angažovanosť spoločnosti

Hlavným nástrojom pri riešení identifikovaných výziev budú integrované územné investície realizované prostredníctvom integrovaných územných stratégií.

Zaradenie do Strategického investičného balíčka (klasifikácia BBSK)

- 4- Kvalitné životné prostredie –obce ako partneri BBSK
- 3- Cestovný ruch a kultúra
- 7- Prepojený kraj
- 6- Občianska a komunitná infraštruktúra
- 2- Zamestnanosť a školstvo
- 1 – Inovácie, výskum a vývoj

Strategický prístup vrátane vízie, hlavného cieľa a priorít BBSK

Vízia rozvoja do roku 2030:

Kraj, kde ľudia chcú pracovať, žiť a plnohodnotne tráviť čas.

Hlavný cieľ:

Zvýšiť atraktivnosť kraja pre obyvateľov, investorov a návštevníkov.

Tento prístup je vyjadrený v 4 prioritách:

- I. Konkurencieschopná a udržateľná ekonomika
- II. Zelený kraj aj pre budúce generácie
- III. Vzdelaná a súdržná spoločnosť
- IV. Prepojený kraj

Strategické, špecifické ciele a kľúčové nástroje implementácie PHRSR priradené k jednotlivým prioritám (K jednotlivým cieľom budú definované aj ukazovatele v polohe kompozitných ukazovateľov merateľnej zmeny ako základ pre definovanie výstupových ukazovateľov na úrovni projektov)

Strategické ciele špecifické pre strategicko-plánovacie regióny:

SPR okr. Banská Bystrica a Brezno

PRIORITA 1. KONKURENCIESCHOPNÁ A TRVALO UDRŽATEĽNÁ EKONOMIKA V SPR

(poskytujúca prácu pre kvalifikovaných ľudí)

PRIORITA 2. KONKURENCIESCHOPNÝ REGIÓN V OBLASTI CESTOVNÉHO RUCHU

PRIORITA 3. ZELENÝ KRAJ AJ PRE BUDÚCE GENERÁCIE

PRIORITA 4. SÚDRŽNÁ A VZDELANÁ SPOLOČNOSŤ

PRIORITA 5. PREPOJENÝ KRAJ (zlepšiť prepojenosť kraja smerom von aj dovnútra)

Integrované investičné balíčky pre implementáciu PHRSR VÚC:

I. Inovátna a kreatívna mestská ekonomika

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • INNO BBSK ako platforma pre inovácie a komercializáciu výsledkov vedy a výskumu • Regionálne inovačné centrum - prepojenie výskumno-vývojových inštitúcií a podnikov • Podpora univerzitných inkubátorov a spoločných pracovísk

II. Moderný a udržateľný dopravný systém

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Výstavba a rekonštrukcia ciest II. a III. triedy (master plan VÚC) • Integrovaný dopravný systém (IDS) na území BBSK • Podpora budovania infraštruktúry nemotorovej dopravy s dôrazom na mestské funkčné oblasti

III. Zručnosti 21.storočia pre všetkých

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Dobudovanie a optimalizácia siete stredných odborných škôl (SOŠ) v kľúčových odvetviach - kultúrny a kreatívny priemysel, nové služby v oblasti zelenej ekonomiky, podpory zdravia • Vytvorenie systému celoživotného vzdelávania a poradenstva vo väzbe na podniky a odborné SOŠ a vysoké školy

IV. Obnova a využívanie kultúrneho dedičstva

V. Zelená a zdravá mestská funkčná oblasť a mesto Banská Bystrica

Zámerom integrovaného investičného balíčka je systematický prístup k tvorbe zdravého, zeleného, atraktívneho a udržateľného prostredia sídel a ich okolia pre kvalitný život obyvateľov podporou zelených komunálnych služieb, podporou zdravia a záujmových aktivít obyvateľov najmä v prírode. Detailný popis IIB bude výsledkom participatívneho procesu tvorby IUS UMR Banská Bystrica

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Publikovanie otvorených dát na regionálnej úrovni • Budovanie zdieľanej infraštruktúry na regionálnej/subregionálnej úrovni • Spoločná stratégia využitia zanedbaných území

VI. Zelená a nízkouhlíková mestská funkčná oblasť a mesto Banská Bystrica

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Regionálna stratégia zlepšovania kvality ovzdušia v sídlach BBSK • Envirostratégia BBSK a Stratégia adaptácie BBSK na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy • Vytváranie siete krajských environmentálnych centier, budovanie kapacít pre environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu • Prepojenie siete nemotorovej dopravy UMR a kraja

VII. Zdravie a sociálna starostlivosť pre všetkých

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Zabezpečenie dostupnosti a kapacít zdravotníckej a sociálnej starostlivosti v oblasti primárnej starostlivosti (dostupné dáta, hodnotenie kvality, model

financovania) • Zlepšovanie kvality služieb vo vybraných zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK

VIII. Dobre spravované mestské funkčné územie a mesto Banská Bystrica

Zámerom integrovaného investičného balíčka je kvalitnejšia politika mestského rozvoja zameraná hlavne na potreby všetkých sociálnych a vekových skupín obyvateľov, verejné priestory a služby pre potreby obyvateľov prostredníctvom využitia otvorených dát a spolupráce samosprávy s verejnosťou a s územnými komunitami, posilňovanie spolupodpovednosti za rozvoj svojho územia a kvalitu verejných priestorov a dostupnosti verejných služieb

IX. Kapacity pre otvorené vládnutie

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Spoločné aktivity a projekty analyticko-strategických platforiem • Inovatívne nástroje na podporu spolupráce

X. Integrovaný komunitný rozvoj a participácia

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Uplatnenie špecificky-miestneho prístupu na úrovni regiónu

XI. Občianska a sociálna bezpečnosť

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Tvorba deradikalizačných stratégií, opatrení voči násiliu a predchádzaniu šírenia dezinformácií • Tvorba regionálnych podporných a finančných nástrojov pre podporu mladých ľudí a ohrozené skupiny

(Podľa Vstupná správa pre spracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030 tvoriaca aj vstupnú správu pre spracovanie Integrovannej územnej stratégie Banskobystrického samosprávneho kraja pre európske štrukturálne a investičné fondy v programovom období 2021 – 2027)

3.11 Bezpečnosť a kriminalita

Územie Mikroregiónu Pozdola Bystrice môžeme považovať za bezpečné s nízkym výskytom trestnej činnosti. V obciach nie je nutné zriaďovať obecné polície. Obe Horné Pršany má kamerový systém na vyhradených miestach. Územie spadá do pôsobnosti Obvodného oddelenia policajného zboru Banská Bystrica.

Tabuľka č. 44: Prehľad trestných činov

Horné Pršany	2021	2020	rozdiel
Trestné činy celkom			
objasnených			
%			
lúpeže			
objasnené			
%			
ublíženie na zdraví			
objasnené			
%			
nebezpečné vyhrožovanie			
objasnené			
%			
krádeže vlámaním			
objasnené			
%			
krádeže osobných motorových vozidiel			
objasnené			
%			
veci a súčiastky osobných motorových vozidiel			
objasnené			
%			
výtržníctvo			
objasnené			
%			
alkohol (289 TZ)			
objasnené			

%			
spáchané na ulici			
objasnené			
%			

Zdroj: Okresné riaditeľstvo PZ BB, 2021

3.11.1 Zhodnotenie

Na území mikroregiónu je výskyt trestných činov nízky. V rokoch 2020 a 2021 nezaznamenalo OR PZ BB žiadny z hore uvedených trestných činov. Niektoré verejné priestranstvá v obci sú zabezpečené kamerovým systémom.

3.12 Územný a investičný rozvoj obce

(súlad s existujúcou dokumentáciou rozvoja)

3.12.1 Súlad s existujúcou dokumentáciou rozvoja

(PHSR BBSK, KURS SR, ÚPN VÚC BB kraja, ÚPD obce)

Program hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja BBSK 2015 – 2023:

VÍZIA:

„Región otvorený príležitostiam, novým možnostiam a s úctou k tradíciám, človeku a prírode...”

Strategický cieľ

Zlepšiť kvalitu života obyvateľstva prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti a výkonnosti ekonomiky kraja, investovaním do kvalitných verejných služieb, inovácií a udržateľných environmentálnych riešení.

- **Prioritná oblasť 1** Zdravé a adaptabilné prostredie - zelený región
- **Prioritná oblasť 2** Lepšia kvalita života – služby pre ľudí
- **Prioritná oblasť 3** Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky
- **Prioritná oblasť 4** Partnerstvá (horizontálna priorita)

Vzhľadom k veľkým vnútroregionálnym rozdielom na území kraja a v súvislosti s cieľovou podporou územnej súdržnosti založenej na vyváženom územnom rozvoji, polycentrickom prístupe s cieľom postupného vytvárania nových funkčných území sa Banskobystrický kraj musí špecificky zamerať a 5 skupín okresov:

- okresy s najvyššou prioritou podpory – okres Revúca, Poltár a Rimavská Sobota,
- okresy s druhou najvyššou podporou – okresy Detva, Krupina, Veľký Krtíš,
- okresy s vysokou podporou – okresy Banská Štiavnica, Brezno, Lučenec a Žarnovica,
- okresy s nižšou podporou – okres Žiar nad Hronom,
- okresy s cieľovou podporou – okresy Banská Bystrica a Zvolen.

PRIORITNÁ OBLASŤ 1: Zdravé a adaptabilné prostredie - Zelený región

Prioritná oblasť je zameraná najmä na podporu projektov a aktivít v oblasti životného prostredia a environmentálnej infraštruktúry, ekologickej a bezpečnej dopravy a mobility, a rozvoja vidieka s dôrazom na chránené oblasti.

Špecifický cieľ 1.1: •Vytvoriť predpoklady pre budovanie systému bezpečnej a ekologickej dopravy na území BBSK zvýšením atraktivity VOD a nemotorovej dopravy

Opatrenie

1.1.2 Vytvorenie IDS

Aktivity

Výstavba spoločných prestupných bodov, terminálov intermodálnej dopravy vrátane systémov inteligentného parkovania a pod. Modernizácia a výstavba zastávok VOD Zavedenie nového tarifyného a informačného systému VOD

Opatrenie 1.1.4. Vytvorenie regionálnej siete cyklotrás

Aktivity

Výstavba nových úsekov cyklotrás Obnova, údržba a rekonštrukcia už existujúcich cyklotrás Budovanie infraštruktúry súvisiacej s nemotorovou dopravou (záchytné parkoviská Park&Ride)

Opatrenie 1.1.5 Vypracovanie analytických, koncepčných a strategických dokumentov na zabezpečenie ekologickej, udržateľnej a bezpečnej dopravy na území kraja

Aktivity

Spracovanie resp. aktualizácia strategických dokumentov v súlade s platnou legislatívou a územnoplánovacou dokumentáciou, tvorba mobilných aplikácií, interaktívnych máp a portálov

Špecifický cieľ 1.2: • Podporovať zmierňujúce a adaptačné opatrenia zmeny klímy

Opatrenie 1.2.1 Zavádzanie adaptačných a zmierňujúcich opatrení zmeny klímy v mestskom prostredí

Aktivity

Realizácia prvkov zelenej a modrej infraštruktúry

Revitalizácia vnútroblokov v mestách

Podpora občianskych a komunitných zelených iniciatív

Vypracovanie koncepčného dokumentu (zmeny klímy, nízkouhlíková stratégia)

Špecifický cieľ 1.4: • Zlepšiť kvalitu životného prostredia

Opatrenie 1.4.2 Zlepšenie systému zberu, separácie a zneškodňovania odpadu a prevencia /odstraňovanie environmentálnych záťaží/

Aktivity

Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov/odstraňovanie environmentálnych záťaží

Zavádzanie nových systémov a technológií v oblasti odpadového hospodárstva

Opatrenie 1.4.3 Zlepšovanie kvality ovzdušia s dôrazom na tuhé emisie

Aktivity

Podpora zmeny palivovej základe energetických zdrojov na výrobu tepla a teplej vody v prospech využívania OZE

Podpora vypracovania nízkouhlíkových stratégií najmä v mestských oblastiach - Integrované, nízkouhlíkové stratégie a trvalo udržateľné plány činnosti pre mestské aglomerácie, vrátane systémov verejného osvetlenia a inteligentných sietí

PRIORITNÁ OBLASŤ 2: Lepšia kvalita života – Služby pre ľudí

Prioritná oblasť je zameraná predovšetkým na sociálnu inklúziu a boj proti chudobe, rozvoj verejných služieb poskytovaných komunitou v oblasti sociálnych služieb, zdravotníctva, bývania, vzdelávania, kultúry, športu a bezpečnosti.

Špecifický cieľ 2.2: • Podporovať sociálnu inklúziu prostredníctvom komunitne poskytovaných služieb

Špecifický cieľ 2.3: • Zabezpečiť efektívne, kvalitné a udržateľné služby sociálnej a zdravotnej starostlivosti pre všetky skupiny obyvateľstva

Opatrenie 2.3.1 Zvýšenie efektívnosti, flexibility a dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti

Aktivity

Podpora integrácie zdravotníckych služieb vrátane sociálnych služieb budovaním CIZS, nové procesné a diagnostické

Optimalizácia siete zdravotníckych zariadení (primárna zdravotná starostlivosť, špecializovaná zdravotná starostlivosť, ústavné zariadenia, dlhodobá zdravotná starostlivosť)

Podpora zdravia a predchádzanie zdravotným rizikám

Opatrenie 2.3.2 Zabezpečenie procesu DI

Aktivity

Rozvoj ambulantných, nepobytových sociálnych služieb poskytovaných komunitou

Vytvorenie nových a inovatívnych sociálnych služieb (využitie IKT, kombinácia služieb, mobilné služby a pod. vrátane preventívnych opatrení)

Opatrenie 2.3.3 Vytváranie služieb poskytovaných komunitným spôsobom

Aktivity

Podpora vytvárania služieb poskytovaných v teréne, v prirodzenom prostredí

Opatrenie 2.4.1 Systémová podpora dostupného bývania /nájomného bývania

Aktivity

Obnova a budovanie cenovo dostupných bytov najmä pre mladé rodiny a osoby ohrozené sociálnym vylúčením

Opatrenie 2.4.2 Obnova existujúceho bytového fondu

Aktivity

Vytváranie nových modelov manažmentu existujúceho bytového fondu vrátane rôznych možností bývania (sociálne, núdzové, dočasné, štartovacie byty, byty s rôznym štandardom a pod.)

Opatrenie 2.5.1 Ochrana, obnova a revitalizácia pamiatkového fondu a dobudovanie kultúrnej infraštruktúry

Aktivity

Obnovenie najhodnotnejších objektov v rámci pamiatkového fondu a pamiatok

PRIORITNÁ OBLASŤ 3: Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky

Prioritná oblasť je zameraná hlavne na podporu podnikania, rozvoja cestovného ruchu, kreatívnej ekonomiky, inovácií, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a tvorbu nových pracovných miest.

Špecifický cieľ 3.1: • Zvýšiť inovačnú schopnosť v priemysle a službách

Opatrenie 3.1.1 Využívanie existujúcich priemyselných zón a nevyužitých priestorov pre hospodársky rast

Aktivity

Identifikovať a propagovať priemyselné zóny a nevyužívané objekty na území kraja a podporovať vznik podnikateľských aktivít a vznik nových pracovných miest

Vytvoriť stálu komunikačnú platformu medzi podnikateľskými subjektmi a samosprávou vrátane špecializovaných agentúr a inštitúcií /SARIO, SBA a pod.

Podporovať podnikateľské aktivity využívajúce domácu surovinovú základňu a ľudské zdroje

Opatrenie 3.1.2 Podpora spoločných projektov inštitúcií VaV, podnikateľských subjektov a vzdelávacích inštitúcií

Aktivity

Vytvorenie spoločnej komunikačnej platformy medzi výskumno-vývojovými inštitúciami a podnikateľskou sférou

Opatrenie 3.3.2 Dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu

Aktivity

Vytvoriť sieť udržiavaných turistických, náučných chodníkov a cyklotrás

Opatrenie 3.4.1 Prepojenie odborného vzdelávania a prípravy s trhom práce a podnikaním

Aktivity

Podpora návratu osôb ohrozených sociálnym vylúčením na trh práce zlepšením prístupu k informačným, poradenským službám

Opatrenie 3.4.2 Podpora sociálnej ekonomiky

Aktivity

Vytváranie subjektov sociálnej ekonomiky, podpora flexibilných foriem zamestnávania

Program rozvoja obce Horné Pršany 2022 - 2030 je v súlade s požiadavkami záväznej časti nadradenej ÚPD - Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC) na záväznú časť ÚPD obce Horné Pršany.

Na riešené územie je spracovaných viacero dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

Koncepcia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry. Územím prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.

Záväzná časť:

- Ťažiská osídlenia najvyššej úrovne: podporovať rozvoj banskobystricko-zvolenského ťažiská osídlenia ako aglomerácie najvyššieho celoštátneho a medzinárodného významu
- Podporovať ako rozvojové osi druhého stupňa: hornopohronskú rozvojovú os: Banská Bystrica Brezno - Heľpa

ÚPN VÚC Banskobystrického kraja schváleného vládou SR uznesením č.394 z 9.6.1998 a jeho zmeny a doplnky riešia rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené hlavne:

- rekonštrukcia cesty č. I/66 v úseku Slovenská Ľupča – Brezno (kategória S 22,5/80,100; úsekovo R 22,5/80,100)
- návrh trasy E 77 Banská Bystrica – Slovenská Ľupča – Korytnica so zatunelovaním trasy pri obciach Moštenica a Hiadeľ
- elektrifikácia celoštátnej žel. trate Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany
- predĺženie pohronského SKV s napojením sídiel po trase
- výstavba zariadení na využitie miestnych zdrojov energie
- vybudovať sieť digitálnych ústrední na všetkých úrovniach

Zhodnotenie a požiadavky záväznej časti nadradenej ÚPD - Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC) / výber častí vo vzťahu ku územiu mikroregiónu Pozdola Bystrice.

I. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry a hospodárstva

...

- 1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov,
- 1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať a rešpektovať ich špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, resp. obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru.
- 1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráм podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali sklbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,

...

- 2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii, v súlade s platnou legislatívou
- 2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitný režim hospodárenia (chránené územia podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásma vodárenských zdrojov) v zmysle platnej legislatívy,
- 2.2.3. v národných parkoch a v ich ochrannom pásme a v chránených krajinných oblastiach uprednostňovať poľnohospodárstvo s výrazným ekologickým účinkom a s prioritným cieľom udržania biodiverzity a trvalo udržateľného rozvoja územia,
- 2.2.4. pri využívaní lesných pozemkov uplatňovať funkčnú diferenciáciu územia aj v závislosti od stupňa ochrany a kategórie chráneného územia v zmysle platnej legislatívy o ochrane prírody a krajiny, v národných parkoch vyhlasovať len lesy osobitného určenia a ochranné lesy, existujúce hospodárske lesy podľa možnosti prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia,
- 2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia,
- 2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva, prioritne v horských oblastiach s podporou tradičného pastevného odchovu hospodárskych zvierat, v súlade s ochranou životného prostredia a zdravou výživou,
- 2.2.9. vytvárať podmienky pre obnovu trvalých trávnych porastov v súlade s udržaním ekologickej stability územia a zachovania krajinného rázu,

...

Regionálny rozvoj

- 2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,
- 2.4.5. podporovať rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov,

...

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

- 3.1.6. pre dosiahnutie strategického cieľa a špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu v kraji je v plánovaní a regulácii územného rozvoja potrebné za prioritné považovať:

...vedomostno-poznávacie štruktúry:

GEOARKY – BANSKOŠŤIAVNICKÝ, BANSKOBYSTRICKÝ, NOVHRADSKÝ,

MOTOTURISTICKÉ TRASY:

...Slovenská banská cesta (Malé Karpaty – Štiavnicko-bystrická oblasť – Rudohorie),

Železná cesta (v rámci programu „Európske kultúrne cesty priemyselných pamiatok“ – trasa: Košický kraj - Červená Skala - Muráň - Tisovec - Hnúšťa - Sirk - Jelšava - Štítnik - Kunova Teplica - Tornaľa - Kráľ – Maďarská republika)

cyklomagistrály:...

Zelená stuha Pohronia vodná turistická trasa: rieky Hron a Ipeľ

- 3.1.7. v horskom turizme plne využiť potenciál pre rozvoj zimných lyžiarskych športov v jestvujúcich turistických strediskách, podmienený dosiahnutím konsenzu s orgánmi ochrany prírody a krajiny, umožňujúceho ich funkčné rozšírenie a prípadnú integráciu do aglomerácií. Rozvoj zamerať na dobudovanie rekreačnej vybavenosti a dopravnej a technickej infraštruktúry pre zabezpečenie celoročného využívania ich kapacít,
- 3.4. Rozvíjať komplexnosť a kvalitu vybavenosti všetkých turisticky atraktívnych miest,
- 3.4.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia a jeho okolia,
- 3.4.3. priestor voľnej krajiny využívať predovšetkým na športové, relaxačné, poznávacie a iné pohybové aktivity,
- 3.5. Zvyšovať kvalitu vybavenosti jestvujúcich stredísk cestovného ruchu na území národných parkov a veľkoplošných chránených území prírody len v súlade s ekologickou únosnosťou dotknutých a nadväzujúcich lokalít
- 3.5.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia,
- 3.6. Rozvoj vybavenosti pre rekreáciu a turizmus v nových, doteraz neurbanizovaných lokalitách a v strediskách cestovného ruchu umožniť len v súlade so schváleným programom, alebo plánom rozvoja obce, mesta, alebo regiónu a len na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie. Na územiach s 3. až 5. stupňom ochrany a v územiach európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, nezakladať nové lokality a strediská rekreácie, športu a turizmu.
- 3.7. Zvyšovať kvalitatívny štandard jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky na území Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Muránska planina, Národného parku Veľká Fatra, Národného parku Slovenský raj a v Chránenej krajinskej oblasti Poľana, len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou.
- 3.8. Viazat' lokalizáciu služieb zabezpečujúcich proces rekreácie a turizmu prednostne do zastavaného územia sídiel s cieľom zamedziť neodôvodnené rozširovanie rekreačných útvarov vo voľnej krajine, pričom využiť aj obnovu a revitalizáciu historických mestských a vidieckych celkov a objektov kultúrnych pamiatok.
- 3.10. zabezpečovať v liečebných kúpeľoch únosný pomer funkcie liečebnej, turisticko-rekreačnej, kultúrno-spoločenskej a ich funkčných plôch.
- 3.11. pri rozvoji rekreácie a turizmu na území chránených území a ich ochranných pásiem rešpektovať návštevný poriadok príslušného chráneného územia, platný v čase prípravy a realizácie rozvojových zámerov.
- 3.12. podporovať ťažiskové územia kúpeľníctva – kúpeľné miesta, za súčasného rešpektovania ochrany vnútorného kúpeľného územia kúpeľných miest.
- 3.15. Vytvárať územno-technické podmienky pre realizáciu cykloturistických trás regionálneho, nadregionálneho a celoštátneho významu, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.
- 3.16. Využiť bohatý kultúrno-poznávací potenciál územia na rozvoj poznávacieho a rekreačného turizmu.
- 3.17. Zabezpečiť podmienky pre vytvorenie komplexného informačného systému regiónu ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja cestovného ruchu a informovanosti o atraktivitách Banskobystrického kraja, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.
- 3.18. Podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu

- 4.1. rešpektovať územné vymedzenie, podmienky ochrany a využívanie všetkých vyhlásených chránených území v kategóriách chránená krajinná oblasť, národný park, národná prírodná rezervácia, prírodná rezervácia, národná prírodná pamiatka, prírodná pamiatka, chránený areál, chránený krajinný prvok, chránené vtáčie územie, navrhované územie európskeho významu a národného významu, biotopy chránených rastlín a živočíchov.
- 4.4. uplatňovať pri hospodárskom využívaní území chránených podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny diferencovaný spôsob hospodárenia a uprednostňovať biologické a integrované metódy ochrany územia,
- 4.5. rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability.
- 4.10. Rešpektovať poľnohospodársku pôdu a lesné pozemky ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým

produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).

- 4.11. zabezpečovať nástrojmi územného plánovania ekologicky optimálne využívanie územia, rešpektovanie, prípadne obnovu funkčného územného systému ekologickej stability, biotickej integrity krajiny a biodiverzity na úrovni regionálnej a lokálnej.
- 4.14. Podporovať ťažbu nerastov len v územiach kde sa pri realizácii ťažby nepredpokladajú jej negatívne dopady na životné prostredie, vznik environmentálnych záťaží, záujmy ochrany prírody a krajiny, terénny reliéf a súčasnú krajinnú štruktúru. Podporovať len takú ťažbu nerastov, ktorá nepoužíva technológiu kyanidového lúhovania.
- 4.15. Zabezpečiť ochranu všetkých vodných zdrojov v rozsahu ich vymedzených ochranných pásiem na území kraja využívaných na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva

- 5.4.5. podporovať iniciatívu obcí na vytváranie a odborné vedenie evidencie pamätihodností jednotlivých obcí ako významného dokumentu o kultúrnom dedičstve a histórii špecifických regiónov na území Banskobystrického kraja.
- 5.5. Zabezpečiť osobitnú pozornosť a zvýšenú ochranu evidovaným, známym a predpokladaným archeologickým náleziskám a lokalitám, v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu.
- 5.7. Podporovať ochranu vedeckých a technických hodnôt: banské a hutnícke diela – šachty, štôlne, tajchy, huty, hámre, valkovne a pod., vybrané typické remeselnícke a priemyselné objekty...

...

6. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry

- 6.1. v oblasti rozvoja cestnej infraštruktúry
 - 6.1.8. rekonštruovať a vybudovať cestu I/66 v úseku Slovenská Ľupča - Brezno, nová trasa s obchvatom obcí a mesta Brezno,
- 6.2. v oblasti rozvoja železničnej infraštruktúry
 - 6.2.5. zlepšovať nevyhovujúcu dopravnú dostupnosť územia Pohronia a spojenia územia kraja s východným Slovenskom zlepšovaním územných a stavebno-technických parametrov trate nadregionálnej úrovne Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany s výhľadovou elektrifikáciou trate v celej dĺžke ťahu na území Banskobystrického kraja,
- 6.5. utvárať podmienky na ochranu územia v okolí dopravných trás s veľkou intenzitou dopravného zaťaženia pred negatívnymi dôsledkami dopravy, monitorovať dodržiavanie prípustných hladín hluku a určovať zásady ochrany dotknutého územia pred jeho účinkami s návrhom a následnou realizáciou opatrení na ochranu proti hluku.

7. V oblasti rozvoja nadradenej technickej infraštruktúry

- 7.1.12. v súlade s Plánmi manažmentu povodí zabezpečiť ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych technických a biotechnických opatrení v povodiach, ktoré spomalia odtok vôd z povodia do vodných tokov, výstavbu retenčných nádrží a poldrov, ochranných hrádzí, protipovodňových línii a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov a ich nevyhnutnú opravu a údržbu,
 - 7.1.13. v zmysle platnej legislatívy zabezpečiť stanovenie rozsahu inundačných území tokov a pri ich využívaní rešpektovať ustanovenia platnej legislatívy o ochrane pred povodňami,
- ...
- 7.3.2. ekologizovať výrobu a spotrebu tepla a podľa možností využívať miestne zdroje
 - 7.3.5. podporovať rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, slnečnej, veternej a geotermálnej energie), ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike, s uprednostnením sídiel bez perspektívy zásobovania zemným plynom,
 - 7.3.8. podporovať v oblastiach s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov pre potreby obyvateľov a služieb

8. V oblasti sociálnej infraštruktúry

- 1.2. zdravotníctvo
 - 1.2.1. vytvárať územno-technické predpoklady na rovnomerné pokrytie územia zariadeniami základnej zdravotnej starostlivosti, jej zameranie postupne preorientovať na prevenciu a na včasnú diagnostiku závažných ochorení,
- 8.2.2. vytvárať územnotechnické predpoklady na dobudovanie liečebných zariadení v kúpeľných miestach, doplniť vybavenosť pre oživenie a zintenzívnenie činnosti stagnujúcich kúpeľov s vyhladávanými indikáciami,

8.3. sociálna pomoc

- 8.3.1. rozširovať sieť a štruktúru zariadení sociálnej starostlivosti a sociálnych služieb podľa potrieb okresov paralelne s narastaním podielu občanov odkázaných na sociálnu pomoc a občanov v dôchodkovom veku, ako aj občanov so zdravotným postihnutím, najmä občanov s ťažkým zdravotným postihnutím

9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

9.3. ochranu vôd realizovať ako

- 9.3.1. ochranu v chránených vodohospodárskych oblastiach Veľká Fatra, Nízke Tatry - západná časť, Nízke Tatry - východná časť, Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny, Muránska planina, Horné povodie Hnilca podľa § 31 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a NV SSR č.13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prírodzenej akumulácie vôd,
- 9.3.4. ochranu prírodných liečivých zdrojov a prírodných zdrojov minerálnych stolových vôd podľa § 65 zákona NR SR č. 277/1994 Z.z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov

- **Regionálny systém ekologickej stability** okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhuje ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.

- **Územný plán obce** – obec nemá

- **ROEP a Pozemkové úpravy**

Obec má spracovaný dokument ROEP (situáciou v ROEP a pozemkových úpravách): ukončený 2011.

Tabuľka č. 45: Situácia v Programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Obec	Názov PHSR	Programovacie obdobie
Horné Pršany	PHSR Horné Pršany 2015-2021	2015 - 2021

Zdroj: Obec 2022

Pre územný a investičný rozvoj obce majú charakter zákona schválené územnoplánovacie dokumenty, ktoré v zmysle ustanovení stavebného zákona vo svojich záväzných častiach stanovujú regulatívy a limity rozvoja územia, pre ktoré sú spracované. Vzhľadom k tomu, že obec nemá spracovaný územný plán obce nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou pre obec Horné Pršany je **Územný plán veľkého územného celku Banskobystrický kraj**.

Tabuľka č. 46: Stav schválenej územnoplánovacej dokumentácie a územnoplánovacích podkladov

Obec	Názov	Spracovateľ	Schválené
Horné Pršany	-	-	-

Zdroj: Obec 2022

Tabuľka č. 47: Iná dokumentácia hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Obec	Názov a druh dokumentácie	Spracovateľ	Programovacie obdobie alebo rok spracovania
Horné Pršany	Komunitný plán sociálnych služieb obce Horné Pršany	obec	2022-2030

Zdroj: Obec 2022

Hlavné smery a podmienky rozvoja podľa územného plánu:

Obec nemá vypracovaný a schválený územný plán.

3.12.2 Majetok obce a investičné aktivity obce v posledných 5 rokoch, plánované investičné aktivity

Tabuľka č. 48: Majetok obce

Obec	Celková nadobúdacia hodnota majetku obce v EUR	Celková posledná účtovná hodnota majetku v EUR k 31.12.2021
Horné Pršany	732 048	333 778

Zdroj: Obec 2022

Vymedzenie majetku obce:

1. Majetkom obce sú veci vo vlastníctve obce vrátane finančných prostriedkov a majetkove práva obce.
2. Majetok obce tvoria najmä:
 - a) veci, ktoré na základe zákona č.138/1991 Zb. o majetku obci v znení neskorších predpisov prešli z majetku Slovenskej republiky do vlastníctva obce,
 - b) veci, ktoré obec nadobudlo na základe kúpnej zmluvy, darovacej zmluvy, zámennej zmluvy,
 - c) veci a súvisiace majetkove práva, ktoré obec získa pri hospodárení s vlastným majetkom, v rámci svojej činnosti, pri plnení úloh vyplývajúcich mu zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov,
 - d) majetkove práva vrátane pohľadávok a záväzkov,
 - e) cenne papiere,
 - f) obchodne podiely v obchodných spoločnostiach, v ktorých je obec spoločníkom,
 - g) iné majetkove práva.

3.13 Inteligentné riešenia

Obec Horné Pršany sa venuje inovatívnym a inteligentným riešeniam predovšetkým v oblasti modernizácie verejnej správy a v oblasti zlepšenia života jej obyvateľov. Obec aktívne spolupracovala pri zabezpečení rozvodu širokopásmového internetu, rozvodu optickej siete, obnove verejného osvetlenia s úsporou elektrickej energie, hospodáreniu s odpadmi a komunikácii s občanmi obce.

Obec je otvorená moderným a inteligentným riešeniam pri riešení parkovania v obci s aktívnou participáciou vlastníkov pozemkov, využitiu elektromobility a cyklodopravy a komunikácii cez aplikáciu v obraze, čím obec smeruje k budovaniu lepšej komunikačnej platformy smerom k občanovi obce.

Obec je otvorená SMART Cities riešeniam verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov a iné)

Základné faktory a ukazovatele, ktoré spôsobujú vznik rozdielov pri implementácii **SMART agendy**:

Šesť „inteligentných - smart“ pilierov tvorí:

- hospodárska dynamika a inovácie (inteligentné hospodárstvo)
- udržateľnosť životného prostredia (inteligentné životné prostredie)
- kvalita správy (inteligentné spravovanie)
- zjednodušenie dostupnosti (inteligentná mobilita)
- ľudský kapitál (inteligentná spoločnosť)
- kvalita života (inteligentný život)

3.14 Realizovaný rozvoj

Realizované investície, projekty, aktivity hlavne so zameraním na integrovaný prístup (posledných 7 rokov).

Tabuľka č. 49: **Realizované projekty v obci**

Projekt:	Náučný chodníka Horné Pršany-Kremenica
Podporil:	VÚC BB + obec
Rok:	2015
Rozpočet:	2 150,-
Projekt:	Rekonštrukcia volejbalového ihriska - Horné Pršany
Podporil:	MF SR + obec
Rok:	2015
Rozpočet:	6 899,-

Projekt:	Modernizácia verejného osvetlenia
Podporil:	obec
Rok:	2016
Rozpočet:	17 921,-
Projekt:	Revitalizácia obecného cintorína
Podporil:	SAŽP + obec
Rok:	2016
Rozpočet:	6 400,-
Projekt:	Náučný chodník Horné Pršany-Lažtek, rozhladňa
Podporil:	VÚC + obec
Rok:	2017
Rozpočet:	2 430,-
Projekt:	Revitalizácia detského ihriska
Podporil:	SAŽP + obec
Rok:	2017
Rozpočet:	9 512,-
Projekt:	Náučný chodník Horné Pršany-Kremenica-Lažtek
Podporil:	VÚC + obec
Rok:	2018
Rozpočet:	2 430,-
Projekt:	Predchádzanie vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov v obciach Mikroregiónu Pozdola Bystrice - kompostéry
Podporil:	SAŽP + obec
Rok:	2018
Rozpočet:	198 891,-
Projekt:	Verejné priestranstvo Predzávoz Horné Pršany
Podporil:	obec
Rok:	2018
Rozpočet:	14 999,-
Projekt:	Verejné priestranstvo Predzávoz Horné Pršany-asfaltovanie
Podporil:	obec
Rok:	2018
Rozpočet:	8 448,-
Projekt:	Kamerový systém obce
Podporil:	MV SR + obec
Rok:	2019
Rozpočet:	12 099,-
Projekt:	Revitalizácia verejného priestranstva chodníky-cintorín Horné Pršany
Podporil:	obec
Rok:	2019
Rozpočet:	11 448,-

Projekt:	Šatne a hygienické zariadenia-futbalové ihrisko- Horné Pršany
Podporil:	obec
Rok:	2020-2021
Rozpočet:	88 467,-
Projekt:	Oprava a rekonštrukcia kultúrneho domu
Podporil:	obec
Rok:	2021
Rozpočet:	54 669,-

Zdroj: Obec 2022

3.15 Finančná analýza

Prehľad domácich finančných zdrojov

Domáce zdroje					
Štátne zdroje v eur					
kód	Názov	2018	2019	2020	2021
111003	Výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve	91 850	101 306	100 730	106 237
312001	Transfer zo štátneho rozpočtu	8 069	3 025	2 678	14 926

Domáce zdroje					
Obecné zdroje v eur					
kód	Názov	2018	2019	2020	2021
121001	Z pozemkov	2 659	2 696	2 595	2 567
121002	Zo stavieb	3 679	3 218	3 292	3 625
121003	Z bytových a nebytových priestorov v bytovom dome	-	-	-	-
130	Dane za tovary a služby	7 819	7 739	7 404	7 346
210	Príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku	1 641	3 048	6 271	5 197
220	Administratívne a iné poplatky a platby	2 310	7 273	3 117	2 319
230	Kapitálové príjmy	60	900	-	150
240	Úroky z domácich úverov, pôžičiek a vkladov	6	29	67	75
290	Iné nedaňové príjmy	1 157	269	31	50 029
Domáce zdroje v eur spolu					
Názov		2018	2019	2020	2021
Štátne zdroje		9 243	3 025	4 653	18 232
Obecné zdroje		132 209	141 938	186 939	207 296

Zdroj: Obec 2022

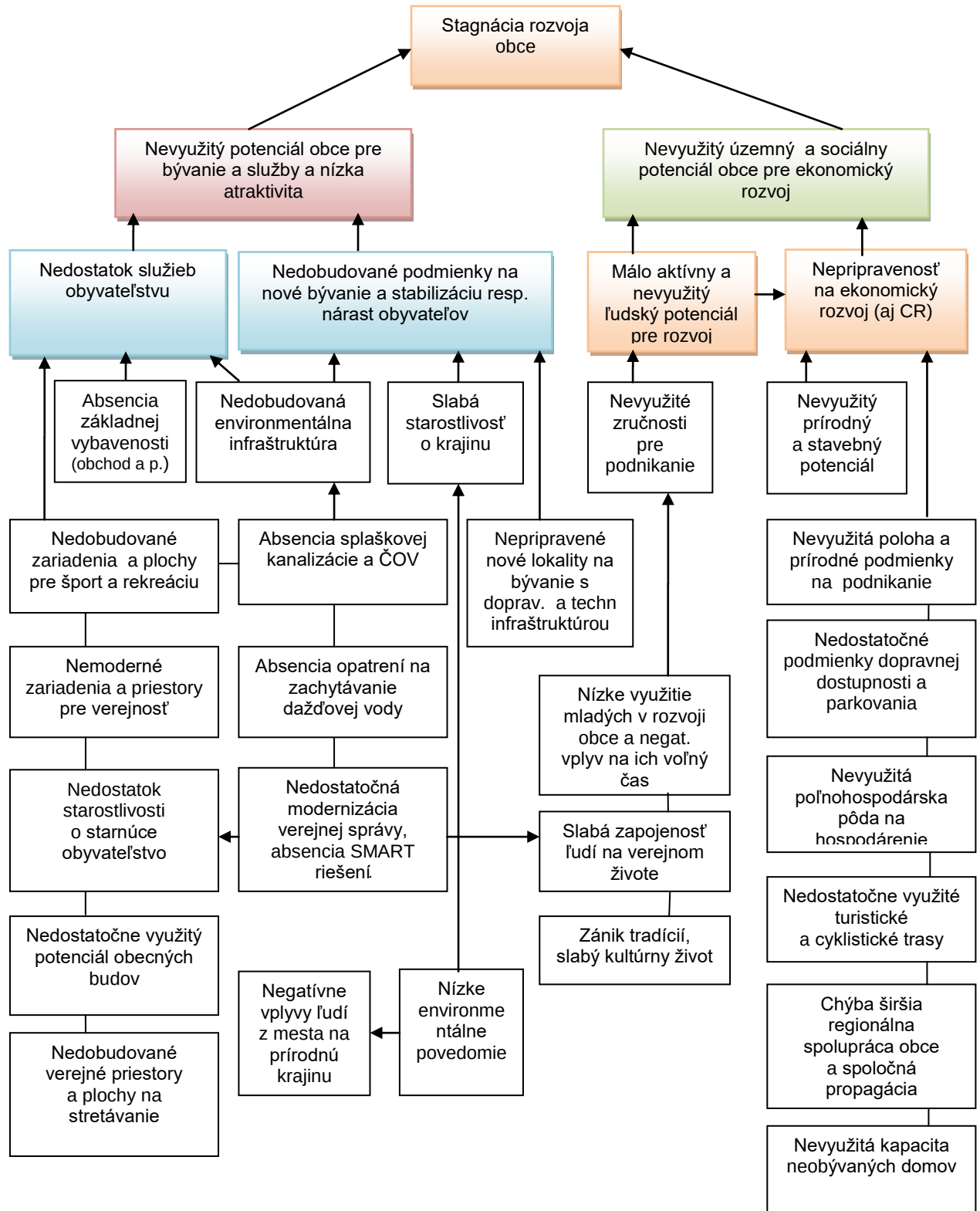
4. SWOT analýza

Horné Pršany

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
- Výhodná geografická poloha medzi významnými centrami Banskobystrického kraja – Banskou Bystricou a Zvolenom a blízkosť kúpeľného miesta Sliač a Kováčová - Prírodný potenciál – chránené územie (lokalita: Kremenie, archeologická lokalita Hrádok, skala s rúnovým písmom, historický vodovod) - Relikty historických krajinných štruktúr atraktívna krajina s vyhliadkami na krajinu mesta Banská bystrica a okolia (Veľká Fatra, Starohorské vrchy, Nízke Tatry, Poľana...) - Významné lokality z hľadiska ochrany prírody a územného systému ekologickej stability (vysoká biodiverzita krajina) - Ložiská nerastných surovín-dolomit - Banícka tradícia spojená s mestom - uhliarstvo - Absencia veľkých priemyselných prevádzok - Teplá až mierne teplá klíma kotlinovej časti územia - Koncová obec - Demografický vývoj (rast vzdelanosti, stabilný počet a štruktúra obyvateľstva) - Dobré podmienky pre rozvoj športu - Tradície - Spoločenské udalosti v obci 2 pohostinstvá - Existencia ubytovacieho zariadenia - Zručnosti miestnych obyvateľov - Izba tradícií - Futbalový tím, turistický oddiel - Veľa darcov krvi na počet obyvateľov - Únia žien, SČK - Vynovený kultúrny dom - Separovaný zber, kompostovanie - Ovocné stromy – záchrana pôvodných druhov - Obecná knižnica - Rozhľadňa - Turistické a náučné chodníky - Cyklotrasy a trasy pre bežecké lyžovanie - Moderné osvetlenie obce - Dobrá obecná samospráva - Tradičné jedlá – fučka, mrvenica A. Sládkovič – spojenie s obcou - Dopravná dostupnosť (priame napojenie na mesto a dopravu smer BB-ZV) - Kvalita pitnej vody - Záujem o bývanie v obci - Existencia, klubov, spolkov a združení v obciach - Existencia ubytovacieho zariadenia - Organizovanie spoločenských podujatí - Oprava cestnej komunikácie - Bezpečná obec	- Nedobudovaná environmentálna infraštruktúra, chýba kanalizácia a ČOV - Nevyhovujúci stav miestnych komunikácií - Chýbajú plochy a zariadenia pre trávenie voľného času - Parkovanie po štátnej komunikácii v intraviláne - Nedostatok pracovných príležitostí v obci - V koncovej obci slabšia dostupnosť verejnou dopravou - Hluk z leteckej dopravy - Technické objekty znehodnocujúce krajinný obraz (najmä areály kameňolomov, stožiarové trafostanice a hlavne vzdušné vedenia VN a NN) - Znečistenie povrchových tokov - Nelegálne skládky odpadu - Blízkosť dvoch znečistených oblastí (Zvolen a Banská Bystrica) - Nízka diverzita chovaných hosp. zvierat - Neobhospodarované plochy územia, prevažne lúk so sukcesným zárastom - Neexistuje komplexný produkt cestovného ruchu - Chýba informačný systém v obci - Chýbajú doplnkové služby pre návštevníkov – požičovne športových potrieb, bicyklov, predaj suvenírov, rýchle občerstvenie - Nedostatočné využitie ubytovacích kapacít – nevyužívajú sa možnosti poskytovať ubytovanie v súkromí - Nedostatočná ochrana a nevhodná prestavba objektov pôvodnej ľudovej architektúry - neodborné rekonštrukcie rodinných domov - Neestetické a - Slabý až nulový záujem o oživenie a udržiavanie ľudových zvykov, tradícií a remesiel - Nedostatočný záujem občanov o veci verejné a nízka zapojenosť do rozhodovacieho procesu - Nevyužité, chátrajúce a prázdne objekty - Neudržiavané pozemky - Menší záujem ľudí o kultúrny život než v minulosti - mladí žijú mestsky – izolujú sa - Absencia predajne potravín - Nedostatočný obecný rozhlas - Chýba lekár - Neporiadok v obci - Nedisciplinovaní vodiči - Slabý mobilný a internetový signál - Slabý tlak vody verejnej vodovodnej siete v prípade potencionálnych IBV - Bývalé kúpalisko – vodná nádrž - Chýba obecný podnik služieb - Chýbajú aktivisti – líder mladých a dôchodcov

PRÍLEŽITOSTI	RIZIKÁ
• Riešenie odvedenia odpadových splaškových vôd • Rozvoj podnikania – obchod, bežné služby pre obyvateľstvo • Rozvoj cestovného ruchu – prímestské centrum cestovného ruchu • Rozvoj športu – podujatia, športoviská • Nový vodný zdroj, výmena vodovodného potrubia • Organizácia podujatí – obnova kultúrneho života • Lekárska služba • Dobudovať informačný systém • Dobudovať verejné priestranstvá • Optické internetové pripojenie, obecná WIFI • Využitie plochy bývalej požiarnej nádrže • Investície do ľudského potenciálu • Nový územný plán a štúdie riešenia verejných priestorov, IBV • Skvalitnenie a dobudovanie dopravnej infraštruktúry v prepojení s ostatnými obcami mikroregiónu • Dobudovanie a obnova infraštruktúry • Dobudovanie a rekonštrukcia miestnych komunikácií • Vybudovanie chodníkov • Využitie alternatívnych zdrojov vykurovania • Skrášlenie a obnova verejných priestorov v súlade s kultúrnym dedičstvom obce • Využitie prírodných zdrojov • Podpora spolkov, remesiel a tradícií • Vybudovanie informačného systému • Dobudovanie služieb a sociálnej infraštruktúry • Podporovanie ľudových remesiel, zvykov a tradícií • Stanovenie prísnejších a jasnejších regulatív na výstavbu a prestavbu (schváleným ÚPN, tam kde to ešte nie je stanovené) • Využitie všetkých možností ochrany hodnotných objektov • Aktivizovanie mladých ľudí • Prechodná zóna medzi lesnými komplexmi a súčasným intenzívne využívanými poľnohosp. plochami je potenciálnou zónou pre extenzívne lúčno-pasienkárské využitie kombinované s agroturistikou • Vytvorenie komplexného produktu cestovného ruchu pre rôzne cieľové skupiny • Vybudovanie mikroregionálneho cykloturistického a turistického okruhu s napojením na ostatné mikroregióny • Propagovať prírodné a kultúrne zaujímavosti ďalšími náučnými chodníkmi • Poskytovanie ubytovania v súkromí • Využitie remesiel a organizovaných podujatí pre rozvoj a tvorbu produktu cestovného ruchu • Organizácia spoločných mikroregionálnych kultúrno-spoločenských a športových akcií	• Nedoriešenie odvedenia odpadových vôd – znečistenie životného prostredia, zdravotné riziká • Silný vietor • Povodne • Nedostatok finančných zdrojov na rozvoj obce • Nízka zaangažovanosť verejnosti na rozvoji obce a nezáujem občanov • Konkurencia v podobe iných prímestských obcí s potenciálom v oblasti cestovného ruchu/v oblasti obľúbeného prímestského bývania • Slabé dopravné spojenie • Vandalizmus • Prenos imisí z Banskej Bystrice • Nenávratný zánik prírodných hodnôt územia neuváženým rozvojom niektorých aktivít • Nedostatočná spolupráca obce pri tvorbe komplexného produktu cestovného ruchu napr. geoturizmus • Zhoršujúca sa sociálna situácia obyvateľstva v dôsledku globálnej recesie • Úbytok vysoko kvalifikovanej pracovnej sily z regiónu • Nedostatočný záujem investorov • Vysoká zver – škody na majetku Želaný stav Súdržná obec s dobrými medziľudskými vzťahmi. Upravená obec s plne dobudovanou infraštruktúrou a verejnými priestranstvami, prispôbolenými potrebám obyvateľov. Obec ako jeden z najobľúbenejších východiskových bodov prímestského turizmu Banskej Bystrice. <i>Krajšia, čistejšia, zelenšia a súdržnejšia obec s dobrými medziľudskými vzťahmi, odkanalizovaná a s dobrým zásobovaním pitnou vodou a s funkčnými verejnými priestranstvami. Aby sa občania obce zúčastňovali na veciach verejných, budovali komunitu a aby obec mala lepšie podmienky pre deti, kultúru a šport. Kvalitné bývanie v krásnej obci s tolerantnými a chápacími ľuďmi</i> Citácia z verejného stretnutia dňa 1.6.2015

5. Problémová analýza

6. Hodnotenie

6.1 Sociálna a ekonomická analýza problémov

Problémy vznikajú ako dôsledok následných príčin, ktoré problémy vyvolávajú. Problém je stav, kedy vzniká rozpor medzi želaným stavom a stavom identifikovaným, teda skutočným. Analýza problémov rieši vyhľadanie príčin pomenovaného problému.

Počas prác na analýzach stavu v rozvoji obce a SWOT analýzach boli problémy identifikované v rôznych oblastiach života v obci raz ako príčiny, inokedy ako dôsledky iných príčin. Nevyhovujúci stav resp. stav, ktorý je neželaný, riešime stratégiou jednotlivých kokov na odstraňovanie resp. elimináciu príčin. Riešenie problémov využíva silné stránky obce, jeho potenciál a možnosti. Strom problémov v zreteľnej štruktúre hodnotí a analyzuje problémy v obci, ktorých riešenia je nutné naprogramovať v strategickom dokumente obce.

Analýza problémov predstavuje kľúčové východisko pre stanovenie strategického cieľa a špecifických cieľov podľa oblastí záujmu v rozvoji obce.

Výhody a nevýhody obce z hľadiska polohy v regióne

1.VÝHODY Z HL'ADISKA POLOHY:

Obec Horné Pršany je koncová obec v rámci mikroregiónu, Uvedená poloha obce jej dáva predpoklady pre menšie narušenie pokoja a života v obci. Obec sa nachádza v území s bohatými prírodnými hodnotami s predpokladmi rozvoja.

- Poloha v spádovom území krajského mesta Banskej Bystrice s dostupnosťou nadštandardnej dopravnej infraštruktúry. Mestá Banská Bystrica a Zvolen plnia pre záujmové územie funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a aj funkciu centier zamestnanosti.
- Zvolenská kotlina je ťažiskovým dopravným priestorom Slovenska, v ktorom sa križujú medzinárodné / celoštátne významné diaľkové ťahy v smere: západ - východ a sever - juh
- V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač).
- Územím prechádza železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou.
- Atraktívna krajina, vyvážená krajinná štruktúra, dramatický a zaujímavý reliéf, skvelé výhľady na celý región
- V území sa nachádzajú strediská cestovného ruchu nadregionálneho, celoštátneho až medzinárodného významu s perspektívami ďalšieho rozvoja.
- Významné kúpeľníctvo a zázemie zdravotnej a kúpeľnej turistiky v neďalekom okolí mikroregiónu (Sliač, Kováčová, Brusno).

Miestni obyvatelia vidia z hľadiska polohy a lokality obce:

VÝHODY:

- Poloha obce v blízkosti mesta Banská Bystrica
- Dostupnosť za prácou do miest Banská Bystrica a Zvolen je priaznivá
- Obec je členom mikroregiónu Pozdola Bystrice

2.NEVÝHODY Z HL'ADISKA POLOHY:

- Koncová obec s prioritne obytnou funkciou s územnými obmedzeniami bez výraznejších ekonomických a sociálnych podmienok.
- Obec nevyužíva dostatočne polohový potenciál v rámci mikroregiónu pre rozvoj.

Miestni obyvatelia vidia z hľadiska polohy a lokality obce

NEVÝHODY:

- Koncová obec- obmedzené dopravné spojenie s mestom
- Absencia služieb, ktoré sú len v meste s ťažšou dostupnosťou
- Ťažšie umiestniteľné ponikateľské investície z hľadiska polohy
- Vplyv mestského spôsobu života pre blízkosť mesta

Odstránenie nedostatkov, ktoré brzdia rozvoj obce a mikroregiónu

- Dobudovanie chýbajúcej technickej infraštruktúry. Využiť k tomu všetky dostupné možnosti získavania finančných prostriedkov z podporných zdrojov SR a EÚ.
- Rozšírenie a dobudovanie siete zariadení sociálnej, obchodnej a turistickej infraštruktúry o zložky, ktoré obohatia ponuku pre obyvateľov i návštevníkov.
- Vytvorenie nových pracovných príležitostí, ktoré pozdvihnú ekonomickú silu mikroregiónu, čo sa následne prejaví v priaznivejšom demografickom vývoji obcí, rozvoji sociálnej infraštruktúry obce, v lepšej údržbe domového fondu i verejných priestranstiev.
- Vybudovanie ubytovacích a stravovacích kapacít, predovšetkým s využitím existujúcich objektov po ich rekonštrukcii. Systém založiť na malokapacitnom rodinnom a penziónovom spôsobe ubytovania a stravovania.
- Vybudovanie nových turistických a cykloturistických trás, odpočinkových, vyhliadkových a orientačných miest pre turistov.
- Vybudovanie informačného centra mikroregiónu s poskytovaním komplexných služieb, s prípadným spojením s cestovnou kanceláriou a s prepojením na celoštátny a medzinárodný informačný systém cestovného ruchu. Zlepšenie propagácie jednotlivých obcí a celého mikroregiónu.
- Zvýšenie osvedčenia obyvateľstva prostredníctvom miestnych novín a informačných tabúl.

Identifikované problémy z hľadiska vonkajších vzťahov:

- únik mladých a vzdelaných ľudí do miest a zahraničia za prácou
- nekoordinovaný rozvoj obce s mikroregiónom
- nedostatočná aktivita verejnosti na prospechu a rozvoji obce a mikroregiónu
- slabá podpora verejnoprospešných a ekonomických aktivít
- izolovaný rozvoj podnikania,
- nedostatočné profesionálne zázemie pre zabezpečovanie rozvoja (životné prostredie, miestny rozvoj a iné)- obmedzený výkon samosprávy
- znehodnocované krajinné prostredie zásahmi do krajinného prostredia (výrubu, obhospodarovanie pôdy)
- nedostatočné príjmy do obecného rozpočtu
- obec potrebuje obnovu – existencia mnoho zastaraných domov
- nárast hustoty áut motorovej dopravy
- problém s parkovaním v uliciach obce - narastajúci problém, rodina má aj 4 autá
- chýbajúci imidž a marketing územia celého mikroregiónu
- nedostatok finančných prostriedkov a existenčné problémy, dopady pandemickej krízy
- podnikatelia sú ekonomicky nezávislí na rozhodnutiach obce a jej profite (daňová politika)
- absencia komunikácie a spolupráce medzi podnikateľskými subjektami navzájom a z toho vyplývajúca nejednotnosť hospodárskeho rozvoja
- nízka podpora zo strany štátu, nedostatok podporných programov pre rozvoj a ťažký prístup k podpore
- tlak investícií zvonku na úkor domáceho prostredia (kto má peniaze ovplyvňuje rozhodovanie)
- nepriaznivé podnikateľské prostredie malého a stredného podnikania
- rozhodovanie z centrálnej úrovne často bez účasti obcí (štátna správa, štátne cesty a i.)

STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ

Strategická a Programová časť obsahuje :

1. zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce
2. inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
3. finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce,
4. systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
5. časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce.

Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu, rozpočtu EÚ a z doplnkových zdrojov podľa § 4 zák. č. 539/2008 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Vízia (dlhodobá):

Krajšia obec Horné Pršany s aktívnejším a súdržnejším obyvateľstvom s funkčnou environmentálnou infraštruktúrou a lepšími podmienkami pre deti a voľný čas.

Vízia s dlhodobým časovým horizontom má v podstate nemenný charakter od roku 20015, kedy bola pomenovaná akčnou plánovacou skupinou počas prípravy I. verzie PHSR na roky 2015-2021. Počas uplynulého obdobia do roku 2022 v rozvoji obce nedošlo k takým celospoločenským zmenám a lokálnym zmenám, že by to vyvolalo tak závažný obrat v smerovaní rozvoja oproti roku 2015. Počas obdobia realizácie programu rozvoja do roku 2021 neprešla obec takou výraznou zmenou, ktorá by ovplyvnila základné smerovanie rozvoja obce aj v budúcom období do roku 2030.

PRIORITY V ROZVOJI OBCE: (v poradí)

1. TVORBA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
2. ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV
3. MATERIÁLNY A FYZICKÝ ROZVOJ
4. EKONOMICKÝ ROZVOJ
5. ÚZEMNÁ SPOLUPRÁCA

Programovanie a tvorba strategických cieľov.

1. Strategický cieľ a opatrenia (plánovacie obdobie 2022 – 2030)

Strategický cieľ 2022 – 2030

Dobudovať v obci Horné Pršany občiansku komunitu a kvalitnejšie životné prostredie s cieľom vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj bývania, voľný čas a podnikanie.

Špecifické ciele a opatrenia 2022 - 2030

číslo	Špecifický cieľ	
	č.	Opatrenie
1	BUDOVAŤ OBEC S KVALITNÝM ŽIVOTNÝM PROSTREDÍM	
	1.1	Obnova obce – zlepšenie vzhľadu a kvality prostredia a eliminácia rizík z ohrozenia kvality životného prostredia
2	BUDOVAŤ MODERNÚ OBEC V PRIAZNIVOM SOCIÁLNO M PROSTREDÍ	
	2.1	Zlepšovania materiálneho a technického stavu základnej, dopravnej a technickej infraštruktúry a tvorba podmienok pre kvalitné bývanie, oddych, šport a regeneráciu
	2.2	Modernizácia verejnej správy a budovanie informačnej spoločnosti
	2.3	Budovanie miestnej komunity, zavádzanie riešení a prevencie voči nárastu skupín odkázaných na sociálnu pomoc a sociálne začlenenie ohrozených skupín obyvateľov do života obce
3	2.4	Podpora a rozvoj podnikania
	BUDOVAŤ UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ V STRATEGICKO PLÁNOVACOM REGIÓNE BANSKÁ BYSTRICA – BREZNO (ÚZEMIE SPR)	
	3.1	Tvorba podmienok územnej spolupráce udržateľného mestského rozvoja (územie UMR) a implementácia Stratégie UMR v mestskom a vidieckom prostredí (integrované územné investície)

Špecifický cieľ 1:

OPATRENIE 1.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Dobudovať v obci Horné Pršany občiansku komunitu a kvalitnejšie životné prostredie s cieľom vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj bývania, voľný čas a podnikanie.
PRIORITA	TVORBA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	1. Budovať obec s kvalitným životným prostredím
OPATRENIE	1.1. OBNOVA OBCE – ZLEPŠENIE VZHLADU OBCE A KRAJINY A ELIMINÁCIA RIZÍK Z OHROZENIA KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
AKTIVITY	1. Tvorba stratégií a koncepcií a miestneho manažmentu (odpadové, energetické hospodárstvo a iné). 2. Dobudovanie, rekonštrukcia a modernizácia existujúcej technickej environmentálnej infraštruktúry (dobudovanie vodovodu, vybudovanie kanalizácie a ČOV, nové zdroje pitnej vody podľa potrieb rozvoja a pod.). 3. Adaptačné opatrenia na zníženie dôsledkov zmeny klímy (cirkulácia vzduchu, parky a zeleň, zachytávanie dažďových vôd v krajine, vodné prvky, znižovanie spotreby energie z fosílnych zdrojov, zamedzenie prehrievania, materiály ai.) 4. Aktivity zamerané na odstraňovanie negatívnych vplyvov činností znečisťujúcich a ohrozujúcich životné prostredie obyvateľov (skládky odpadov, znečisťovania ovzdušia vykurovaním a spaľovaním odpadu lokálnymi zdrojmi, priesaky látok do spodných vôd a pod.). 5. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami a vodnou eróziou mimo vodných tokov a nádrží vodohospodárskeho významu. 6. Aktivity zamerané na zabezpečenie protipovodňovej ochrany územia – úpravy a regulácie vodných tokov, rekonštrukcie a úpravy mostov a lávok ponad vodné toky, riešenie odvodnenia z miestnych spevnených komunikácií - rigoly, priekopy atď. 7. Zavádzanie kvalitných a efektívnych systémov nakladania s odpadmi a ich likvidácie (z výroby, TKO) 8. Pravidelný monitoring znečisťovania životného prostredia a riešenie vzniknutých problémov (voda, pôda, ovzdušie, hluk), miestna kontrola. 9. Aktivity na zlepšenie kvality povrchových tokov. 10. Riešenie environmentálne vhodného odpadového hospodárstva podnikov, obce a z výrobných prevádzok. 11. Aktivity zamerané na elimináciu znečistenia zložiek životného prostredia (voda, pôda, ovzdušie, hluk). 12. Zvyšovanie účinnosti separovaného zberu (systém zberu, technické riešenie, zintenzívnenie využívania Centrum zhodnocovania odpadov). 13. Aktivity zamerané na uplatňovanie alternatívnych foriem výroby energie, vykurovania a likvidácie odpadov (biologické ČOV, vykurovanie biomasou, výroba elektrickej energie a pod.). 14. Odstraňovanie neregistrovaných skládok TKO. 15. Aktivity na podporu environmentálneho vzdelávania

	znečisťovateľov ŽP a environmentálneho manažmentu.
	16. Aktivity zamerané na uplatňovanie krajinnoko- ekologických opatrení (súladi výroby a prírodného a krajinného potenciálu).
	17. Obnova a údržba krajiny a ekologickej stability, (eliminácie erózie a zosuvy pôdy, úpravy a regulácie v krajine, vodné toky, rekultivácie, ozdravenie sídelnej a krajinnej zelene, pozemkové úpravy, revitalizácie krajiny a parkov, obnova lúčnych, lesných plôch a pod.).
	18. Obnova a následná starostlivosť o prírodné lokality, (ekosystémy, biotopy, korytá potokov, prameňov a minerál. prameňov, odpočívadlá, chodníky, apod.).
	19. Ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability vrátane spodných vôd a minerálnych prameňov.
	20. Dobudovanie a údržba parkových plôch a verejnej zelene.
	21. Ozdravenie prírodného prostredia krajiny (studničky, vzácne lokality a pod.).
	22. Budovanie a údržba prírodných cestičiek a chodníkov vrátane obnovy a údržby oddychových miest v prírode.
	23. Vyčistenie vodných tokov a využitie pre rekreačné aktivity.
	24. Realizácia obnovy obce v duchu Programu obnovy dediny
	25. Aktivity na záchranu architektonických hodnôt a obnovu ulice a verejných priestorov (projekt obnovy dediny, architektonické a urbanistické štúdie, dizajn vidieckeho priestoru apod.) a zachovávanie tradičného obrazu dediny (význam horského turistického miesta, tradičný obraz typickej cestnej zástavby, pôvodná architektúra, krajina, pôvodná zeleň apod.)
	26. Obnova stavebného potenciálu obce a podpora multifunkčného využitia obecného nehnuteľného majetku (obecný úrad a kultúrny dom, objekty verejného života a iné)
	27. Obnova kultúrnych a prírodných pamiatok, obnova architektonických, technických pamiatok, pamätihodností obce a iných objektov s miestnou kultúrnou hodnotou (historické budovy, kaplnky, zvonice, sakrálne stavby, pamätníky, parky atď.)
	28. Príprava architektonických riešení verejných priestranstiev, drobná architektúra oddychových zón
	29. Obnova, úprava, údržba a budovanie verejných priestranstiev (oporný múr, terénne úpravy, detské ihriská, oddychové zóny s lavičkami, zeleň, cintoríny, oplotenia, spoločenské a kultúrne priestory, pietne miesta a pod.)
	30. Aktivity na odstránenie objektov znehodnocujúcich prostredie
	31. Obnova obecných budov so znížením ich energetickej náročnosti
	32. Aktivity na zníženie environmentálnej záťaže v obci investíciami do cyklo dopravy ako súčasti integrovaného dopravného systému
	33. Aktivity značenia a zlepšenie dopravnej aj pešej orientácie
	34. Aktivity na ukladanie dopravy v ulici
	35. Aktivity budovania prvkov modernej a inteligentnej architektúry s dopadom na správanie vodiča
	36. Aktivity „poľudšťovania“ verejných priestorov

	integrovanej dopravy 37. Aktivity zavádzania udržateľnej mobility do plánovania 38. Aktivity na zvýšenie povedomia o škodách, ktoré spôsobujú aktuálne trendy mobility v obci životnému prostrediu a kvalite života 39. Vzdelávacie programy pre obyvateľstvo pre zvyšovanie environmentálneho povedomia (ekologická osвета a výchova, alternatívne zdroje energie, a pod.). 40. Organizovanie školy v prírode a letné školy a aktivity na ochranu prírody a krajiny a jej hodnôt. 41. Aktivity na podporu dobrovoľnej práce na skrášľovaní, údržbe a čistote verejných priestorov. 42. Aktivity na odstraňovanie prejavov vandalizmu
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, záujmové združenia, občianske združenia, podniky, správcovia vodného hospodárstva a hospodárenia s energiami, inštitúcie v životnom prostredí a MVO v oblasti vzdelávania a životného prostredia</i>
ODÔVODNENIE	Územie obce Horné Pršany sa zaraďuje medzi územie s nenarušeným životným prostredím až mierne narušeným životným prostredím. Obec vykonáva aktivity na rozvoj a ochranu zelených plôch. Na území obce Horné Pršany je zavedený množstvový zber zmesového komunálneho odpadu. Obec organizuje a zabezpečuje triedený zber komunálneho odpadu. Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov za kalendárny rok 2019 bola 32% a za kalendárny rok 2020 je 37,69%, v roku 2021 dosiahla úroveň až 53,12%. Úroveň bola vypočítaná z údajov evidencie o druhoch a množstve a o nakladaní s ním za príslušný rok. Hodnota ukazovateľa prudko vzrástla. Obec vyvíja aktivity smerujúce k predchádzaniu vzniku odpadu. V obci nie je vybudovaná verejná kanalizácia ani čistiareň odpadových vôd (ČOV). Obyvatelia obcí na likvidáciu splaškových vôd využívajú individuálne žumpy a septiky. Podľa SOBD 2021 využíva domácu čističku odpadových vôd len 14% domov. Vyprázdňovanie žump sa prevádza fekálnymi vozmi RD, pričom nie všetky žumpy a septiky spĺňajú hygienické podmienky prevádzky. Navyše ich nedostatočným vyprázdňovaním dochádza k odtokaniu splaškových vôd, čo spôsobuje značné hygienické závary. Do budúcnosti je potrebné riešiť systém odvádzania a čistenia odpadových vôd. Dažďové vody otekajú miestnymi rigolami do voľného terénu. Podľa výsledkov monitorovania kvality podzemných vôd v roku 2020 v okolí mesta Banská Bystrica, do ktorého spadá aj obec Horné Pršany, boli namerané zvýšené hodnoty antimónu a arzenu. Obec vyvíja aktivity na revitalizáciu a zveľaďovanie verejných priestranstiev. Stavebnotechnický stav budov je rozmanitý, prevažujú však objekty vyhovujúce. Časť pôvodných domov bolo zrekonštruovaných na stále bývanie prípadne chalupy, rekonštrukcie prebehli najmä v období od roku 2010. Tento trend sa predpokladá aj naďalej z dôvodu atraktivity sídla ako satelitu pre bývanie ľudí pracujúcich v Banskej Bystrici, no len v miere, akú umožní základná infraštruktúra (kanalizácia, vodovodné pripojenie). Obec Horné Pršany leží na východných svahoch Kremnických vrchov. Povrch zväčša zalesneného chotára rozčleneného menšími potokmi na rad dlhých chrbtov, prudko sa zvažujúcich do dolín. Rozloha územia obce je necelých 353 ha, z čoho približne 50% tvorí poľnohospodárska pôda. Prevažnú väčšinu poľnohospodárskej pôdy tvoria trvalo trávnaté porasty až 88%. Záhrady sa viažu prevažne na sídelný útvar a ich

	rozsah je daný hustotou a charakterom sídelnej štruktúry, ktorá je pomerne malá. Prevažnú časť nepoľnohospodárskej pôdy predstavujú lesy. Lesná pôda v katastri obce Horné Pršany zaberá až 149,90 ha, čo predstavuje takmer 43% z celkového pôdneho fondu. Spôsob hospodárenia v záujmových územiach ochrany prírody a krajiny je problematický najmä z dvoch protichodných dôvodov – prílišná exploatácia a nevyužívanie. Oba spôsoby vedú k zníženiu biodiverzity. Lesy mimo lesných pozemkov sa postupne formujú najmä na nevyužívaných trvalých trávnatých porastoch - sekundárna sukcesia (zarastanie drevinami). Problémom aj v tejto oblasti stále zostáva malá osвета a nezáujem obyvateľov o dodržiavanie pravidiel separácie ako aj samotného triedeného zberu. V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom je znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy. Na tomto úseku v čase zimnej údržby dochádza k zvýšeniu prašnosti z posypových materiálov a tiež emisií z dopravných prostriedkov. Ďalším zdrojom znečistenia sú bytové objekty vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Vzhľad obce nie je ideálny, ale v posledných rokoch dochádza k jeho postupnému zlepšovaniu (stavebnotechnický stav objektov a ulíc). Pre lepšiu kvalitu životného prostredia je záujmom obce aj starostlivosť o vzhľad obce skrášľovaním verejných priestranstiev a súkromných priestorov, budovaním oddychových zón, rekonštrukcií autobusových zástaviek a starostlivosti o zeleň s dôrazom na záujem o realizáciu opatrení na elimináciu dôsledkov zmien klímy a jej dopadov (zadržiavanie vody, hospodárenie s vodou) a znížovanie dôsledkov otepľovania. V doprave je v obci tak ako inde trend zavádzania alternatívneho spôsobu prepravy obyvateľstva nemotorovou dopravou a efektívnejším využívaním motorovej dopravy.
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet plánov, štúdií a projektov obnovy dediny - počet obnovených obec. budov, pamiatok, stavieb a diel - počet obnovených plôch, objektov a prvkov architektúry s uplatnením vhodných prvkov architektúry do obnovy stavieb a do novostavieb - počet m² zmenených spevnených plôch na zeleň s absorpčnou schopnosťou dažďových vôd - počet adaptačných opatrení na zníženie dôsledkov zmeny klímy - počet m² nových zelených plôch - počet vysadených drevín vysokej zelene - počet m² obnovených parkových plôch verejnej zelene - počet pripravených architektonických riešení verejných priestranstiev - počet asanovaných znehodnotených objektov - počet domácností zapojených do separovaného zberu - počet zariadení na výrobu energie - počet zlikvidovaných skládok TKO - dĺžka zrekonštruovaného a novo - vybudovaného vodovodného potrubia - rozsah vybudovanej/rekonštruovanej kanalizácie – dĺžky rozvodov - počet realizovaných zariadení čistenia odpadových vôd - počet zariadení na výrobu energie

	- počet zriadených plôch pre odpadové hospodárstvo - počet realizovaných krajinnoekologických opatrení - dĺžka obnovených vodných tokov - počet m dĺžky lineárnej protipovodňovej ochrany vodných tokov - počet jednotiek plochy rekultivácií - dĺžka značených cyklotrás - počet nových objektov, lokalít rekreácie a oddychu obyvateľov (náučné chodníky, parky, cestičky a pod.) - počet inteligentných riešení v doprave - počet elektro nabíjaciach staníc a cyklostanovísk - počet aktivít osvetu udržateľnej mobility - počet aktivít/materiálov zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva - počet aktivít MVO na zvýšenie bezpečnosti - počet obyvateľov zapojených do environmentálnych aktivít a aktivít odstraňovania dôsledkov vandalizmu
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zlepšené životné prostredie obce a obnovená krajina. Dobudovaná environmentálna infraštruktúra a environmentálne povedomie a moderné riešenia ochrany životného prostredia v hospodárení s pôdou a v doprave
ODHADOVANÉ DOPADY	Kvalitné životné prostredie obce
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	1 148 000
DO ROKU 2030 V EURO	

Špecifický cieľ 2:

OPATRENIE 2.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Dobudovať v obci Horné Pršany občiansku komunitu a kvalitnejšie životné prostredie s cieľom vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj bývania, voľný čas a podnikanie.
PRIORITA	MATERIÁLNY A FYZICKÝ ROZVOJ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí
OPATRENIE	2.1. ZLEPŠOVANIE MATERIÁLNEHO A TECHNICKÉHO STAVU ZÁKLADNEJ, DOPRAVNEJ A TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A TVORBA PODMIENOK PRE KVALITNÉ BÝVANIE, ODDYCH, ŠPORT A REGENERÁCIU
AKTIVITY	1. Zavádzanie inovatívneho prístupu rozvoja vidieckej obce s využitím miestneho potenciálu územia a endogénnych zdrojov „zdola nahor“ 2. Územná príprava rozvojových lokalít pre bývanie a vybavenosť, príprava stavebných pozemkov pre bývanie a územnoplánovacia príprava (majetko-právne vysporiadanie, územnotechnické a územnoplánovacie podklady, územný plán, technická a dopravná infraštruktúra, a i.)

	3. Budovanie zariadení základnej vybavenosti pre obyvateľov a zlepšenie základných služieb a malej infraštruktúry a prístupu k miestnym službám obyvateľstvu 4. Budovanie zariadení pre deti predškolského veku, zdravotníckych a sociálnych zariadení 5. Budovanie zariadení pre verejnosť na podporu zachovania kvality verejného života (kultúrne stánky, knižnice, cintoríny, domy smútku a pod s bezbariérovým prístupom) 6. Budovanie a rekonštrukcie objektov pre združovanie záujmových skupín, klubovne, herne a pod. 7. Budovanie a rekonštrukcie zariadení pre šport a oddych (areál futbalového ihriska, telocvičňa, ihriská, tribúna, šatne, lavičky, relaxačné centrá a i) 8. Modernizácia vybavenia kultúrnych zariadení (kult. dom, knižnica, klubové miestnosti, kultúrne centrum a pod.) 9. Rekonštrukcie a vybudovanie kultúrnych zariadení, priestorov a plôch určených na stretávanie, kultúru a šport (komunitné centrum, kino, klubové miestnosti, kultúrne centrum, divadlo, amfiteáter a pod.) 10. Dobudovanie centrálnej časti obce ako miesta pre umiestnenie malých služieb (cukráreň, letné terasy, služby malých remesiel, darčeky a pod.) 11. Zlepšenie podmienok pre požiaru bezpečnosť, (výstavba, rekonštrukcia a modernizácia požiarnej zbrojnice, vybavenie a pod.) 12. Dobudovanie športových plôch a zariadení športu 13. Rekonštrukcie, dobudovanie a terénne úpravy športových a rekreačných areálov 14. Budovanie nových moderných športových areálov pre mládež (skateboard, skating, klziská, korčuliarske dráhy a iné športy o ktoré je záujem) 15. Vybavenie športových klubov potrebným materiálno-technickým vybavením 16. Budovanie prístupovej a rekonštrukcie miestnej dopravnej infraštruktúry – (miestne komunikácie, chodníky pre peších, cyklochodníky, eliminácie zosuvov pôdy a premostenia, oporné múry, odvodnenie, spevnenie a pod) 17. Budovanie verejných investícií na zvyšovanie atraktivity územia (športové možnosti, prístupy k prírodným prameňom, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadňa, amfiteáter, zábavno-náučné chodníky, atrakcie a pod.) 18. Dobudovanie verejných priestranstiev a vybavenie zariadením (cintoríny, detské ihriská, drobná architektúra, lavičky, odpadkové koše, osvetlenie, a iné) 19. Dobudovanie a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry-údržba a obnova miestnych komunikácií, rekonštrukcie ciest, chodníkov, parkovísk (nové asfalty, dlažba, hydrodlažba apod.) 20. Výstavba novej cestnej infraštruktúry a budovanie a rekonštrukcie chodníkov pre peších 21. Budovanie nových parkovacích miest a dobudovanie odstavných plôch a zariadení pre vozidlá 22. Budovanie a rekonštrukcie mostov a lávok 23. Aktivity na podporu závädzania nemotorovej dopravy - budovanie cyklistickej infraštruktúry. 24. Budovanie siete peších komunikácií
--	---

	25. Odstraňovanie nebezpečných miest – riešenie parkovania vozidiel mimo miestnych komunikácií, zlepšenie a prispôsobenie stavu prechodov, križovatiek a prejazdov pre všetky formy dopravy 26. Budovanie a rekonštrukcie staníc a zastávok hromadnej dopravy 27. Budovanie a rekonštrukcia rozvodov elektrického vedenia a technických zariadení (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov dopravné značenie atď.) 28. Budovanie a rekonštrukcie zariadení a sietí elektronickej komunikácie 29. Vytváranie podmienok pre výstavbu nových rodinných a bytových domov pre mladé rodiny a nájomných bytov 30. Podpora zvyšovania štandardu bývania v porovnaní z EÚ štandardami 31. Budovanie plôch a zariadení pre regeneráciu po práci (záhradkárské osady, oddychovo rekreačné zóny apod)
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, subjekty podnikajúce v službách verejnosti, charite, kultúre, vzdelávaní, športe a sociálnych službách, vlastníci pozemkov a objektov, cirkev, inštitúcie a organizácie v doprave, správcovia a vlastníci zariadení a sietí technickej infraštruktúry, vlastníci bytov a pozemkov, bytové spoločenstvá, prevádzkovatelia zariadení kultúry, športu a rekreácie, MVO pre šport, oddych a kultúru, podnikatelia,</i>
ODÔVODNENIE	Stavebno-technický stav dopravnej infraštruktúry nie je postačujúci. K pozitívnym krokom radíme obnovu asfaltového povrchu cesty III. triedy č. 2416. V dôsledku poddimenzovanej cestnej infraštruktúry lokality Pršianska terasa je ale do budúcnosti žiaduce ďalšie cestné prepojenie lokality. V rámci hromadnej dopravy sa využíva najmä autobusová. Z prieskumu vyplýva, že väčšina obyvateľov obce sa prepravuje do zamestnania/školy automobilom. Zdieľaná automobilová doprava v rámci obce podľa prieskumu verejnej mienky neexistuje. Postupne sa rekonštruujú chodníky pre peších. Obyvatelia obce hodnotia negatívne parkovanie automobilov popri ceste v intraviláne obce. V rámci hromadnej dopravy by obyvatelia ocenili posilnenie víkendových spojov. Obec nie je plynofikovaná a nie je ani predpoklad ekonomickej efektívnosti plynového pripojenia obce. Elektrina a alternatívne zdroje zásobovania teplom tvoria 25% z celkových zdrojov, je predpoklad rastu ich zastúpenia. Verejné osvetlenie prebehlo rekonštrukciou v roku 2016. Modernizovaný je aj obecný rozhlas. Telekomunikačné pripojenie obce je vyhovujúce. V poslednom období boli zrealizované viaceré aktivity zamerané na zatraktívnenie a revitalizáciu verejných priestranstiev a budov. Prebehla rekonštrukcia častí verejných priestorov, športovísk a cintorína. Obyvatelia obce hodnotia negatívne parkovanie automobilov popri ceste v intraviláne obce. V obci pretrváva až rastie potreba riešenia parkovacích miest mimo miestnych komunikácií. Obec Horné Pršany má potenciál bývania hlavne v pôvodnej zástavbe v kvalitnom podhorskom prostredí. Nová IBV vzniká v časti Pred závozom a čiastočne v časti „Dolina“. V prípade rozvoja bývania narážame najmä na neexistenciu kanalizačnej siete a čističky odpadových vôd. Na občiansku vybavenosť obce je potrebné nahliadať cez optiku satelitného sídla krajského mesta, ktoré poskytuje

	miestnym obyvateľom dostatočný komfort. Je nutné zohľadniť aj prímestský charakter obce. Obyvatelia obce by uvítali aspoň minimálnu základnú vybavenosť ako je materská škola, obchod s potravinami a aspoň čiastočnú lekársku starostlivosť priamo v obci. Stav športovej vybavenosti je vyhovujúci Rozvoj obce sleduje potrebu vyvážania podmienok pre nárast počtu obyvateľov. K rozvoju bývania a občianskej vybavenosti by prispel územný plán obce.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet obyvateľov - počet pripravených stavebných pozemkov pre bývanie - počet nových bytových domov - počet nových bytových jednotiek - počet prisťahovaných mladých rodín - počet obnovených rekonštruovaných objektov a zariadení občianskej vybavenosti - počet služieb základnej vybavenosti - počet modernizovaných zariadení občianskej vybavenosti - počet obnovených a rekonštruovaných objektov školskej vybavenosti - počet nových a obnovených zariadení pre služby obyvateľstvu vrátane zdravotníckej infraštruktúry - počet vybudovaných a rekonštruovaných objektov a zariadení kultúry - počet vybudovaných služieb pre relaxáciu a oddych - počet modernizovaných verejných budov a objektov - počet nových bezbariérových vstupov a rekonštrukcií vo verejných objektoch - počet nových plôch a vybudovaných zariadení športu a rekreácie - počet m nových a rekonštruovaných miestnych komunikácií - počet m vybudovaných, obnovených chodníkov pre peších - počet m² vybudovaných odstavných plôch a parkovísk - počet rekonštruovaných premostení a lávok - dĺžka rekonštruovaných a vybudovaných inžinierskych sietí a zariadení technickej infraštruktúry - počet m podzemného elektrického vedenia - počet domácností pripojených na internet - počet bodov prístupných k verejnemu internetu - počet dobudovaných a obnovených technických zariadení
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Dobudovaním a obnovou základnej, dopravnej a technickej vybavenosti v obci sa zvýši príťažlivosť obce pre bývanie a zlepšia sa podmienky pre aplikáciu moderných a inovatívnych riešení v službách obyvateľstvu.
ODHADOVANÉ DOPADY	Lepšie podmienky pre bývanie a oddych a lepší prístup k službám obyvateľstvu.
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV DO ROKU 2030 v EURO	1 020 000

OPATRENIE 2.2.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Dobudovať v obci Horné Pršany občiansku komunitu a kvalitnejšie životné prostredie s cieľom vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj bývania, voľný čas a podnikanie.
PRIORITA	ROZVOJ ĽUDÍ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí
OPATRENIE	2.2. MODERNIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY A BUDOVANIE INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI
AKTIVITY	1. Aktivity na podporu koordinácie rozvoja a spoločné programy riadenia rozvoja (rozvojové dokumenty, územné plány, koncepcie, stratégie, projekty a iné), 2. Modernizácia infraštruktúry efektívnej verejnej správy a dovybavenie infraštruktúry pre poskytovanie služieb obyvateľstvu 3. Zvyšovanie úrovne elektronizácie do verejného života obce (samospráva, škola, knižnica, archív atd.) 4. Budovanie efektívnej verejnej správy optimalizáciou procesov a organizácie, bojom proti korupcii a efektívnou správou daní 5. Aktivity súčinnosti štátnej, miestnej a komerčnej sféry 6. Aktivity na priblíženie úradu k občanovi a zameranie sa na občana (audit, mystery shopping, informovanosť, práca s ľuďmi, zjednotenie jazyka úradníka a občana, zjednodušenie a sprístupnenie administratívy pre občana a pod.) 7. Aktivity na zlepšenie informovanosti občana o inštitúciách štátnej a verejnej správy, v poskytovaní služieb a v oblasti kultúry, kultúrnych hodnôt a sociálnej pomoci 8. Tvorba podmienok pre komunikáciu a informovanosť a budovanie vhodných podmienok (technické, materiálne a personálne zabezpečenie) 9. Aktivity zamerané na zvyšovanie právneho povedomia verejnosti 10. Zavádzanie informačných a komunikačných technológií (v samospráve, štátnej správe a i.) pre prácu s občanom (informačný systém trhu práce a iné) 11. SMART Cities riešenia verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov) 12. SMART riešenia smerované k zlepšeniu života v obci (kriminalita, doprava, preprava a pod.) 13. Technologické riešenia a inovatívne metódy komunálneho manažmentu 14. Zavádzanie inteligentných aplikácií do verejnej správy a života v obci s následným monitorovaním a hodnotením. 15. Aktivity zamerané na rozvoj komunikácie všetkých rozvojových partnerov obce 16. Profesionalizácia úradu v oblasti komunikácie a práce s ľuďmi (školiace a vzdelávacie programy) 17. Aktivity na zlepšenie vzájomnej informovanosti a propagácie činností MVO k verejnosti (medializácia, osвета, zapojenie, budovanie verejnej mienky a pod.) 18. Udržiavanie a zlepšovanie podmienok pre stabilnú komunikačnú platformu samosprávy a podpora dialógu

	s verejnosťou (tlač, televízia, stretnutia a pod.) 19. Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) - aktivity na zlepšenie signálu mobilných operátorov a prístupu k internetu 20. Budovanie a rekonštrukcia rozvodov miestneho rozhlasu, verejného osvetlenia a technických zariadení (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov dopravné značenie atď.) 21. Aktivity na zabezpečenie transparentnosti a zníženia korupcie 22. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o obci 23. Zlepšenie a zavádzanie nástrojov marketingu do všetkých oblastí života obce (TV, tlač, iné médiá,) 24. Podpora marketingových aktivít pre súčasných aj potenciálnych investorov 25. Aktualizácia a modernizácia web stránky obce, jej prevádzkovanie a zaradenie do regionálnych a národných portálov (cestovný ruch, trh práce, samospráva a iné) 26. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému obce vo väzbe na Banskobystrický región 27. Podpora získavania informácií a skúseností obecného manažmentu a jeho partnerov (aktívna účasť na výstavách, študijných cestách , workshopoch a pod.) 28. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.) 29. Aktivity na podporu združovania zdrojov a zakladanie koordinačných združení zapájania sa aktívnych subjektov do činnosti obce a mikroregiónu (partnerstvá, spoločné produkty a projekty, zimná údržba, sociálna pomoc, apod.) 30. Spolupráca v programe CLLD na podporu rozvoja vidieka prostredníctvom verejného a súkromného partnerstva na úrovni regiónu 31. Zlepšenie prístupu a informovanosti verejnosti (noviny, letáky, podujatia, miestne médiá a tlač, informačné kanály, ankety, podnety, články verejnosti, infokancelárie, technológie, internet a pod.) 32. Podpora získavania skúseností v oblasti marketingu obce (účasť na podujatiach, spolupráca, exkurzie, a i.), 33. Aktivity zamerané na marketing a propagáciu (publikácia, internet, webstránky atď.) 34. Organizovanie študijných ciest obyvateľov obce a osveta (spolupráca, exkurzie, výstavy, výmena skúseností, získavanie informácií a pod.)
OPRÁVNENOSŤ	<i>samospráva, školské zariadenia, MVO, záujmové združenia, občianske združenia, iné inštitúcie verejnej správy a samosprávy,</i>
	Obec Horné Pršany postupne buduje modernú verejnú správu v súlade s trendami modernej doby. Obec v duchu modernizácie rešpektuje ciele kvality poskytovaných služieb, ktoré má za povinnosť neustále udržiavať. Napriek dobrému smerovaniu riadenia obce má samospráva rezervy na dobudovanie jej výkonu nielen v oblasti priamych služieb verejnosti ale aj v oblasti informovanosti a širšej spolupráce. Proces informovanosti a transparentnosti je v obci do veľkej miery zabezpečovaný

ODÔVODNENIE	dostupnými komunikačnými formami napriek nedostatočnému záujmu verejnosti. Rovnako je rezerva v zlepšení komunikácie občan-občan, občan-obec a naopak a obec-podporné organizácie miestneho rozvoja a naopak. Informovanosť obyvateľov v súčasnosti prebieha najviac cez obecný rozhlas, web stránku obce, sociálne siete, obecné noviny, ktoré číta vysoké percento obyvateľov a hlavne internet. V obci je informačná tabuľa pri obecnom úrade. Napriek web stránke obce, ktorá zabezpečuje komplexnú a aktuálnu informovanosť, je potrebná modernizácia verejnej správy, dobudovanie elektronizácie úradu a zlepšenie kontaktu s obyvateľmi. Obec Horné Pršany komunikuje s občanmi prostredníctvom bežných komunikačných nástrojov. Z realizovaného prieskumu verejnej mienky vyplýva rast záujmu obyvateľov a komunikáciu prostredníctvom nových e-komunikačných kanálov. Na základe referencií obyvateľov obce sa osvedčuje ako miestny komunikačný kanál obecný rozhlas a elektronická komunikácia. V pláne je modernizácia verejnej správy obce vrátane využitia elektronických tabúl a modernizovanej web stránky s dôrazom na interaktívnejšiu komunikáciu. Trendom modernej obce budúcnosti je aj budovanie tzv. Informačnej spoločnosti. Informatizácia spoločnosti je chápaná ako koncepčne riadený proces smerujúci k maximálnemu využitiu potenciálu ponúkaného informačnými a komunikačnými technológiami (IKT) vo všetkých relevantných oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života. Dopadom problémov spoločnosti sú aj trestné činy a priestupky voči verejnému poriadku, vrátane sociálno patologického správania niektorých obyvateľov. Ukazovatele vývoja kriminality v obci majú zanedbateľný trend. Na území obce a mikroregiónu je výskyt trestných činov nízky. Územie je bezpečné. Niektoré verejné priestranstvá v obci sú zabezpečené kamerovým systémom. Modernizáciou verejnej správy je možné zvýšiť schopnosť polície objasňovať prečiny a tým aj eliminovať trestnú činnosť v obci aj v celom mikroregióne.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet m rekonštruovaného rozhlasového vedenia - počet m rekonštruovaného verejného osvetlenia - počet obnovených svietidiel verejného osvetlenia - počet verejne dostupných internetových bodov v obci - počet elektronických programov v obci - počet partnerstiev riešenia komunálnej problematiky - počet dokumentov rozvoja obce - počet zavedených riešení modernizácie - počet nových integrovaných služieb občanovi - počet realizovaných opatrení vzdelávania pracovníkov verejnej správy - počet zapojených obyvateľov na interaktívnom portáli - počet zapojených obyvateľov do dotazníkových prieskumov mienky verejnosti - počet interaktívnych informačných zariadení v obci - počet zapojených organizácií do rozvoja obce - dobudované technické a personálne vybavenie verejnej správy - počet informovaných obyvateľov z web stránky obce (počet pozretí) - počet nových zavedených komunikačných a informačných technológií

	- počet médií na šírenie informovanosti - počet zariadení a opatrení verejnej správy pre nepočujúcich, slabozrakých a telesne postihnutých občanov (v%) - elektronizácia služieb občanovi (v%) - počet SMART Cities riešení verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov) - počet technologických riešení a inovatívnych metód komunálneho manažmentu - počet aktivít na propagáciu obce - počet zariadení kamerového systému - počet miest monitorovaných kamerami - počet vyriešených prípadov trestných činov a kriminality - vybavenie verejnej správy pre nepočujúcich, slabozrakých a telesne postihnutých občanov (v%)
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Moderne vybavená verejná správa prístupná všetkým obyvateľom obce s participatívnym riadením rozvoja obce
ODHADOVANÉ DOPADY	Zvýšený záujem verejnosti na verejnej správe a v bezpečnejšia obec
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	370 000
DO ROKU 2030 V EURO	

OPATRENIE 2.3.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Dobudovať v obci Horné Pršany občiansku komunitu a kvalitnejšie životné prostredie s cieľom vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj bývania, voľný čas a podnikanie.
PRIORITA	ROZVOJ ĽUDÍ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí
OPATRENIE	2.3 BUDOVANIE MIESTNEJ KOMUNITY, ZAVÁDZANIE RIEŠENÍ A PREVENČIE VOČI NÁRASTU SKUPÍN ODKÁZANÝCH NA SOCIÁLNU POMOC A SOCIÁLNE ZAČLENENIE OHROZENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽOV DO ŽIVOTA OBCE
AKTIVITY	1. Podpora aktivít rozvoja činnosti spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení zameraných na podporu kultúrneho a spoločenského života a zachovania tradícií a kultúry vrátane pozitívneho rozvoja jednotlivých oblastí života v obci (priestory, vybavenie pre činnosť, organizovanie podujatí apod.) 2. Zavádzanie procesov participatívneho plánovania a rozhodovania o živote a rozvoji v obci 3. Aktivity zamerané na zvýšenie miestneho povedomia a lokalpatriotizmu obyvateľstva, zvyšovanie miestneho povedomia a osvedy v oblasti identity a obnovy duchovných tradícií

	4. Aktivity na zvýšenie kvality kultúrneho a spoločenského života s dôrazom na zachovanie kultúrneho a historického dedičstva obce 5. Aktivity na posilnenie miestneho manažmentu územia obce (spolurozhodovanie, spolupráca, spoluzodpovednosť a pod.) 6. Zriadenie múzea obce, pamätnej izby, expozícií (tradície, história obce v Dome umeleckých a tradičných remesiel, skanzen, apod.) 7. Zlepšenie informovanosti o dianí v obci 8. Budovanie dôvery občana, odstraňovanie apatie, zlepšenie medziludských vzťahov a aktivity na podporu zlepšenia komunikácie 9. Aktivity na rozvoj športu, kultúry a záujmových činností 10. Aktivity na podporu miestnych talentov (kultúra, remeslá, šport) 11. Obnova a podpora miestnych a regionálnych tradícií vo všetkých oblastiach života obce, obnova a zavádzanie nových zvykov a tradícií (kultúrno – spoločenské podujatia, koncerty, divadlo, súbory, umelecké remeslá, jarmoky a iné) 12. Aktivity na zapájanie detí a mládeže do komunitného života a budovanie vzťahu k prostrediu (genius loci) 13. Podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (galéria s kaviarňou, čajovne, tradičná kuchyňa, tvorivé dielne apod.) 14. Podpora aktivít zameraných na začlenenie obyvateľov do občianskeho a pracovného života 15. Aktivity pre stabilizáciu mladých a aktivity zamerané na motiváciu pre nárast obyvateľstva a dosiahnutie výstavby a obnovy objektov bývania – programy obnovy, súťaže, pozitívne príklady 16. Aktivity zamerané na zvýšenie zručností obyvateľstva obce (vzdelávacie, rekvalifikačné a motivačné programy atď.), 17. Vzdelávacie programy pre obyvateľstvo pre zvyšovanie schopností pre realizáciu rozvoja 18. Aktivity na podporu zlepšenia informovanosti obyvateľstva o možnostiach samozamestnania, zamestnania v obci a mikroregiónne (web, obecné noviny, rozhlas obecné tabule, informačné kampane, vybavenie na tlač periodík apod...), 19. Organizovanie osvetových a vzdelávacích aktivít pre dospelých 20. Organizovanie obecných a mikroregionálnych podujatí (súťaže, futbalové turnaje, folklórne slávnosti, športové podujatia, koncerty, apod.) 21. Podpora programov proti kriminalite 22. Aktivity na podporu tvorby nových projektov rozvoja obce 23. Budovanie a organizovanie doplnkových podujatí blízkyh strediskám zdravotnej, kúpeľnej, mestskej a vidieckej turistiky (koncerty, bály, trhy miestnych produktov, prezentácia zručností, zo života baníkov, uhliarov, animácia historických procesov, divadlo a pod.) 24. Budovanie zariadení sociálnej pomoci (hospic, prevenčné centrum pre závislých, denný stacionár pre seniorov a osamelých, sociálny dom pre sociálne odkázaných, matky s deťmi, deti z domovov „Chránené bývanie“,) 25. Rozšírenie kapacít existujúcich zariadení sociálnej
--	---

	služby 26. Budovanie nájomných bytov pre sociálne odkázaných obyvateľov 27. Tvorba lepších podmienok pre rozvoj športu pre zdravotne znevýhodnené skupiny obyvateľstva 28. Podpora aktivít na regeneráciu a poradenstvo pre pracovníkov v sociálnych službách 29. Podpora vzniku a spolupráce mimovládnych organizácií v sociálnej sfére a sociálnymi inštitúciami a cirkvou 30. Zavádzanie nových služieb pre obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc 31. Podpora činnosti a koordinácia terénnych sociálnych pracovníkov a budovanie siete terénnych pracovníkov prijateľných v jednotlivých cieľových skupinách 32. Vytvárať podmienky pre vzdelávanie zamestnancov v sociálnej sfére 33. Podpora aktivít a tvorby aktivačných programov (podpora rozvoja zdravých rodín, zapojenie zdravých „osamelých“, dôchodcov do verejnoprospešnej činnosti a spoločenského života a iné) 34. Zavádzanie alternatívnych foriem adaptability a starostlivosti o starších, sociálne slabších a neprispôsobivých obyvateľov 35. Tvorba stavebnotechnických podmienok verejných budov pre skupiny pohybovo obmedzené (bezbariérové vstupy) 36. Zlepšenie komunikácie s obcou smerom k znevýhodneným skupinám 37. Zlepšenie práce s deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia 38. Podpora aktivít na zvyšovanie angažovanosti zamestnávateľov do sociálnej práce (sponzoring) 39. Zlepšenie informovanosti, komunikácie a povedomia o sociálnej službe adresne s cieľovými skupinami 40. Aktivity na organizovanie kultúrnych a iných podujatí v rámci integrácií pre zdravotne a sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, občianske iniciatívy, vlastníci a prevádzkovatelia zariadení pomoci, MVO pre oblasť sociálnej pomoci a vzdelávania, podnikatelia</i>
ODÔVODNENIE	Od roku 2005 je počet obyvateľov v území obce stabilný. Podľa údajov ŠÚ SR k 31.12.2021 žilo v obci Horné Pršany 383 ľudí. Priebeh posledných rokov do roku 2021 nepredstavoval extrémne zmeny. Z hľadiska vekovej štruktúry zaznamenávame mierny trend starnutia obyvateľstva. Index starnutia je vyšší u žien ako u mužov. Do podhorských obcí ako je Horné Pršany prichádzajú najmä mladé rodiny s deťmi a to z dôvodu lepšej dostupnosti bývania ako v meste Banská Bystrica. Prisťahovaní občania väčšinou rekonštruujú existujúce objekty. Nová bytová výstavba je limitovaná tak nevyriešeným odkanalizovaním obce ako aj nedostatočným tlakom verejnej vodovodnej siete v potencionálnych oblastiach. V obci sa nenachádza zdravotné stredisko ani občasná ordinácia všeobecného lekára. Z verejného prieskumu vyplynula požiadavka o stálu službu všeobecného lekára a seniori by ocenili denný stacionár.. Zdravotná starostlivosť ako aj lekáreň je obyvateľom k dispozícii v meste Banská Bystrica. Sociálna infraštruktúra samotnej obce nie je dostatočná. Je nutné zohľadniť prímestský charakter obce.

	Z tohto vyplývajú aj predpokladané požiadavky na služby obyvateľom odkázaným na sociálnu pomoc vo forme hlavne opatrovateľskej služby, donášky stravy, sociálneho taxíka, denného stacionára, prípadne DDS. Obec má vypracovaný komunitný plán, ktorý reflektuje na zvýšenú potrebu sociálnych služieb v blízkej budúcnosti. Dobrym predpokladom pre uplatňovanie aktívnej politiky sociálnej inklúzie ohrozených skupín obyvateľstva je existencia mimovládneho sektora pre pomoc v tejto oblasti a existencia finančných nástrojov pomoci z národnej aj EÚ pomoci. Chýba lepšia podpora budovania kapacít miestnych iniciatív a dobrovoľných organizácií pre projektový manažment, projektové poradenstvo a realizácia miestnych projektov sociálnej pomoci a sociálnej inklúzie. V obci pôsobí viacero neziskových organizácií a športových klubov, ktoré prispievajú k rozvoju športových, kultúrnych aktivít. Najvýznamnejším podujatím sú Dni obce a v rámci nich Turíčny pochod. Obľube sa teší aj fašiangový sprievod. Obyvatelia obce sa spoločných aktivít radi zúčastňujú. Pri práci s verejnosťou sa i do budúcnosti osvedčí verejný rozhlas, zároveň predpokladáme rast významu e-komunikácie. Pri práci s verejnosťou sa i do budúcnosti osvedčí verejný rozhlas, zároveň predpokladáme rast významu e-komunikácie. Obec žije kultúrnym aj spoločenským životom. Je viac ako vhodné ho zachovávať a udržiavať hlavne pri odstraňovaní negatívnych dôsledkov pandémie a korona krízy. V obci sa za posledné obdobie výrazne posilnil komunitný život. V rámci nehmotného kultúrneho dedičstva patria medzi obľúbené podujatia Dni obce so súbežným Turíčnym pochodom, fašiangy a ples. Aktivita obce podporujú aj dobrovoľníci, ktorí prispievajú svojou prácou, ale často aj materiálom alebo finančne. Zaoštváva zapojenie mladých do spoločenského, kultúrneho a športového života v obci. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a seniorov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet verejných stretnutí so samosprávou - počet zapojených občanov do prieskumu verej. mienky - počet programov práce s verejnosťou - počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných - počet obnovených tradícií a zručností - počet novovzniknutých a obnovených remesiel - počet zriadených múzeí, expozícií - počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových programov pre obyvateľstvo - počet uskutočnených exkurzií, študijných ciest - počet organizovaných podujatí - počet nových kultúrno-spoločenských podujatí - počet obyvateľov zapojených do verejného a spolkového života - počet podporených talentov - počet projektov komunitnej spolupráce - počet dobrovoľníkov v sociálnej a zdravotníckej pomoci - počet výtlačkov obecných novín, periodík - počet zriadených obecných tabúl - počet podporených spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení - počet nájomných bytových jednotiek

	- počet bytových jednotiek pre sociálne slabších - počet nových bytových domov pre sociálne slabších - počet nových zariadení sociálnej starostlivosti - počet novovzniknutých podporných organizácií - počet rozvojových projektov na sociálnu pomoc - počet zariadení na zlepšenie sociálnej práce - počet verejných budov s bezbariérovými vstupmi - počet informovaných a záujemcov o sociálnu pomoc - počet identifikovaných osôb do programu prevencie - počet terénnych sociálnych pracovníkov - počet pracovníkov sociálneho poradenstva - počet obyvateľov začlenených v spoločnosti - počet organizovaných podujatí sociálneho začlenenia - počet osôb integrovaných do pracovného procesu
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zlepšenie medziľudských vzťahov, organizovanosť občianskych iniciatív, bohatý kultúrny a spoločenský život a zlepšenie sociálnej starostlivosti pre osoby odkázané na sociálnu pomoc.
ODHADOVANÉ DOPADY	Aktívny komunitný život a kvalitné sociálne prostredie obce
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	240 000
DO ROKU 2030 V EURO	

OPATRENIE 2.4.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Dobudovať v obci Horné Pršany občiansku komunitu a kvalitnejšie životné prostredie s cieľom vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj bývania, voľný čas a podnikanie.
PRIORITA	EKONOMICKÝ ROZVOJ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí
OPATRENIE	2.4. PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA
AKTIVITY	1. Podpora rozvoja cestovného ruchu mikroregiónu a aktivity na podporu tvorby ponuky pre turistu (združenia, stretnutia, stratégie, koncepcia CR, tvorba produktov, ponuka služieb, spolupráca, propagácia, apod.) 2. Vzdelávacie a informačné akcie, výmenné návštevy podnikov, poradenské služby, spolupráca – zameranie na zavádzanie inovácií, zlepšovanie výkonnosti podnikov, prenos vedomostí v oblasti vidieckeho cestovného ruchu 3. Zavádzanie inovatívnych a inteligentných technológií do výroby a služieb 4. Podpora miestnych rozvojových projektov zameraných na tvorbu nových pracovných miest a projekty na zvýšenie kapacity malých a stredných podnikateľov a projekty na vývoj a zlepšenie produktov a procesov lepšie konkurovať na nových trhoch 5. Podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (tradičná kuchyňa, zriadenie tvorivých dielní apod) 6. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho

	informačného systému vo väzbe na región 7. Vybudovanie a obnovenie existujúcich tratí a cyklotrás obecnej a mikroregionálnej siete pre zimnú a letnú prevádzku a chodníkov v prírode (turistické chodníky, bežecké trate, pre cyklistov a kolieskové korčule a bežecké lyžovanie) 8. Zapojenie sa do budovania náučných, kultúrno-poznávacích a tématických regionálnych produktov a trás (geograficko-historický náučný chodník, banícka a povstalecká história v blízkych obciach mikroregiónu Pozdola Bystrice, geologické a prírodné hodnoty, Banskobystrický geopark atd.) 9. Aktivity zamerané na údržbu a značenie všetkých obecných a nadobecných existujúcich a nových trás športu (bežkárske a zjazdové trate, turistické, cyklistické, ai.) 10. Budovanie oddychových miest s prístreškami na trasách turistických, náučných chodníkov a cyklotrás (zastávky v obci, odpočívadlá, studničky a pod.) 11. Dobudovať kvalitný informačný a orientačný systém v obci a krajine pre turistov (informačná kancelária, infokiosky, poradenské služby, orientácia v obci, doplniť informačné tabule a pod.) 12. Budovanie a rekonštrukcie ciest, chodníkov a odstavňových priestorov pre turistov 13. Podpora organizácie výstav a kongresovej turistiky 14. Nadobecné aktivity spoločnej propagácie obce, mikroregiónu, geoparku a turistických lokalít (informačný systém geoparku, organizovanie súťaží, kongresov, výstav, podujatí, prezentácií apod.) 15. Aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka, prehliadky obce a sprievodcovstvo (letáky a informačné materiály, médiá a pod.) 16. Podpora komunikácie a spolupráce s podnikateľským prostredím a pomoc na začatie podnikania pre mladých podnikateľov a farmárov 17. Podpora začínajúcich podnikateľov v malom a strednom podnikaní 18. Aktivity na podporu a zvyšovanie kvality pri poskytovaní služieb v turizme 19. Aktivity v cestovnom ruchu – zvyšovanie atraktivity pre návštevníkov Banskobystrického regiónu 20. Aktivity s využitím v kúpeľnom turizme ako forma doplnkových zážitkových služieb 21. Budovanie infokancelárií pre návštevníkov obce (informačné centrum a pod.) 22. Vzdelávanie sprievodcov a poskytovateľov služieb a pre oblasť podnikania v cest. ruchu 23. Uplatnenie aktívnej politiky trhu práce s cieľom podpory vlastných podnikateľov v obci (príprava a uplatnenie vlastnej kvalifikovanej pracovnej sily) 24. Aktivity na podporu spolupráce podnikateľ a obec, podnikateľ - mikroregión (tvorba spoločnej politiky rozvoja, zvýhodnenie služieb, zamestnanosť obyvateľov a pod.) 25. Aktivity pre zvýšenie zamestnanosti a sociálnu inklúziu znevýhodnených a sociálne slabších skupín obyvateľstva 26. Podpora samozamestnatelnosti a tvorby mikropodnikania (do 10 pracovných miest) 27. Kvalifikačné programy pre obyvateľstvo
--	---

	a zamestnancov zamerané na zvyšovanie schopnosti zamestnať sa (jazykové schopnosti, programový a projektový manažment, vyhľadávanie zdrojov, finančný manažment, mediátorstvo a facilitátorstvo a iné nové profesie žiadané na trhu práce) 28. Podpora podnikov založených na komunitách (centrá a organizácie na podporu miestneho ekonomického rozvoja a diverzifikácie) 29. Aktivity na zvýšenie inovačnej schopnosti podnikov 30. Podpora zavádzania technológií a procesov, ktoré zabezpečia lepšie využitie produkčného potenciálu obce a jeho rozvoj 31. Aktivity diverzifikácie pôdohospodárskych činností 32. Poskytovanie komparatívnych výhod investorom (daňové a iné zvýhodnenia podnikov) vo väzbe na tvorbu nových pracovných miest 33. Podpora aktivít zameraných na zvyšovanie atraktivity obce pre záujem a vstup investorov (stav prístupových komunikácií, príprava vhodných plôch, podpora obyvateľov, a iné) 34. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o obci s cieľom podpory podnikania 35. Prevádzkovanie webovej stránky obce a zaradenie do regionálnych a národných portálov (trh práce, samospráva a iné) 36. Zlepšenie a zavádzanie nástrojov marketingu do všetkých oblastí života obce (TV, tlač, iné médiá,) 37. Podpora marketingových aktivít pre investorov 38. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.)
OPRÁVNENOSŤ	<i>podnikatelia, živnostníci, zamestnávateľia, obec, miestne a regionálne rozvojové agentúry, inštitúcie a organizácie pre ekonomický rozvoj miest a regiónov</i>
ODÔVODNENIE	V prípade obce Horné Pršany je hospodársky rozvoj naviazaný najmä na neďaleké krajské mesto. Poľnohospodárska pôda je v nadväznosti na podhorský charakter územia, využívaná chovateľmi oviec avšak v menšej miere. V obci sa nachádza ložisko dolomitu. Lesné hospodárstvo zastupujú najmä Lesy SR a niekoľko spoločenstiev. Priemysel nemá v obci významnejšie zastúpenie. Počet podnikateľských subjektov je stabilný. V obci Horné Pršany najviac subjektov pôsobí vo sfére služieb. V tomto sektore sú zastúpené bežné služby obyvateľstvu a remeselné služby. Primárny sektor je zastúpený najmä chovateľmi dobytku a oviec, ťažbou dolomitu a lesným hospodárstvom. Sekundárny sektor v obci predstavuje niekoľko remeselných podnikov. Terciálny sektor služieb pozostáva z bežných služieb, ako napr. autoservis, účtovníctvo, kozmetické služby, pilčické služby a pod. Klientela miestnej podnikateľskej sféry sa nachádza najmä v priľahlom krajskom meste. Poľnohospodárstvo obce bolo v minulosti zamerané predovšetkým na chov oviec, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy, z ktorej takmer 88% pripadá na trvalé trávne porasty (lúky a pasienky) avšak v obci má v súčasnosti poľnohospodárstvo len nepatrné zastúpenie. Obec je cieľom prímestskej rekreácie občanov mesta Banská Bystrica a širokého okolia. Obec je členom mikroregiónu Pozdola Bystrice, je atraktívna predovšetkým pre jej prírodný potenciál a krajinu, priaznivé podmienky pre

cykloturistiku a turistiku, bežecké lyžovanie a možnosti chatárenia a chalupárenia. Územie obce sa nachádza v Kremnických vrchoch, ktoré sú známe svojim veľkým potenciálom pre pešiu turistiku a cykloturistiku a v zimnom období bežkovanie. Trasy vedú do Malachova, Králik, oblasti Troch krížov, prípadne až do Kremnice a okolia. Atraktivitu obce zvyšujú rôzne vyhlídkové body, z ktorých je krásny výhľad na Banskú Bystricu, Zvolenskú kotlinu, masív Poľany, Nízke Tatry, Starohorské vrchy s Krížnou. Výhodiskami pre rozvoj obce v oblasti cestovného ruchu sú najmä prímestská turistika, cykloturistika a bežecké lyžovanie. Potencionálne ide o silné hospodárske odvetvie obce. Z tohto dôvodu je potrebné rozvíjať infraštruktúru cestovného ruchu v nadväznosti na vyššie spomenuté oblasti (servis pre cykloturistiku, bežecké lyžovanie, stravovacie zariadenie...), podporovať súkromný sektor v oblasti cestovného ruchu aj s ohľadom na dopady koronakrízy na toto odvetie. Jedným z východísk je aj blízke kúpeľníctvo v obci Kováčová a Sliač. Z hľadiska cestovného ruchu patrí obec k sídlam podhorského funkčného typu s regionálnym významom. Obec neponúka žiadny komplexný doplnkový balík služieb, ktorý by mohol predstavovať ekonomický prínos pre poskytovateľov služieb z radov obyvateľov obce. Obec plní aj funkciu prímestského rekreačného územia. Propagácia obce je stále nedostatočná. Je potrebné dobudovať jednotný informačný systém, vytvoriť ponuku doplnkových služieb vrátane predaja miestnych produktov. Nezanedbateľným faktom je aj skutočnosť, že územie obce leží v oblasti významne spojenej s banskou históriou a bohatej na geologické prírodné pamiatky. Všetky aktívne podnikateľské subjekty obce by mali viac navzájom spolupracovať a informovať sa. Jednou z príčin je aj nedostatočná informatizácia a modernizácia verejnej správy tak, aby bolo možné zabezpečiť intenzívnejšiu spoluprácu s miestnymi a regionálnymi zamestnávateľmi, štátnymi lesmi, poľnohospodármi a inými aktívnymi subjektmi pôsobiacimi v obci a zapájať ich do rozvoja. Menej vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu dávajú predpoklady pre rozširovanie tradičného horského poľnohospodárstva (salašníctvo, chov koní, včelárstvo, ovocinárstvo, pestovanie liečivých rastlín ...), s čím súvisia možnosti využitia pre agroturistiku. Priestor na rozvoju trhu práce sa vytvára aj v oblasti IT, služieb, maloobchodu, v poľnohospodárstve a v lesnom hospodárstve. V rámci obce evidujeme nízku mieru nezamestnanosti. Žiada sa tu zaškolenie najmä mladých ľudí v poskytovaní služieb v cestovnom ruchu. Potenciál je v oživení ľudových tradícií a zvyklostí a zriadení expozícií ľudových tradícií. Obec stále nedostatočne využíva svoje tradície, históriu ako aj prírodný potenciál v prospech vlastnej ekonomickej prosperity. Príčinou môže byť izolovaný rozvoj podnikania, nezáujem o spoluprácu s obcou a nezainteresovanosť na prospechu obcí. Štruktúra uchádzačov o zamestnanie k februáru 2022 nejaví známky anomálií. Väčšina produktívneho obyvateľstva nachádza pracovné príležitosti v Banskej Bystrici a iných okolitých sídlach. Predpokladom pre miestny rozvoj je aj existencia zručného a vzdelaného ľudského potenciálu, ktorý sa v neprospech územia zamestnáva v meste, čím vyvoláva ďalšie potrebné investície na prepravu a spôsobuje odliv zdrojov.

MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	– počet novovzniknutých pracovných miest – počet založených nových živností a podnikov (malých a stredných) – počet produktov miestnej a tradičnej výroby – počet prevádzok výroby a služieb obyvateľstvu – počet uplatniteľných absolventov na trhu práce – počet nových zamestnávateľov – počet inovovaných a modernizovaných podnikov – zvýšenie hospodárskych výsledkov podniku – počet vzniknutých inštitúcií na podporu podnikania a poradenstvo na trhu práce – počet realizovaných rekvalifikačných programov a počet vyškolených – počet a rozsah pripravených lokalít (pozemkov) na rozvoj podnikania – počet nových odvetví podnikania – počet nosičov informácií – počet nových produktov pre turistu v obci – počet sprievodcov v cestovnom ruchu – počet km siete poznávacích trás – počet zriadených náučných chodníkov – počet turistov prechádzajúcich náučnými chodníkmi a sieťou poznávacích trás – počet vybudovaných oddychových miest s prístreškami – počet vybudovaných služieb turizmu a geoturizmu – počet informačných a orientačných objektov – počet vydaných propagačných materiálov – počet uplatnených marketingových nástrojov – www stránka /počet návštev na stránke/ – počet návštevníkov obce
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zvýšenie počtu pracovných miest a zvýšenie zamestnanosti v remeslách, službách a podnikaní
ODHADOVANÉ DOPADY	Podnikanie v obci v prospech rozvoja obce
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	440 000
DO ROKU 2030 v EURO	

Špecifický cieľ 3:

OPATRENIE 3.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Dobudovať v obci Horné Pršany občiansku komunitu a kvalitnejšie životné prostredie s cieľom vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj bývania, voľný čas a podnikanie.
PRIORITA	ÚZEMNÁ SPOLUPRÁCA
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	3. Budovať udržateľný rozvoj v strategicko plánovacom regióne Banská Bystrica – Brezno (ÚZEMIE SPR)
OPATRENIE	3.1. TVORBA PODMIENOK ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE UDRŽATEĽNÉHO MESTSKÉHO ROZVOJA (ÚZEMIE UMR) A IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE V MESTSKOM A VIDIECKOM PROSTREDÍ (INTEGROVANÉ ÚZEMNÉ INVESTÍCIE)
AKTIVITY	1. Aktivity partnerskej spolupráce (stretnutia, podujatia apod.) 2. Aktivity zmluvných vzťahov - Zmluvy o spolupráci, dohody o participácii a pod. 3. Vypracovanie stratégií rozvoja regiónu integrujúce všetky rozvojové aktivity v území 4. Vypracovanie projektových balíčkov financovaných z EÚ zdrojov naprieč všetkými politickými cieľmi 5. Vypracovanie tematických projektových balíčkov 6. Budovanie strategicko plánovacieho regiónu 7. Budovanie komunálnej spolupráce 8. Vybudovanie územia udržateľného mestského a vidieckeho rozvoja (SPR) 9. Aktivity identifikácie dostredivosti spádových území a dostupnosti SPR 10. Aktivity identifikácie socio ekonomických partnerov 11. Aktivity identifikácie projektových zámerov – zásobník projektov 12. Vypracovanie Integrovannej územnej stratégie IÚS BBSK- SPR 13. Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania IUS BBSK -SPR 14. Prerokovanie a schvaľovanie návrhu IUS BBSK -SPR 15. Aktivity strategického plánovania - nízkouhlíková stratégia, stratégia udržateľnej mestskej mobility, adaptačná stratégia na zmenu klímy 16. Aktivity budovania implementačného mechanizmu Miestneho rozvoja vedeného komunitou 17. Budovanie Rady partnerstva ako inštitucionálny mechanizmus IÚS BBSK 18. Podpora získavania informácií a skúseností obecného manažmentu a jeho partnerov (aktívna účasť na výstavách, študijných cestách, workshopoch a pod.) 19. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.) 20. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému obce vo väzbe na Banskobystrický región 21. Podpora opatrení v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia, rozvoja moderného a udržateľného dopravného systému, techn. Infraštruktúry, IKT, riešenia MRK, inovácií a životných podmienok obyvateľov

	22. Podpora rozvoja kreatívneho a kultúrneho priemyslu 23. Podpora rozvoja komunitného života a spoluzodpovednosti 24. Integrované územné investície 25. Aktivity budovania regionálnej siete turistických a cykloturistických trás 26. Aktivity budovania regionálnej integrovanej udržateľnej mobility 27. Aktivity budovania regionálnych staníc medzimestskej a miestnej hromadnej dopravy 28. Budovanie pridružených obecných prevádzok regionálneho centra kreatívneho a kultúrneho priemyslu mesta Banská Bystrica 29. Aktivity v cestovnom ruchu – zvyšovanie atraktivity pre návštevníkov Banskobystrického regiónu 30. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o mestskom regióne 31. Budovanie info -bodu pre návštevníkov obce 32. Podpora činností organizácií na podporu domáceho cestovného ruchu
OPRÁVNENOSŤ	územná samospráva (Banskobystrický región-BBSK, obec, mesto Banská Bystrica, obce SPR), prevádzkovatelia a vlastníci školských, sociálnych, kultúrnych a športových zariadení, MVO, zariadenia fyzických a právnických osôb s regionálnym a nadregionálnym významom, podnikatelia
ODÔVODNENIE	Príprava na územnú spoluprácu súvisí s prípravou Banskobystrického regiónu na nové programovacie obdobie EÚ, konkrétne na podporu z operačného programu Slovensko. Integrovaný regionálny operačný program je pripravovaný a bude implementovaný v súlade s princípom „partnerstva“, v rámci implementačného mechanizmu sa navrhuje aplikovať integrovaný prístup. OP Slovensko bude implementovaný prostredníctvom tzv. regionálnych integrovaných územných stratégií (ďalej len „RIÚS“). RIÚS budú mať povahu jedného z nástrojov integrovaného prístupu, ktoré EK ponúka pre nové programové obdobie. Východiská pre realizáciu integrovaného prístupu v SR, uvedené v zmysle legislatívy EÚ na nové programové obdobie, sa realizujú prostredníctvom nasledovných opatrení: -integrované územné investície (ďalej len „IÚI“); -udržateľný mestský rozvoj (ďalej len „UMR“); -strategicko plánovacie regióny (ďalej len „SPR“) -miestny rozvoj vedený komunitou („CLLD“). IÚI predstavujú nástroj strategického a výsledkovo orientovaného prístupu s cieľom riešiť potreby a výzvy regiónov podľa ich špecifických potrieb. IÚI budú v podmienkach SR realizované prostredníctvom RIÚS. V kontexte OP Slovensko a RIÚS sú IÚI súbor vzájomne prepojených aktivít (vecne a/alebo časovo a/alebo funkčne a/alebo komplementárne a/alebo synergicky a pod.) realizovaných na vymedzenom území. SPR sa bude realizovať ako súčasť modelu RIÚS. Bude zameraný na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, demografických a sociálnych výziev. Zapracovanie SPR do RIÚS predstavuje Integrovaná územná stratégia udržateľného rozvoja Banskobystrického regiónu (ďalej len IÚS BBSK“). Do stratégie SPR spadá okres Banská Bystrica a Brezno spolu s jeho mestskými a vidieckymi funkčnými oblasťami. Z hľadiska sídelnej štruktúry je SPR rozdelený na 2 mestá a 70 obcí, v ktorých žije 172 tis. obyvateľov. SPR patrí k

	ekonomicky najrozvinutejším regiónom kraja. Ekonomickým „ťahúňom“ regiónu je najmä okres Banská Bystrica, ktorý dosahuje v porovnaní s krajom nadpriemerné výsledky v nízkej miere nezamestnanosti, vysokej priemernej mzde a vysokému prílevu zahraničného kapitálu. Celkovo je nezamestnanosť v regióne pod priemerom kraja a navyše sú uchádzači o zamestnanie v priemere kratšie v evidencii oproti krajskému priemeru. Problematické je v regióne nadpriemerné starnutie obyvateľstva. Podiel obyvateľov v hmotnej núdzi sa pohybuje pod krajským priemerom, a pozitívny vývoj vidíme aj v počte podnikov, ktorý rastie výrazne rýchlejšie než je trend v kraji. Vyplýva to najmä zo silného podnikateľského prostredia predovšetkým v odvetví priemyselnej výroby a obchode a tiež z vysokého podielu priamych zahraničných investícií (viac ako tretina PZI kraja). V regióne má silnú tradíciu kovospracujúci, drevospracujúci a strojársky priemysel. Výhodou regiónu, ktorá prispieva k jeho ekonomickej výkonnosti je dobrá dopravná dostupnosť. Okres Banská Bystrica má priame napojenie na rýchlostnú cestu R1 spájajúcu toto krajské mesto s hlavným mestom Slovenska. Integrované územné investície (IUI) sú novým realizačným režimom na združovanie financovania z viacerých prioritných osí jedného alebo viacerých operačných programov pre viacozmerné a medziodvetvové zásahy.. Nové, flexibilnejšie nástroje, ako sú integrované územné investície (IUI) a komunitný miestny rozvoj (CLLD), podporujú integrovaný prístup k udržateľnému rozvoju územia (obec Horné Pršany. Strategický cieľ 3 predstavuje súbor opatrení s aktivitami, realizovanými prostredníctvom integrovanej investícií mestského a vidieckeho rozvoja obcí okresov BB a Brezno vrátane obce Horné Pršany a investícií vidieckeho rozvoja so zameraním na budovanie Banskobystrického regiónu. Obec Horné Pršany vidí priority v budovaní prepojenia obcí mikroregiónu, v budovaní regionálnych cyklotrás vedenými všetkými atraktívnymi miestami mikroregiónu a spájajúcimi všetky obce mikroregiónu s externým prostredím (MR Horehron, mesto BB a Zvolen). Rovnako v dobudovaní chýbajúcej technickej a environmentálnej infraštruktúry.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet zmlúv a dohôd o partnerstve - počet socio-ekonomických partnerov - počet samospráv - počet strategických dokumentov partnerstva - počet koncepčných materiálov rozvoja - počet stretnutí - počet projektov rozvoja - počet zasadnutí, stretnutí - počet vybudovaných regionálnych zariadení - počet km regionálnych cyklotrás so zastaveniami - počet km regionálnych turistických trás so zastaveniami - počet vybudovaných / rekonštruovaných spádových zariadení služieb obyvateľstvu - počet dobudovaných / rekonštruovaných zariadení environmentálnej vybavenosti (kanalizácie, vodovod, ČOV a pod.) - počet inovatívnych riešení v doprave - počet rekonštruovaných staníc MHD - počet nových a rekonštruovaných autobusových zastávok

	- počet integrovaných riešení - počet rekonštruovaných a obnovených objektov zariadení s regionálnym významom - počet rekonštruovaných a obnovených areálov rekreácie - počet múzeí - počet obnovených kultúrno historických pamiatok - počet vybudovaných trás a miest turizmu a geoturizmu (geopark) - počet nových regionálnych centier - počet turistických a informačných kancelárií - počet propagačných materiálov - počet propagačných podujatí
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Pripravené strategicko-plánovacie partnerstvo s projektovými balíkami IÚS BBSK a vybudované, rekonštruované a obnovené prvky, objekty a lokality regionálneho významu v obci Horné Pršany
ODHADOVANÉ DOPADY	Udržateľný rozvoj strategicko-plánovacieho regiónu okresov Banská Bystrica a Brezno v obci Horné Pršany
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	1 950 000
DO ROKU 2030 v EURO	

2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie plnenia programu rozvoja obce pozostáva z prípravy a vykonávania navrhnutých aktivít a projektov samosprávou obce Horné Pršany ako sú činnosti:

- o realizovať projekty, ktoré prinesú pre územie obce želaný výsledok a dopad a budú dlhodobo udržateľné,
- o každoročné vypracovanie správy o plnení Programu rozvoja,
- o vyčleniť z rozpočtu obce finančné prostriedky potrebné na realizáciu navrhnutých opatrení resp. aktivít, projektov,
- o podporovať spoluprácu medzi hlavnými aktérmi rozvoja územia a koordinovať ich aktivity,
- o umožniť prípravu spoločných projektov a iniciatív,
- o v prípade potreby vytvárať podporné/pracovné skupiny pre jednotlivé oblasti rozvoja územia,
- o pravidelne monitorovať realizáciu opatrení a aktivít a vyhodnocovať plnenie akčného plánu na základe stanovených merateľných ukazovateľov (výstupy a výsledky).

Zoznam plánovaných kľúčových aktivít a projektov sa uvádza v Prílohe č. 1 – Pláne investičných a neinvestičných zámerov (Akčnom pláne) Programu rozvoja obce, ktorý sa priebežne aktualizuje a je jedným z podkladov pre tvorbu programového rozpočtu obce.

Vzhľadom k úzkej prepojenosti PR obce Horné Pršany 2022 - 2030 s Programami rozvoja okolitých obcí a miest Banskobystrického regiónu v rámci Regionálnej integrovanej územnej stratégie BB kraja ako najvýznamnejších dokumentov viažucich sa priamo na rozvoj územia a územnej súdržnosti bude v procese realizácie PR obce Horné Pršany potrebné procesy a aktivity koordinovať aj v širšom území (napr. projekt Integrovaného dopravného systému, Projekt Integrovanej sociálnej súdržnosti apod.).

Aktérmi programu sú:

- **orgány programu** - riadiaci a monitorovací orgán
- **koneční realizátori** (obec, orgány a organizácie, školy a inštitúcie, podniky a SZČO, záujmové a občianske združenia, spolky, kluby a pod.)
- **užívatelia jednotlivých opatrení** (obec, občania, podnikatelia, združenia, spolky, kluby atď.)

2.1. Riadiaci orgán programu rozvoja - PR

Obec Horné Pršany ako obec podľa zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení jeho neskorších predpisov:

- ☐ spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu rozvoja obce
- ☐ poskytuje súčinnosť pri príprave a realizácii programu VÚC v území regiónu
- ☐ poskytuje súčinnosť pri príprave regionálnych operačných programov a integrovaných stratégií
- ☐ spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových spoločných zámerov viacerých obcí
- ☐ zriaďuje s inými obcami združenie obcí k sociálnemu a ekonomickému rozvoju obce a regiónu
- ☐ spracováva stanoviská k programom regionálneho rozvoja

Adresa a kontakty riadiaceho orgánu pre program rozvoja obce

Obecný úrad Horné Pršany

starosta obce

Horné Pršany č.11

974 05 Horné Pršany

www.horneprsany.sk

obec@horneprsany.sk

zodpovedná osoba: starosta obce Horné Pršany: **Ivan Dobrota**

(tel. kontakt : 048 410 1759, mobil: 0903 439 468, email: starosta@horneprsany.sk)

2.2. Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja - PR

Opatrenia na organizačné zabezpečenie efektívnej realizácie, monitorovania a hodnotenia Programu rozvoja obce je potrebné záväzne zabezpečiť takto:

1. každoročné spracovanie monitorovacej správy Programu rozvoja obce za príslušný rok v termíne do 31. mája nasledujúceho roka
2. zabezpečiť spôsob monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
3. zabezpečiť spôsob financovania riadiacej, monitorovacej a administratívnej činnosti Programu rozvoja
4. zabezpečiť súlad rozvojových zámerov z územia s Programom rozvoja obce
5. zabezpečiť informovanosť verejnosti o programe a jeho plnení- zverejnenie PR obce vrátane monitorovacích správ
6. zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov obce a fundraising
7. každoročne zostaviť koncentráciu finančných zdrojov obce na prípravu spolufinancovania rozvojových projektov (rezerva v rozpočte obce)
8. zabezpečiť profesionálne účtovníctvo pre projekty zo štrukturálnych fondov EÚ (nevyhnutné doškolenie a financovanie)
9. zabezpečiť mobilizáciu zdrojov z územia a vyškolenie vlastných resp. externých odborníkov pre projektovú činnosť.

3. Finančné zabezpečenie - Horné Pršany

Odhad objemu potrebných finančných zdrojov a možnosti ich zabezpečenia pre 2 etapy programového obdobia : 2022-2025 a 2026-2030 vrátane										vid'. Príloha č. 1
číslo	Špecifický cieľ (Priorita)		2022 -2025	%	EUR do 2025	2026-2030	%	EUR do 2030	SPOLU	
	č.	Opatrenie							Eur	
1	BUDOVAŤ OBEC S KVALITNÝM ŽIVOTNÝM PROSTREDÍM									
	1	OBNOVA OBCE – ZLEPŠENIE VZHĽADU OBCE A KRAJINY A ELIMINÁCIA RIZÍK Z OHROZENIA KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA		35	403 500		65	744 500	1 148 000	
		Opatrenie celkom		35 7,8	403 500		65 14,4	744 500	1 148 000	
2										
	1	ZLEPŠOVANIE MATERIÁLNEHO A TECHNICKÉHO STAVU ZÁKLADNEJ, DOPRAVNEJ A TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A TVORBA PODMIENOK PRE KVALITNÉ BÝVANIE, ODDYCH A REGENERÁCIU		51	522 000		49	498 000	1 020 000	
	2	MODERNIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY A BUDOVANIE INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI		72	267 500		28	102 500	370 000	
	3	BUDOVANIE MIESTNEJ KOMUNITY, ZAVÁDZANIE RIEŠENÍ A PREVENČIE VOČI NÁRASTU SKUPÍN ODKÁZANÝCH NA SOCIÁLNU POMOC A SOCIÁLNE ZAČLENENIE OHROZENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽOV DO ŽIVOTA OBCE		74	176 500		26	63 500	240 000	
	4	PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA		47	206 000		53	234 000	440 000	
		Opatrenie celkom		57 22,7	1 172 000		43 17,4	898 000	2 070 000	
4	BUDOVAŤ UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ V STRATEGICKO-PLÁNOVACOM REGIÓNE OKRESOV BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO (ÚZEMIE SPR)									
	1	TVORBA PODMIENOK ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE UDRŽATEĽNÉHO MESTSKÉHO ROZVOJA (ÚZEMIE UMR) A IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE SPR V MESTSKOM A VIDIECKOM PROSTREDÍ (INTEGROVANÉ ÚZEMNÉ INVESTÍCIE)		13	250 000		87	1 700 000	1 950 000	
		Opatrenie celkom		13 4,8	250 000		87 32,9	1 700 000	1 950 000	
SPOLU (*- % podiel opatrení na cieľi a % podiel opatrení strat. cieľa na celkovom objeme do roku 2025 a 2030)					1 825 500			3 342 500	5 168 000	
SPOLU (Priority do roku 2030) 100% (zaokrúhlené %)				35			65			

4. Monitoring

4.1. Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu s ustanovením merateľných ukazovateľov na obdobie 2022 -2030

Hlavným cieľom monitorovania a hodnotenia PR je získať informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia definované v strategickej časti programu rozvoja. Obecný úrad zabezpečí spracovanie monitorovacej správy v súčinnosti s ostatnými externými pracovníkmi participujúcimi na realizácii projektov rozvoja v rámci PR. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých merateľných ukazovateľov u jednotlivých projektov/aktivít.

V zmysle príslušných ustanovení zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja obec každoročne do 31. mája zašle príslušnému vyššiemu územnému celku (Banskobystrickému samosprávnemu kraju) správu o plnení PR.

Riadiaci orgán v súčinnosti s Monitorovacím orgánom v prípade potreby vykoná monitorovanie plnenia PR, ktoré predloží poslancom OcZ za účelom získania aktuálneho prehľadu o plnení PR, resp. potreby jeho aktualizácie.

4.2. Monitorovací orgán Programu rozvoja obce

Obec ako obec podľa zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení jeho neskorších predpisov schvaľuje monitorovací orgán v rámci organizačného zabezpečenia programu rozvoja.

Adresa a kontakty monitorovacieho orgánu pre program rozvoja obce:

Obec Horné Pršany

Obecný úrad Horné Pršany

Horné Pršany č.11
974 05 Horné Pršany
www.horneprsany.sk

zodpovedná osoba:meno

(tel. kontakt: 048 410 1759, e mail: obec@horneprsany.sk.....)

5. Časový harmonogram realizácie programu

5.1. Krátkodobé plánovanie do roku 2030

Plánovanie na 2-4 roky sa uskutočňuje za účelom plánovania a kumulácie vnútorných zdrojov (ľudských, materiálnych a finančných) a za účelom koordinácie a súladu s prijatými prioritami obce.

Ide o podrobný prieskum záujmov miestnych a regionálnych rozvojových aktérov a ich koordináciu v záujme skutočných potrieb a možností. Rovnako takéto plánovanie vytvára výborné predpoklady pre partnerskú spoluprácu a spoločné rozvojové projekty s vyššou uskutočniteľnosťou a trvalou udržateľnosťou. Kvalitným plánovaním je možno predchádzať nesprávnym rozhodnutiam ako aj možným stretom záujmov rôznych záujmových skupín v rozvoji obce.

Akčný plán obvykle zabezpečuje:

- Úlohy
- Personálna náročnosť
- Časová náročnosť
- Finančná náročnosť
- Zodpovednosť za realizáciu.

Akčné plánovanie sa v nasledujúcej etape vo väzbe na priority rozvoja obce bude zaoberať programovaním jednotlivých rozvojových oblastí v zmysle špecifických cieľov a opatrení na obdobie 2 – 4 roky:

- od roku 2022 – 2025 vrátane
- od roku 2026 – 2030 vrátane

VZOR PRACOVNÉHO LISTU IDENTIFIKÁCIE PROJEKTU Krátkodobé plánovanie aktivít rozvoja v časovom horizonte 3-4 roky.

Aktivita (presné pomenovanie):	
Zodpovedná osoba / organizácia	
Čas realizácie, doba trvania (od-do)	
Rozpis realizačných etáp (akcií) v rámci aktivity	
Rozpočet (celkový náklad, rozpis podľa etáp)	
Možné finančné zdroje (vlastné, národné a zahraničné zdroje)	

Poznámka: Akčný plán je krátkodobý plán a je nutné ho min. 1x dvojročne vyhodnotiť a aktualizovať. Jeho význam je v plánovaní krátkodobých investícií ako záväzný podklad pre plánovanie doplnkových finančných zdrojov (vlastných, obecných, úverových a pod.)

5.2. Plán investičných a neinvestičných zámerov obce Horné Pršany na roky 2022-2030 príloha č. 1

INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA

Informovanosť a publicita Programu rozvoja obce Horné Pršany 2022 -2030 (skr. PR 2022-2030)

PR obce Horné Pršany bude po schválení jeho znenia zverejnený na web stránke obce www.horneprsansy.sk.

Riadiaci orgán zabezpečí pravidelnú komunikáciu s miestnymi aktérmi rozvoja o všetkých aspektoch uplatňovania programu.

Účastníkmi programovania sú:

- manažment obce
- akčná plánovacia skupina obce
- formálne štruktúry – mimovládne, neziskové a komunitné organizácie
- neformálne – miestne záujmové skupiny (spolky, kluby apod.)
- rôzne skupiny založené ako lokálne partnerstvá so spoločným záujmom
- podnikateľské siete, zväzy, únie, združenia výrobcov, spracovateľov
- regionálne profesné zväzy
- rôzne partnerstvá verejného a súkromného sektoru
- jednotlivci a výrazné osobnosti, lídri v rozvoji
- experti - odborníci
- podporné orgány (národné, regionálne aj medzinárodné organizácie)

Komunikačná stratégia PR Horné Pršany 2022 -2030

Komunikačná stratégia je realizovaná na dvoch úrovniach. Jednak na úrovni interného vyrozumievania sa a komunikácie medzi organizačnými zložkami a organizáciami navzájom a komunikácia smerom k jednotlivým cieľovým skupinám. Interná komunikácia funguje koordinovane a kooperatívne smerom od starostu niekedy prostredníctvom poslancov OcZ, organizáciám pôsobiacim v obci a naopak. Komunikácia sa realizuje prostredníctvom osobného kontaktu, telefonicky a najmä prostredníctvom e-mailov. Občania získavajú informácie z nasledovných komunikačných kanálov, pričom jednotlivé komunikačné kanály sú preferované rôznymi cieľovými skupinami: Osobný kontakt (všetci občania) Telefón (všetci občania) E-mail (do 50 rokov) Obecný rozhlas (všetci občania) Webová stránka obce (do 50 rokov) Sociálna sieť Facebook (do 44 rokov).

Prílohy k dokumentu

Príloha č. 1 : Plán investičných a neinvestičných zámerov obce Horné Pršany na roky 2022-2030

Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu

- Kavčáková I. a kol.: Programovanie trvaloudržateľného rozvoja obcí, miest a vidieckych mikroregiónov – metodika ako spracovať strategický dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, aktualizácia 2019
- Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného rozvoja, úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, 2020
- ÚPD a ÚPP, PHSR BB kraja
- Súpis pamiatok na Slovensku- KPÚ SR
- Propagačné materiály o obci
- Kolektív, 2002 : Atlas krajiny SR. MŽP SR Bratislava
- Kolektív, 1979 : Encyklopédia Slovenska. Veda Bratislava
- Kolektív, 1985 : Encyklopédia Zeme. 1.vyd. Bratislava
- Kolektív, 1985: Encyklopédia Zeme.1.vyd. Bratislava
- Kolektív: Klimatické pomery na Slovensku. Vybrané charakteristiky. Zborník prác SHMÚ, Bratislava
- Kolektív: Zborník prác SHMÚ. Bratislava
- Machek P. a kol., 1990: Stredoslovenské vulkanity. Ostrava
- Mazúr, 1980 : Atlas SSR, SAV a SÚGK, Bratislava
- Michalko J. : Geobotanická mapa ČSSR
- Otruba J., 1964 : Veterné pomery na Slovensku. Bratislava
- SAŽP, 1995 : RÚSES okresu Banská Bystrica, Správy o stave životného prostredia 2012
- P.Bielek, B. Šurina, b. Ilavská, J.Vilček, Naše pôdy (poľnohospodárske), VÚPÚ Bratislava 1998
- Michal Džatko, Hodnotenie produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd a pôdno-ekologických regiónov Slovenska, VÚPOP 2002
- Milan Demo a kolektív, Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohosp. krajine, SPÚ Nitra 1998
- Štatistický úrad SR k 31.12.2021
- Štátne registre a evidencie k 31.12.2020
- <https://www.horneprsansy.sk/>
- [/https://www.enviroportal.sk/uploads/report/9341.pdf](https://www.enviroportal.sk/uploads/report/9341.pdf) (Správa o stave životného prostredia v Slovenskej republike v roku 2018)
- <https://www.statistics.sk/>
- <https://www.upsvr.gov.sk/>
- <https://www.minv.sk/?krajske-riaditelstvo-pz-v-banskej-bystrici>
- <http://www.sopsr.sk/web/>
- <https://regiongron.sk/>
- <http://www.pentainvestments.com/sk/responsibility-project/ako-sme-zabranili-hroziacej-ekologickej-havarii-6dXUOO.aspx>
- <https://www.bbsk.sk>
- <http://www.shmu.sk>

Poznámka: **Text neprešiel jazykovou úpravou.**